

2 februari 2012

En hoe
doet de
zelfstandige
advocaat
het?

ZZP'ER KENT GEEN VANGNET

- De Hoge Raad en de politiek » Geen online vrienden voor advocaten
- » Comparitie na aanbrenge: ook in eerste aanleg!
  - » Beperking van taakstraffen: zinloze symboolwetgeving

“Ik voel me
het best
in de arena”

balie⁺
laat je advocaat zijn

Als advocaat verstaat u de kunst van het pleiten.

U richt zich het liefst volledig op de inhoud. Maar alleen in de wetenschap dat op kantoor alles goed geregeld is. Voor beroepsaansprakelijkheid, urenregistratie en telefonische bereikbaarheid vertrouwt u daarom op Balieplus. Dat bespaart tijd, geld en kopzorgen. En geeft u bovenal de ruimte voor uw passie: de advocatuur.

Omslagartikel

16

De zzp'er en de advocatuur

Minder verdienen dan het minimumloon, geen financieel vangnet: hoe kijkt de advocatuur naar zzp'ers? En hoe vergaat het de advocaat-zzp'er?

Strafrecht

23

Hoe verloopt een ZSM-zaak?

Op het Utrechtse politiebureau worden verdachten van simpele vergrijpen binnen afzienbare tijd door de molen gehaald.

Kantoorartikelen

32

Geen online vrienden voor advocaten

Gelinkt zijn aan een cliënt via social media kan in Engeland het beroepsgeheim schenden. Gaat de Nederlandse advocatuur ook die kant op?

Actualiteiten

- 2 Van de redactie
- 3 Van de deken: De Hoge Raad en de politiek
- 5 Column Matthijs Kaaks
- 9 Eenvoudiger kinderalimentatie: is het nodig?
- 11 'Arrestatie-fetisjisme' tegen Koerdische advocaten

- 14 Tentoonstelling: Advocatuur en Rechtspraak

Opinie

- 25 Beperking van taakstraffen: zinloze symboolwetgeving

- 27 Comparitie na aanbrengen: ook in eerste aanleg!
- 31 RvS als bestuursrechter: Naschrift

Kantoorartikelen

- 33 Column: Kantoor van de toekomst

Even oprissen

- 31 Indexeren kinder- en partneralimentatie: Wanneer voor de eerste keer?

Arbeidsrecht

- 34 Kroniek arbeidsrecht 2011

Transfers

- 43 Wie, wat, waar?

Uitspraken

- 47 Van de tuchtrechter

Colofon

92e jaargang
Verschijnt elke drie weken.

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve Van de deken, Berichten van de Orde en Tuchtrect

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. J.T.C. Leliveld
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen

Eindredactie

Linus Hesselink

Site en mail

www.advocatenblad.nl,
redactie@advocatenorde.nl

Redactionele bijdragen

Mailen naar:
l.hesselink@sdu.nl.
Informatie: Linus Hesselink,
070-335 35 74, 070-378 98 36
Het schrijven van redactionele bijdragen, max. 2000 woorden, levert per 500 woorden 1 opleidingspunt op.

Sdu Uitgevers

Gert Jan Schinkel (uitgever)
Sandra Kroon (directeur BU Legal & Tax)

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Journalistieke redactie

Linus Hesselink, Hedy Jak,
Mark Maathuis en
Sabine Droogleevers Fortuyn

Medewerkers

Lex van Almelo,
Maarten Bakker,
Patrick van IJendoorn,
Tatiana Scheltema en
Trudeke Silleviss Smitt

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Citeerwijze

Adv.bl. 2012-1, p.

Druk

Senefelder Misset,
Doetinchem

Advertenties

www.bereikdejurist.nl
Daniël Stoltz,
accountmanager
d.stoltz@sdu.nl,
Tel. 070-378 05 62
Inzendtermijn:
afl. 3 : 10 februari 2012
afl. 4 : 2 maart 2012

Abonnementen

Adreswijzigingen van
advocaten:
adres@advocatenorde.nl

Niet-leden betalen

€ 215 per jaarabonnement (excl. btw en incl. verzenden- en administratiekosten). Studenten betalen € 107,50. Een jaarband kost € 39,95 (excl. btw en verzendkosten). Losse nummers: € 30 (excl. btw en verzendkosten). Adreswijzigingen: Sdu Uitgevers klantenservice, telefoon 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service.
ISSN 0165-1331

Omslagfoto:
Frank Muller/HH

HO
PRINT

Nederlandse
Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Van de redactie

Veranderingen getest

In dit *Advocatenblad* zit veel beweging. Lang bestaande regelingen worden veranderd en dit nummer test of dat verbeteringen zijn. De kinderalimentatie moet eenvoudiger – het is geen revolutie maar is het zinvol? Het strafrecht moet sneller – komt er dan nog een advocaat aan te pas? Taakstraffen moeten beperkt, minimumstraffen verplicht – maar waarom weet niemand. En dat er nog geen comparitie mogelijk is meteen na aanbrengen, dat de hoogste bestuursrechter nog altijd bij de Raad van State huist – had dat niet al lang beter gemoeten? Of anders gekund?

Een zzp'er heeft niet veel op met vastigheid, al komen sommigen onvrijwillig in die positie terecht. Advocaat-zzp'ers lijkt het nog relatief goed te vergaan. Ze zijn blij dat ze niet langer aan het kantoorspel hoeven mee te doen, al missen sommigen na een paar jaar 'de collegialiteit en het kantoor dat alles voor ze regelt.' Ook al ontbreekt een vangnet, met een open houding en brede blik blij je ver te kunnen komen. In tijden van crisis laten zzp'ers zien dat ze lef hebben.

Wat er niet verandert? De tijdloosheid van kunst en de uitkomst van lezersonderzoeken. De redactie heeft zelfs een kunstenaar gevonden die het leuk vindt om naar advocaten te kijken. En we hebben in het lezersonderzoek gezien dat u het blad nog net zo waardeert als drie jaar geleden, toen het blad ook deze ruime voldoende kreeg: een 7,4.

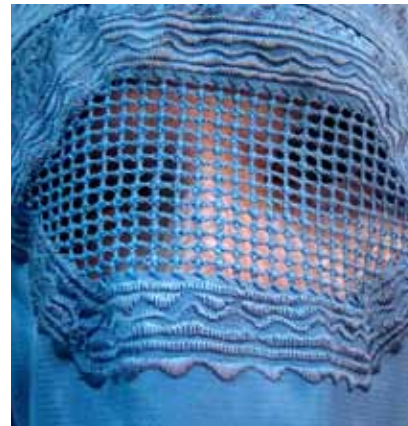
RvS: minimumstraffen onwenselijk

De invoering van minimumstraffen voor gevallen waarin een persoon eerder is veroordeeld wegens een misdrijf waarop een gevangenisstraf van twaalf jaar of meer staat, is 'onwenselijk,' zo meldt het vorige maand gepubliceerde advies. Minimumstraffen kunnen gerechtvaardigd zijn als oplossing voor een 'welomschreven ernstig probleem bij de straftoemeting, aldus de Afdeling advisering, 'maar het bestaan van een dergelijk probleem

wordt niet onderbouwd. Dat rechters "het niet goed zouden doen" wordt door het kabinet uitdrukkelijk weersproken. Ook de effectiviteit van minimumstraffen voor het terugdringen van recidive – in het bijzonder de door het kabinet veronderstelde preventieve werking ervan – wordt niet onderbouwd.' Het advies aan het kabinet luidt dan ook het voorstel te heroverwegen.

Verdiepen in sharia

Het is zinvol als Nederlandse rechters zich informeren over de sharia. Dat stelt Léon Buskens, hoogleraar Recht en cultuur in islamitische samenlevingen in de uitgave *Rechtstreeks* van de Raad voor de rechtspraak dat onlangs verscheen. Verschillende onderzoekers bespreken in deze publicatie de verhouding tussen de sharia, het recht en de rechtsstaat. Er wordt ingegaan op de betekenis van islamitische beginselen en regels voor de Nederlandse rechtspraak en wat deze voor de huidige rechtspraktijk betekenen.

Correctie en aanvulling: No cure no pay

In het korte bericht 'No cure no pay mag via familie' in het vorige nummer (*Advocatenblad* 2012-1, p. 2) hebben we naar aanleiding van de uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam van 13 december jl. geschreven dat het Hof van Discipline de in het geding zijnde financieringsconstructie ontoelaatbaar vond omdat advocaat Verkruijsen 'zijn eigen provisie bepaalt en diens belang daarbij strijdig is met dat van zijn cliënt'. Dit had moeten zijn (citerend uit het arrest van het Gerechtshof Amsterdam): wat het Hof van Discipline de advocaat verweet 'is dat hij,

bij het bepalen van de omvang van de vergoeding die de NLS [betrokken procesfonds, red.] bedong, een tegenstrijdig belang heeft gehad.'

De eerste twee zinnen van het bericht luiden: 'Richt een stichting op, benoem je moeder en oom in het bestuur en je kunt als advocaat werken op no cure no pay-basis. Het Gerechtshof Amsterdam besliste op 13 december dat deze financieringsconstructie van Gijs Verkruijsen en De Nederlandse Letselstichting (...)' Het is mogelijk dat hierin wordt gelezen dat advocaat Verkruijsen de stichting NLS zou hebben

opgericht, dat hij familieleden in het bestuur zou hebben benoemd en dat hij dit deed om op no cure no pay basis te kunnen werken. Dit hebben we echter niet willen suggereren. Verkruijsen beklemtoont dat in de procedures voor rechtbank en hof is komen vast te staan dat hij de NLS niet heeft opgericht, zijn familieleden niet in het bestuur heeft benoemd en niet zelf op no cure no pay basis heeft gewerkt.

Het arrest van het hof is na te lezen:

LJN BU8763.

(de redactie)

Van de deken

De Hoge Raad en de politiek

Jan Loorbach

Declaratie Verkruisen niet onredelijk

De declaratie van advocaat Gijs Verkruisen in de zaak-Thomas is niet te hoog, oordeelde de Amsterdamse Raad van Toezicht op 17 januari. Het bestede aantal uren – 338 – is ‘alleszins redelijk’ in een complexe en bewerkelijke zaak als deze. Ook de uurtarieven zijn gezien de benodigde inzet en expertise ‘noch onredelijk, noch ongebruikelijk’. Nadat mevrouw Thomas in 1996 een whiplash had opgelopen weigerde de verzekering iets uit te keren. Via letselschadebureau Pals kon zij een vergoeding krijgen van 8.800 euro. Omdat Thomas dat te weinig vond, schakelde zij Verkruisen in. De nota’s voor de werkzaamheden in 2000 en 2001 betaalde haar toenmalige echtgenoot. Na de scheiding procedeerde Thomas verder via het procesfonds van de Nederlandse Letselstichting. Die financierde het proces op no cure no pay-basis en hield per saldo 55 procent van de uitgekeerde 7,5 ton in. Het Gerechtshof Amsterdam zei onlangs dat Thomas met de resterende 3,4 ton genoeg moet nemen. Thomas diende vervolgens een klacht in over de nota van 118.697,82 euro die NLS betaalde aan Verkruisen.

Citaat

‘Als advocaat ben ik afhankelijk van de onafhankelijkheid van de rechter.’

Advocaat Inez Weski, Liberaal van het jaar 2011, over de druk op rechters door minimumstraffen en prestatiecontracten, *NRC Handelsblad*, 21 januari 2012.

Er is veel te doen geweest over de aanbeveling van de Hoge Raad aan de Tweede Kamer om A-G Diederik Aben voor te dragen voor benoeming (bij KB) als raadsheer in de Hoge Raad. Die voordrachtprocedure is vastgelegd in art. 118 Grw. De daaraan voorafgaande aanbeveling van de Hoge Raad is vastgelegd in de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren. De Tweede Kamer beraadslaagt onder geheimhouding over die voordracht. Niettemin is bekend dat de Hoge Raad Aben aanbeval en deze aanbeveling heeft teruggenomen naar aanleiding van signalen uit de Vaste Kamercommissie. Op 3 januari 2012 heeft Geert Corstens, President van de Hoge Raad in een installatierede gezegd dat dat was gebeurd in verband met niet te overwinnen tegenwind en een ‘aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid dat de kandidaat (vanuit het oog van de cycloon) ernstig beschadigd van de radar zal worden weggeslingerd’.

Ik heb mij over de gang van zaken kritisch uitgelaten in een artikel in *de Volkskrant* van 18 januari 2012. De kern van mijn kritiek richt zich op het feit dat kennelijk de PVV zich tegen de voordracht van Aben heeft verzet en dat dat voor (een meerderheid van) de Kamercommissie reden was om te vinden dat de Hoge Raad de aanbeveling maar beter kon terugnemen. Bij de PVV moet het zijn gegaan om de wens Aben te blokkeren wegens zijn notitie (van ruim een jaar eerder) over de wrakingsbeslissing van de Wilders-rechtbank. Of de andere partijen die kritiek deelden of alleen maar liever niet wilden dat het PVV-initiatief zou leiden tot plenaire kamerdebatten die de HR – en Aben – mogelijk zouden beschadigen, onttrekt zich wegens die geheimhouding aan onze waarneming. Maar dat ontnemt bezorgde instituties zoals de Orde niet het recht zich kritisch uit te laten over wat wél waarneembaar is tussen de half open gor-

dijnen van de parlementaire achterkamer.

De notitie van Aben was politiek ongekleurd en een ambachtelijk deugdelijk stuk over vrijwaringsvragen. Hij had wellicht het verzoek vanuit de gewraakte kamer om commentaar te geven beter kunnen afslaan; aan de andere kant diende ‘rechtsvorming per A-G-notitie’ ook wel een doel nu gewone rechtsmiddelen tegen wraking ontbreken. Als Aben deze zelfde notitie zou hebben geschreven naar aanleiding van welke wraking dan ook behalve nu net deze ene Wilders-wraking, dan zou dat zeker de voordracht van Aben niet hebben tegengehouden. En daarmee is duidelijk dat onzuivere, al te subjectieve motieven, geworteld in voor het functioneren als raadsheer door Aben volstrekt irrelevante feiten een rol hebben gespeeld.

Het is kwalijke politiek wanneer aan Kamerleden toevertrouwde beslissingsbevoegdheid wordt misbruikt voor het halen van persoonlijke gram. En het is jammer dat op een plek buiten ons gezichtsveld kennelijk omstandigheden zijn ontstaan die het voor de Hoge Raad het kleinste kwaad maakten om de aanbeveling terug te nemen. De Hoge Raad had, dunkt mij, kunnen standhouden op het duidelijke afgegrensde gebied van de opdracht voor de aanbeveling, die (citaat Corstens) ‘uitsluitend gebaseerd is op de inhoudelijke kwaliteiten en specialismen van de kandidaten en is afgestemd op de behoeften in dit verband van de Hoge Raad’. Dan zou de Tweede Kamer gedwongen zijn geweest zelf deze zaak op rechtstatelijke en parlementaire procedureel zuivere wijze af te doen, dus in het politieke domein waar die afdoening thuishoort. Nu heeft de Hoge Raad vuil werk opgeknapt dat niet het zijne was. Dan zou ook duidelijk zijn gebleven dat de vakinhoudelijke aanbevelingsrol van de Hoge Raad niet vanuit het politieke veld vervuild behoort te worden.

Technische fout in systeem nummerherkenning

Bij het afschermen van de algemene telefoon- en faxnummers om het afluisteren van advocaat-cliëntgesprekken te voorkomen, is een technische fout geconstateerd. Hierdoor zijn die nummers het afgelopen halfjaar niet beveiligd geweest tegen taps. Dat meldde de Orde op 12 januari in een mailing aan alle advocaten. Op verzoek van de Orde hebben advocaten nummers doorgegeven die door het KLPD in een filter zijn gezet. Op die manier worden vertrouwelijke gesprekken beschermd, want bij een tap wordt elk doorgegeven nummer van advocaten in het filter gecheckt. Bij een match blokkeert de tap dan automatisch. Nu blijkt dat de algemene telefoon- en faxnummers niet in de filter terecht zijn gekomen waardoor die nummers het afgelopen half jaar niet zijn beschermd tegen taps. Deze fout ligt bij de technische leverancier van de Orde en is na kennisgeving hersteld. Alle doorgegeven nummers komen nu in het filter en zijn beveiligd.

‘Alle betrokken partijen (KLPD, OM, Ministerie van Veiligheid en Justitie) zijn hierover direct geïnformeerd’, schrijft de Orde in de mailing. ‘Eventuele gevolgen worden in kaart gebracht en de Orde zal in overleg met betrokken partijen nadere maatregelen treffen.’

Intussen op het Binnenhof... ... wordt het beroep van mediator toch wettelijk gereguleerd

Marian Verburgh

Straks kan niet iedereen zich meer mediator noemen. Een wettelijk kwaliteitssysteem voor mediators is toch wel een goed idee, aldus de Minister van Veiligheid en Justitie in een brief aan het parlement.¹ Eerder vond de regering het nog niet nodig, maar nu zij mede door de bezuinigingen een grotere rol voor mediation in het rechtsbestel ziet² en de mediator daarnaast in het komende artikel 165 Rv een beperkt verschoningsrecht krijgt,³ acht men de huidige zelfregulering door verschillende organisaties niet meer afdoende.

De wettelijke regulering moet wel ‘licht’ zijn, zoals bij voorbeeld bij de architecten

of de tolken/vertalers. Zwaarder reguleren, zoals bij de advocaten of de notarissen die een eigen publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie met regelgevende bevoegdheid en wettelijk tuchtrecht hebben, zou de ontwikkeling van mediation en mediator en de partij-autonomie te veel belemmeren. Het zou ook niet passen bij het dejuridiserende karakter van mediation.

Over de exacte invulling van het kwaliteitssysteem gaat de minister nog in gesprek met organisaties in het veld, maar in elk geval moet de wet een mediatorregister, kwaliteitseisen, klacht- en/of tuchtrecht en schrappingsmogelijkheden gaan regelen.

Anders dan sommige Kamerleden vindt de minister het niet nodig om met de invoering van het verschoningsrecht voor mediators (aanhangig bij de Eerste Kamer) te wachten tot het wettelijk kwaliteitssysteem (het eerste artikel moet nog op papier) op poten staat. Naar verwachting horen we hoe in februari hoe de Eerste Kamer daarover denkt.

1 Brief dd 23-12-2011 over ‘De borging van kwaliteit van mediation’ van de Minister van Justitie aan de Tweede Kamer, met kopie aan de Eerste Kamer, Kamerstukken I, 2011-2012, 32555, bijlage bij D.

2 Brief dd 31 oktober jl van Staatssecretaris V&J justitie aan Tweede Kamer, Kamerstukken II, 2011-2012, 31753, nr. 39, over bezuinigingen op de rechtsbijstand.

3 Wetsvoorstel 32555 (implementatie Mediationrichtlijn), aanhangig bij de Eerste Kamer. Het nader voorlopig verslag wordt verwacht in februari.

Amerikaanse fusiegolf

Het aantal fusies onder Amerikaanse advocatenkantoren is vorig jaar met 67 procent gestegen ten opzichte van 2010. Naar verwachting zet die trend in 2012 door; zo werd er deze maand bijna twee keer zoveel gefuseerd als in januari 2011 (elf vs. zes fusies). Ook het aantal fusies met buitenland-

se kantoren steeg met zo’n twintig procent. Volgens juridisch onderzoeksbureau *Hildebrandt Institute* is de stijging van het aantal fusies een inhaalactie van de rustige periode die volgde op de financiële crisis, waarin ook de vraag naar advocatendiensten afnam.

Mogelijk meer massaclaims in Nederland

‘Het aanbod is er,’ zegt Converium-advocaat bij NautaDutilh en hoogleraar Ianika Tzankova. ‘Maar de vraag is of er ook vraag naar is.’ Tzankova reageert op een uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam begin januari. Daarin werd de schikking van de Zwitserse verzekeraar Converium en Zurich Financial Services verbindend verklaard. De schikking is pas bindend als alle belanghebbenden de gelegenheid hebben gehad bezwaar te maken. Het is na Ahold en Shell de derde keer dat het hof een massaschikking met buitenlandse gedupeerden verbindend verklaart. Maar of Nederland nu een claimland wordt, zoals *Het Financieel Dagblad* na de uitspraak op de voorpagina suggereerde, staat nog te bezien. Wel wordt de hoop daarop gevoed door een uitspraak van Amerikaanse rechter, die massaschikkingen niet verbindend wil verklaren voor niet-Amerikaanse partijen. Die partijen worden naar Europa gedreven en Nederland is het enige land met wetgeving voor de afwikkeling van massaschades via een schikking. Maar dan moet er wel een Nederlands belang in het geding zijn. Hoe groot, is niet duidelijk. Bij de Converium-schikking bestaat het Nederlands belang uit 200 beleggers, de Vereniging van Effecten Bezitters en een Nederlandse stichting die optreedt namens alle 12.000 niet-Amerikaanse beleggers.

Column

Vrouw Justitia gezocht

Matthijs Kaaks

Justitia is door de eeuwen heen als aantrekkelijke vrouw afgebeeld. En het waren mannen die recht spraken. Tegenwoordig zijn het vooral vrouwen die recht spreken en hoofdzakelijk mannen die in opspraak raken. Het lijkt een van de redenen waarom het aanzien van de rechtspraak daalt. Ondertussen wordt vrouwe Justitia overheerst met afgedwongen prestatiecontracten en minimumstraffen.

Vrijwel dagelijks wordt er in de media gewaarschuwd dat de rechtsstaat in gevaar is. Recent zei Inez Weski in *NRC Handelsblad*: ‘om te voorkomen dat de anonieme gewetenloosheid van mensen overheerst, moeten overheden drempels tegen oncontroleerbare macht opwerpen. Tot mijn droefheid zie ik juist het tegenovergestelde gebeuren.’

Een van de belangrijkste pleitbezorgers van de rechtsstaat was Herman Tjeenk Willink. In 2008 schreef hij: ‘Wetgeving heeft in de afgelopen decennia in zijn verschillende functies vooral een instrumenteel en daarmee ad hoc karakter gekregen ten behoeve van het bestuur. Daarmee dreigt de belangrijkste functie van de wet voor de burger – een normering die voorspelbaar, duidelijk en betrouwbare is – te worden uitgehouden. Dat tast de legitimiteit van de rechtsstaat aan.’

De echo van deze waarschuwingen is razendsnel verstomd. De rechtsstaat is een abstract begrip, sleets door veelvuldig gebruik. Debatteren over de rechts-

staat wordt gezien als een elitaire hobby.

Anders dan zijn voorganger zal Piet Hein Donner als nieuwe vice-voorzitter van de Raad van State zich niet in dit debat mengen. De harde kritiek van Tjeenk Willink was immers ook tegen hem gericht. En als pragmatische technocraat bekommert Donner zich niet zo om de rechtsstaat. Donners omstreden uitspraak uit 2006 getuigt hiervan: ‘Als tweederde van alle Nederlanders morgen de sharia zou willen invoeren, dan moet die mogelijkheid toch bestaan?’

De Raad voor de Rechtspraak ziet zichzelf als bijzondere hoeder van de rechtsstaat: ‘De Rechtspraak draagt een bijzondere verantwoordelijkheid voor het bewaken van de rechtsstaat en het waarborgen van de rechtsbescherming van de burger zoals neergelegd in internationale verdragen en de zich ontwikkelende Europese rechtsorde.’ Toch fungeert de besnorde Van den Emster niet bepaald als indrukwekkend boegbeeld van de rechtspraak. Nooit zien we hem met de vuist op een regententafel slaan.

Wat we dus nodig hebben is een *echte* Vrouwe Justitia van vlees en bloed. Als een charmante waakhond. Een soort Beatrix van de rechtsstaat, maar een tikje jonger. Een elegante versie van Inez Weski. Bij voorkeur een ervaren rechter. Iemand als Wil Tonkens-Gerkema bijvoorbeeld.

De rechtsstaat moet aan de man worden gebracht. En liefst een beetje sexy.

Gemeente Den Haag

Wel eens aan de overheid gedacht?
De gemeente Den Haag zoekt een

Juridisch Bestuursadviseur (civilist)

Adviseur voor het college van Burgemeester en Wethouders en de ambtelijke top op de meest complexe en controversiële vraagstukken.

Kijk op www.denhaag.nl/headhunter

RAYMAKERS v d BRUGGEN

zoekt voor opdrachtgever een

Ondernemende Advocaat

die als mede-ondernemer de praktijk wil uitoefenen en verder ontwikkelen.

Het kantoor voert een algemene, met name civiele rechtspraktijk, met vFas/mediationspecialisatie, arbeidsrecht en incassi, gericht op Woerden en omgeving. Financieel gezond. Ruim en modern ingericht kantoorpand. Samenwerkingsverband kan in overleg worden vorm gegeven.

Belangstellenden kunnen per telefoon (0294-492350) of e-mail contact opnemen: f.elberkaoui@rvdb.nl.

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Actualiteiten

Agenda

SYMPOSIUM GRIFFIERECHTEN

De Vereniging voor Bestuursrecht VAR organiseert 10 februari het symposium *De toegang tot de rechter in het geding; het wetsvoorstel verhoging griffierechten*. Van 14.00 tot 17.00 uur is men welkom in de Polarzaal van de Jaarbeurs in Utrecht. Sprekers zijn onder anderen de president van de Centrale Raad van Beroep Theo Simons en de advocaten Tom Barkhuysen en Harm Gelderloos. De middag wordt afgesloten met een forumdiscussie. Aanmelden kan via de site vereniging-voorbestuursrecht.nl.

TENTOONSTELLING ADVOCATUUR EN RECHTSPRAAK

Vanaf 11 februari tot en met 11 maart kunt u in Galerie Jabelle aan de Lange Haven 50 in Schiedam de tentoonstelling *Advocatuur en Rechtspraak* bezoeken. De kunstenaars Jacques Tange, Floor de Bruyn Kops, Trudie Maasdam en Frits Kloppers geven hun visie middels sculpturen, schilderijen, tekeningen en keramiek. De galerie is op vrijdag en in het weekend geopend van 12.00 tot 17.00 uur; daarbuiten is men op afspraak welkom. Contactinformatie vindt u op de website www.jabellle.nl.

NGB EXTRA

In 2012 worden bij de advocatenkantoren Allen & Overy in Amsterdam en van Benthem & Keulen in Utrecht acht zogenaamde NGB Extra bijeenkomsten georganiseerd. Op 14 februari zijn maximaal vijftig leden van het Nederlands Genootschap van Bedrijfsjuristen vanaf 07.30 uur tot 10.00 uur welkom voor een bijeenkomst over afgebroken onderhandelingen en *Letters of Intent*. Aanmelden kan door een mail te sturen naar info@ngb.nl. De bijeenkomst vindt plaats op het tijdelijk onderkomen van Allen & Overy: Barbara Strozzi-laan 101 in Amsterdam.

DOORWERKING NATUURBESCHERMINGS- VERDRAGEN

Hoe werken natuurbeschermingsverdragen in de Europese en Nederlandse rechtsorde door? Die en andere vragen behandelt mr. J.M.I.J. Zijlmans, die recentelijk promoveerde aan de Universiteit Maastricht, op 15 februari van 14.00 tot 16.30 uur. In haar proefschrift bespreekt ze de theorie en de praktijk van de doorwerking van de resultaatsverplichtende (leef)gebieds- en soortenbeschermingsbepalingen van natuurbeschermingsverdragen. Zoals de titel te kennen geeft, kan die doorwerking niet los worden gezien van hun doorwerking in de Europese rechtsorde. Locatie: Pietershof, Achter Sint Pieter 200, Utrecht.

EUROPEES KOOPRECHT SYMPOSIUM

In oktober 2011 heeft de Europese Commissie een voorstel ingediend voor een verordening betreffende een gemeenschappelijk Europees kooprecht. Dit voorstel roept zoveel vragen op dat het Centre for the Study of European Contract Law van de Universiteit van Amsterdam er op 29 februari van 10.30 tot 17.15 uur een symposium aanwijdt. Deelname aan het symposium in het Bethaniënklooster aan de Barndesteeg 6b in Amsterdam is gratis. Geïnteresseerden wordt verzocht zich aan te melden via mailadres y.terhorst@uva.nl.

WHITE COLLAR CRIME VS. MAFFIA

In de criminologie wordt traditioneel een onderscheid gemaakt tussen financieel-economische misdaad en georganiseerde misdaad. Maar waarom lijkt het onderscheid tussen *white collar crime* en maffia de laatste zo lastig te maken? Voormalig hoogleraar rechtsvergelijking professor Fijnaut gaat tijdens zijn lezing *Is financieel-economische misdaad ook georganiseerde misdaad?* op deze en andere vragen in. De bijeenkomsten op 29 februari vindt plaats in de aula aan de Minderbroedersberg 4-6, Maastricht en begint om 20.00 uur. Meer informatie? Check de site sg.unimaas.nl.

Verplicht tandenborstels tonen

Om uitkeringsfraude te voorkomen, kunnen uitkeringsinstanties in de toekomst zonder redelijk vermoeden de woning van de uitkeringsgerechtigde betreden. Wordt de toegang geweigerd, dan wordt de uitkering verminderd of stopgezet. Dat is de strekking van het wetsvoorstel Regeling in de sociale zekerheid van de rechtsgevolgen van het niet aantonen van de leefsituatie na het aanbod van huisbezoek, dat verleden week door de Kamer (in eerste termijn) werd behandeld. De regeling geldt voor iedereen die een uitkering ontvangt: bijstandsgerechtigden, AOW-ers, maar ook ouders die kinderbijslag ontvangen of mensen met een nabestaandenuitkering – bij elkaar bijna een derde van de bevolking.

‘Zinloos en disproportioneel’, een ‘inbreuk op grondrechten’, schending van art. 10 Gw en art. 8 EVRM, zegt Bernard de Leest van Zumpolle Advocaten in Utrecht, tevens secretaris van de Specialisatievereniging Sociaal Zekerheidsrecht advocaten (SSZ). ‘Je laat pure willekeur los op mensen die een uitkering hebben. En waarom? Instanties hebben nu al vergaande bevoegdheden om fraude te bestrijden.’

Volgens de PVV, ferm voorstander van het wetsvoorstel, wordt er voor een bedrag van 119 miljoen euro gefraudeerd. Dat fraudebedrag is op z'n minst discutabel, zegt De Leest. ‘Onder “fraudeurs” schaaft men iedereen die ten onrechte een uitkering heeft ontvangen. Dus ook mensen die als gevolg van complexe regelgeving jarenlang ten onrechte een uitkering kregen. Daarvoor is de overheid zelf verantwoordelijk. Maar er is onvoldoende handhaving en geen goede poortwachter. Doe daar eerst iets aan.’

Ook de Raad van State adviseerde negatief over het wetsvoorstel.

Logboek

Rive Gauche

Michel Pestman vanuit Cambodja

Het was een goed begin van een nieuwe week. Tot mijn verrassing zat Jacques Vergès, na een lange afwezigheid, ineens weer naast mij in de rechtszaal. Vergès staat Khieu Samphan bij, één van de twee andere verdachten in de zaak tegen de vermeende leiders van de Rode Khmer. Hij is een druk man, ondanks zijn gevorderde leeftijd, en laat zich graag invliegen voor een met veel publiciteit omgeven optreden. En het moet gezegd, de oude vos is zijn streken niet verleerd. Met veel verve wijst hij telkens naar Frankrijk en de Verenigde Staten, die in zijn ogen schuldig zijn aan alles wat er in de afgelopen twee eeuwen in Cambodja is misgegaan.

Vergès is ook de uitvinder van de *défense de rupture*, in de jaren vijftig door hem geïntroduceerd toen hij als jonge advocaat Algerijnen bijstond die de wapens hadden opgepakt in hun strijd tegen het Franse koloniale bewind. Vergès trok destijds openlijk de legitimiteit van de Franse rechtbank in twijfel en draaide de rollen in het proces om door de Fransen in het beklagenbankje te plaatsen voor de door hen gepleegde misdaden. Hij vertelde mij onlangs dat de Franse geheime dienst in die periode tot twee keer toe geprobeerd heeft hem van het leven te beroven.

Vergès' aanwezigheid is om nog een reden bijzonder. Hij kent Khieu Samphan namelijk al meer dan zestig jaar. Ze hebben samen in Parijs gestudeerd en waren allebei lid van hetzelfde clubje radicale studenten met vage communistische sympathieën. Het groepje kende nog meer leden, Ieng Sary, de derde verdachte in het huidige proces. En ook een gesjeesde student elektrotechniek, Saloth Sar, die vijftientig jaar later onder zijn *nom de guerre* Pol Pot in Phnom Penh zou opduiken: het niet meer levende bewijs dat je het ook zonder opleiding nog ver kunt schoppen.

Begin jaren vijftig is Vergès ook nog als getuige opgetreden, zo gaat het verhaal, bij het huwelijk tussen Ieng Sary en Ieng Thirith, die het later nog tot Minister van Sociale Zaken zou schoppen onder Pol Pot. En die nu haar laatste dagen slijt in het detentiecentrum van het tribunaal, omdat ze door de rechtbank voor gek is verklaard, maar niet zó gek dat ze zou moeten worden vrijgelaten. Het schijnt dat ze niet meer beseft dat ze eigenlijk is opgesloten. In gedachten is ze misschien weer terug in Parijs, toen ze nog onbekommerd van een betere toekomst kon dromen.

Mondiaal arbitrage-tribunaal voor complexe financiële producten

Den Haag is een internationaal gerecht rijker: het internationaal arbitrage-tribunaal P.R.I.M.E. Finance voor beslechting van geschillen over complexe financiële producten, zoals derivaten. Het 'Panel of Recognised International Market Experts in Finance' bestaat uit bijna honderd internationale juridische en marktexperts, die doen aan arbitrage, mediation en advies.

Arbitragespecialist Gerard Meijer (partner bij NautaDutilh) geeft als secretaris-generaal 'leiding aan de zogenoemde administratie van de zaken, waar allerlei juridische aspecten bij komen

kijken'. De procedures en arbiters bij het "Prime F" worden – met enige subsidie van de gemeente Den Haag – betaald door de partijen. Het tribunaal heeft ook een ideëel doel. 'Zo is onze lijst met namen van arbiters openbaar, kunnen onze uitspraken geanonimiseerd openbaar worden gemaakt als partijen instemmen, kunnen uittreksels ervan

sowieso openbaar worden gemaakt, en leiden we ook rechters op, van overal ter wereld.'

Waarom dit nieuwe tribunaal? Meijer: 'Bij complexe financiële geschillen blijken rechters uit verschillende staten conflicterende uitspraken te doen over identieke contractsbepalingen, zij doorgronden de lastige materie niet altijd. En wij zijn een mondiaal instituut. Partijen uit Azië en Afrika gaan liever naar de Legal Capital of the World dan naar New York of Londen en onze uitspraken zijn wereldwijd vatbaar voor executie.'

(advertentie)

Institut français, Maison Descartes, Vijzelgracht 2a, 1017 HR Amsterdam

Juridisch Frans

Lesuren : 09:30 - 13:30 (70 euro per cursus)
Lezingen: 16:00 uur

Gedurende het jaar zullen cursussen juridisch Frans worden gegeven met direct aansluitend thematische lezingen.

17.02 - Recht en financiële integriteit
16.03 - Strafexecutie in Frankrijk: principes en praktijk
... etc

INSTITUT FRANÇAIS

PAYS-BAS · MAISON DESCARTES

Contact : annick.faure@institutfrancais.nl

Een halfuur per *Advocatenblad*

Net als drie jaar geleden krijgt het *Advocatenblad* van de lezers een 7,4 als totale beoordeling. Voor actualiteit is dat cijfer 7,6, voor begrijpelijkheid een 7,8 en voor betrouwbaarheid 7,9. Bijna iedereen kijkt het blad in elk geval in, 89 procent leest minimaal één artikel en ruim 60 procent leest minstens de helft van de artikelen. Dit zijn resultaten uit het online lezersonderzoek dat onderzoeksbureau Media Test eind vorig jaar in opdracht van Sdu Uitgevers verrichtte onder bijna 1100 ontvangers van het *Advocatenblad*. Volgens het onderzoeksbureau is voor dit soort onderzoek meer dan een 7 een uiting van tevredenheid, en een cijfer onder de 7 een indicatie van ontevredenheid. Het concludeert: 'Het blad wordt zeer goed gelezen en goed beoordeeld.'

Ruim 90 procent zou het blad een beetje of zeker missen als het niet meer verscheen, 80 procent

zegt dat het voor hen nuttige informatie bevat en ruim twee derde vindt het blad een belangrijke informatiebron om beroepsmatig op de hoogte te blijven.

Ook de *Advocatenblad Nieuwsbrief* wordt goed gewaardeerd. Puntje van verbetering is volgens het onderzoek het matige bezoek van de website. Maar de redactie verwacht dat daarin, met de lancering van een nieuwe website begin februari, verandering komt.

Vanwege de andere opzet van het onderzoek is de gemeten leestijd niet goed te vergelijken met die uit lezersonderzoeken uit 2006 en 2009. Het verschil tussen de laatste twee onderzoeken was dat ongeveer een derde van de lezers in 2006 meer, en in 2009 minder dan een half uur aan het blad besteedde. In het huidige onderzoek blijkt dat het blad gemiddeld gedurende 34 minuten wordt gelezen.

Eenvoudiger kinderalimentatie: maar hoe – en is het nodig?

Een voorstel van VVD en PvdA om de kinderalimentatie te vereenvoudigen, kreeg een kritisch onthaal van advocaten en rechters op dat gebied.

Christiane Verfuurden
advocaat te Eindhoven

Op 29 september 2011 presenteerden Tweede Kamerleden Ard van der Steur (VVD) en Jeroen Recourt (PvdA) hun plan tot vereenvoudiging van (de berekening van) kinderalimentatie. Op verzoek van de initiatiefnemers hebben de Raad voor de rechtspraak (Rvdr) en de vereniging Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators (vFAS) over het plan geadviseerd. Van der Steur en Recourt werken hun plan nu uit tot een initiatiefwetsvoorstel.

Beide adviserende organisaties vinden het positief dat het plan op veel punten aansluit bij de huidige berekeningsmethode. Zo blijven de begrippen draagkracht en behoefte gehandhaafd, evenals de manier om de kosten van kinderen vast te stellen. Wel menen de adviseurs dat de initiatiefnemers er ten onrechte van uitgaan dat het relevante inkomen steeds makkelijk vast te stellen is. Ze missen bovendien een visie op situaties waarin samengestelde gezinnen, samenloop van

onderhoudsrechten en -plichten of stiefouders een rol spelen.

Vrees en twijfel

Variabele bedragen zouden door forfaitaire moeten worden vervangen. De initiatiefnemers beogen de vaststelling van kinderalimentatie te vereenvoudigen door variabele bedragen door forfaitaire te vervangen. De vFAS heeft geen principiële bezwaren hiertegen, maar de Rvdr merkt op dat het afzien van maatwerk het risico vergroot van niet te executeren beslissingen. Beide adviserende organisaties vrezen bovendien dat dit risico nog wordt vergroot door het opheffen van de zogeheten 'vrije ruimte'.

Over de introductie van een minimumalimentatiebedrag verschillen beide organisaties daarentegen van mening. vFAS is positief omdat dit de gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders benadrukt, de Rvdr vreest een daling van het inkomen van ouders beneden het bestaansminimum.

Dat het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO) bij geschil tus-

sen de ouders de kinderalimentatie vast zou moeten stellen, wordt door vFAS én Rvdr afgekeurd. Het LBIO zou als publiekrechtelijk bestuursorgaan in strijd met de trias politica haar eigen beslissingen ten uitvoer kunnen leggen. Bovendien beschikt het bureau niet over de kwaliteiten en ervaring in geschillenbeslechting van de rechterlijke macht, aldus de vFAS.

De initiatiefnemers hebben hun wens tot vereenvoudiging gebaseerd op onderzoek van TNO en LBIO. Omdat de vFAS methodologische kritiek op beide onderzoeken heeft en weinig van de problemen herkent die de initiatiefnemers noemen, is de vereniging niet overtuigd van de noodzaak tot vereenvoudiging. Beide adviseurs betwijfelen bovendien of vereenvoudiging leidt tot een betere betalingsmoraal, de relatie tussen beide is niet onderzocht. Andere mogelijke oorzaken van het niet-betalen, zoals de financiële crisis, worden niet opgelost met een andere berekeningswijze.

Leges te hoog en vreemdelingenbewaking niet goed

De 830 euro die Nederland vraagt voor een verblijfsvergunning voor niet-EU-burgers is onevenredig hoog en in strijd met Richtlijn 2003/109/EG. Dat concludeerde de A-G bij het Europese Hof van Justitie op 12 januari. Eerder heeft het hof bepaald dat de leges onevenredig hoog zijn als zij 'meer dan twee derde' hoger zijn wat EU-burgers betalen voor een ID-bewijs. In Nederland is dat bedrag 30 euro. De uitspraak van het hof wordt

over enkele maanden verwacht. Een week eerder veroordeelde het Europese Hof in Straatsburg het 'extreme formalisme' van minister Verdonk inzake een verzoek om vrijstelling van de leges.

En de lucht in 'Gebouw 4' van vreemdelingendetentiecentrum Kamp Zeist is zo droog dat bekertjes water op de radiator niet meer helpen. 'Mensen krijgen er ademhalingsproblemen en huiduitslag van. Het speelt al twee jaar. In december

stelde de Inspectie voor de Strafrechtstoepassing vast dat de situatie nog steeds niet is verbeterd,' zegt advocaat Frans Willem Verbaas. Begin februari dient het kort geding waarin hij vraagt het gebouw te sluiten totdat het klimaat verbeterd is. En de Nationale ombudsman heeft aangekondigd de beperkingen te onderzoeken voor vreemdelingen die in afwachting van hun uitzetting in de bak zitten.

Ik ben 16

en al jarenlang op zoek naar een collectief pensioen voor mijn vijf medewerkers

Ontdek Het Nieuwe Pensioen van De Goudse

Duidelijk. Haalbaar. En voor alle bedrijven vanaf 1 medewerker

De Goudse biedt oplossingen voor elke ondernemersleeftijd.

Je wilt een pensioen dat ook voor een paar medewerkers af te sluiten is. De Goudse begrijpt dat en introduceert daarom Het Nieuwe Pensioen. Dat is een pensioen voor alle bedrijven vanaf 1 medewerker. Kijk op www.hetnieuwepensioen.nl of vraag het je verzekeringsadviseur.

De Goudse helpt ondernemers verder.

de Goudse

Advocaten voor advocaten

‘Arrestatiefetisjisme’ tegen Koerdische advocaten in Turkije

De 37 Turkse advocaten van Koerdische afkomst die bij de ‘operatie KCK’ eind november door de Turkse overheid werden gearresteerd, kunnen een lang proces tegemoet zien.

Tatiana Scheltema

KCK staat voor Koma Civakên Kurdistan, ofwel de Vereniging der Koerdische Gemeenschappen, de moederorganisatie van de Koerdische Arbeiderspartij PKK. Een officiële aanklacht tegen de gearresteerde advocaten is er niet, maar de gemene deler tussen alle advocaten is hun Koerdische afkomst, en het feit dat ze op enig moment contact hebben gehad met PKK-leider Abdullah Öcalan. Operatie KCK maakt deel uit van een recente arrestatiegolf, het gevolg van de anti-Koerdische politiek die de regering-Erdogan sinds 2009 voert. Sindsdien werden ruim 9.500 mensen aangehouden, van wie er nog zo’n 4.500 vastzitten in afwachting van hun rechtszaak. De processen vinden plaats in rechtbanken met bijzondere bevoegdheden die angstig veel weg hebben van de gevreesde staatsveiligheidsrechtbanken uit het verleden.

Met de arrestaties schendt Turkije EU-verdragen en het EVRM. ‘Het is pure pesterij. De Turkse overheid maakt zich

Dündar Gürses

schuldig aan een soort arrestatiefetisjisme,’ zegt Dündar Gürses, advocaat bij Schoolplein Advocaten in Utrecht en waarnemer bij het zogenoemde KCK-proces tegen andere advocaten in Diyarbakir, de hoofdstad van de gelijknamige provincie met een overwegend Koerdische bevolking. Dit proces loopt inmiddels al anderhalf jaar, en heeft trekken van een ‘showproces.’ Gürses: ‘Er wordt

gezegd dat de gearresteerde advocaten informatie tussen Öcalan en de PKK zouden hebben uitgewisseld, en dat de PKK met behulp van die informatie aanslagen zou hebben gepleegd. Maar daar is geen concrete aanwijzing voor.’

De gearresteerde advocaten zitten in totale beperkingen en collega’s die hen bijstaan worden voorafgaand aan elk bezoek van top tot teen gescreend, aldus Gürses. Inzage in het strafdossier van hun cliënt wordt geweigerd.

Sommige Turkse Ordes van Advocaten – maar niet de zwaar gepolitiseerde orde van Istanbul – hebben geprotesteerd tegen de arrestaties, maar tot nog toe met weinig resultaat.

Langzaam neemt het nieuwe Turkije onder president Erdogan zijn vorm aan, zegt Gürses: ‘In de Hoge Raad zijn structurele veranderingen doorgevoerd door politieke benoemingen. Je ziet Erdogans Turkije langzaam vorm krijgen in de straat. Schrijvers, intellectuelen, Koerden: ze worden allemaal monddood gemaakt. En morgen ben jij aan de beurt.’

(advertentie)

Relatiemanagement of omkoping?

Grant Thornton Forensic & Investigation Services B.V. is ervaren specialist in forensic accounting en forensic IT. Wij maken hierbij gebruik van de kennis en expertise uit ruim 100 landen waar de leden van Grant Thornton International Ltd gevestigd zijn.

Neem contact op met één van onze partners:

Peter Schimmel
Mark Hoekstra
T 010 - 270 51 11
E gtfis@gt.nl

Grant Thornton

Accountancy - Belastingen - Advies

We zoeken dat-krijgen-we- voor-elkaar-juristen

Arbeidsrecht- en letseljuristen met ervaring

DAS maakt juridische en financieel-juridische expertise toegankelijk voor iedereen. Dat vergt een bepaalde mentaliteit. Denk jij ook in oplossingen? En wil je graag werken bij een organisatie die nog steeds groeit? Niet alleen door de toenemende behoefte aan rechtshulp, maar ook dankzij de kwaliteit en betrokkenheid van meer dan 400 juridische medewerkers? Dan zul je je snel bij ons thuis voelen. Als ervaren arbeidsrecht- of letseljurist krijg je de meest interessante geschillen te behandelen. Waarbij je het hele traject voor je cliënt aanstuurt. En daarnaast minder ervaren collega's begeleidt. Meer weten over wat wij je als het grootste juridische kenniscentrum van Nederland te bieden hebben? Kijk voor de complete functieprofielen op [werkenbijDAS.nl](https://werkenbijdas.nl)

‘Koerdische en Turkse advocaten **slachtoffer** van willekeurige regelgeving’

Sabine Droogleever Fortuyn

‘Advocaten moeten niet worden opgesloten omdat ze hun werk doen’, zegt Hein Vogel, strafrecht advocaat en voorzitter van de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN). ‘En als dat wel gebeurt, moeten we ertegen vechten.’ Als een van de ongeveer dertig advocaten demonstreerde Vogel op 24 januari in toga voor de Turkse ambassade aan de Prinsesgracht in Den Haag. De advocaten protesteerden tegen de bedreiging en arrestatie van Koerdische en Turkse advocaten (in Turkije) die Koerdische cliënten bijstaan.

Tientallen Koerdische advocaten zijn op 24 november van het afgelopen jaar gearresteerd. Het overgrote deel van hen is verdediger van PKK-leider Abdullah Öcalan (geweest). Momenteel worden zevenendertig advocaten gevangen gehouden. Zij worden beschuldigd van deelname aan een terreurorganisatie. Daarnaast zitten er al ongeveer drie jaar nog zes advocaten van zowel Koerdische als Turkse afkomst vast op verschillende plekken in Turkije.

De demonstratie vond plaats in het kader van de jaarlijks terugkerende Dag van de bedreigde advocaat en werd georganiseerd door verschillende organisaties waaronder AED/EDL (Avocats Européens Démocrates – European Democratic Lawyers). De dag werd behalve in Den Haag in een groot aantal andere steden in

Europa gehouden. Het doel ervan was om een grotere publieke bekendheid te laten ontstaan over de ernstige positie van sommige advocaten in Turkije.

De gevangen genomen advocaten worden volgens Hans Gaasbeek, coördinator van de AED en initiatiefnemer van de dag, ‘slachtoffer van willekeurige regelgeving en rechtspraak. Hierdoor komen niet alleen hun cliënten of zichzelf in gevaar maar wordt het hele Turkse rechtssysteem bedreigd.’

Een delegatie van de demonstranten overhandigde een petitie aan de Turkse ambassade. De ambassade was bij het ter perse gaan van dit blad niet bereikbaar voor commentaar.

Filiz Kalayci, advocaat in Ankara en thans gevlucht naar Oostenrijk, is advo-

caat geweest van personen die werden verdacht van lidmaatschap van de PKK. ‘Ik was gechoqueerd door de onrechtmatigheden die in de processen plaatsvonden’, zei Kalayci tijdens de discussiebijeenkomst in café Schlemmer in Den Haag na afloop van de demonstratie. Hierbij waren naast het grootste deel van de demonstranten nog twintig advocaten aanwezig.

Zie ook: “‘Arrestatie-fetisjisme’ tegen Koerdische advocaten in Turkije” op p. 11 van dit nummer.

Rechtspraak verklaart achterblijvende efficiëntie

De kosten voor de rechtspraak zijn sinds 1995 toegenomen, maar het aantal afgehandelde zaken hield daarmee geen gelijke tred. Over deze constatering in een rapport van het Sociaal

Cultureel Planbureau van 11 januari ontstond onlangs enige ophef. De Raad voor de rechtspraak heeft daarom een lijstje met feiten gepubliceerd ter verklaring van de niet-toegenomen rech-

terlijke efficiëntie: loonstijging, complexere rechtszaken en hogere kwaliteitsnormen, zoals beter motiveren in het strafrecht.

1

‘Spannende

Hedy Jak

Advocaten zijn interessant om te bestuderen, vindt kunstenaar Jacques Tange (in 2005 verkozen tot Kunstenaar van het Jaar). ‘Er is een spannende link te leggen tussen kunst en advocatuur. Taal is een belangrijk instrument voor advocaten, maar daarnaast is hun optreden deels ook toneelspel. Ze nemen bepaalde houdingen aan, maken gebaren, het is veel meer dan monotoon een verhaal overbrengen. Het is voor mij als kunstenaar leuk om naar te kijken.’

Volgens Tange, die veel advocaten in zijn vrienden- en kennissenkring heeft, zetten advocaten hun intelligentie in voor een hoger doel. ‘Ze steken hun nek uit voor waarheidsbevinding en om mensen te helpen. En ja, natuurlijk verdienen ze daar een centje mee.’ Toch is zijn streven geweest om de schilderijen niet ‘te zwaar’ te maken. ‘Ik heb er humor ingebracht. Het schilderij *Snelrecht* heb ik bijvoorbeeld

2

Zaterdag 11 februari opent Ernst Pols, persofficier Rechtbank Rotterdam de tentoonstelling *Advocatuur en Rechtspraak* in galerie Jabelle, gevestigd aan de Lange Haven in Schiedam. Kunstenaar en galeriehouder Jacques Tange: ‘Ik hoop dat mensen er plezier aan beleven en vrolijker weggaan dan ze gekomen zijn.’ De tentoonstelling loopt tot 11 maart. Zie ook www.jabelle.nl.

link tussen kunst en advocatuur'

letterlijk genomen. De absurditeit van de rennende advocaat vind ik grappig.' Bij *Judge with a talent* schilderde Tange een rechter die spotprenten maakt. 'Bij lange zittingen kan ik me voorstellen dat je wel wat moe kan worden. En ondertussen wat krabbeltjes maakt.'

De schilderijen die hij voor de tentoonstelling *Advocatuur en Rechtspraak* maakte, wijken niet af van zijn andere werk, stelt Tange. 'Er zit, net als in mijn andere schilderijen, ook erotiek in dit werk. Dan zul je denken "hoe krijg je erotiek in de rechtszaal?" maar die mooie vrouwelijke advocaat in *Pleidooppreparatie* is wel erg leuk om te zien. De andere figuren in het schilderij kijken zwijmelend naar haar en horen niet meer wat ze nu eigenlijk zegt.'

En de scheve hoofdjes? Tange: 'Dat de hoofdjes scheef staan, geeft een idee van nadenkendheid. Dat geldt eigenlijk ook voor de gesloten ogen: dichte ogen geven een naar binnen gekeerd gevoel, dat ze met iets bezig zijn in hun hoofd.'

3

4

1. *Pleidooppreparatie*, 120x100cm, olie op linnen, Jacques Tange
2. *Judge with a talent*, 40x50cm, acryl op papier/board, Jacques Tange
3. *Mr. Mouskovitsz*, acryl op papier/board, 40x50cm, Jacques Tange
4. *Snelrecht*, 140x100cm, olie op linnen, Jacques Tange

De zzp'er en de advocatuur

Interimmer voor een poosje of eenpitter voor altijd

Minder verdienen dan het minimumloon, verborgen werkloosheid, geen financieel vangnet: er gaan verontrustende verhalen over zelfstandigen zonder personeel. Hoe kijkt men in de advocatuur tegen zzp'ers aan? En hoe vergaat het de advocaat-zzp'er?

Foto: David Eijzenk

Eva de Graaff:

‘Ik heb er nooit spijt van gehad dat ik als advocaat zzp'er werd, het is afwisselend: je verleent diensten aan rechtszoekenden en aan de organisatie die je inhuurt’

Trudeke Sillevius Smitt

‘We adviseren wel over zelfstandigen zonder personeel. Maar als je in de krant leest dat het er inmiddels zo'n 750.000 zijn, zou je verwachten dat het onderwerp meer zou leven,’ vertelt Homme ten Have, specialist arbeidsrecht bij Nauta Dutilh. ‘Het lastige is dat het betrekkelijk vaag is wat een zzp'er is. Je hebt de klassieke variant, daaronder vallen de mensen die een vrij

beroep uitoefenen zonder werknemers. En je hebt in de huidige flexibele economie degenen die hetzelfde werk doen als werknemers, maar die hun tijd verhuren als zelfstandige. Bij die laatste groep kan het snel ook weer de vorm van werknemerschap aannemen. Je kunt je afvragen of het niet tijd wordt om het begrip zzp in de wet vast te leggen. Nu willen partijen bij het sluiten van de overeenkomst iets, en moet je achteraf kwalificeren: was dit een arbeidsovereenkomst of iets

anders?’

Volgens Ten Have zouden werkgevers behalve een standaard arbeidsovereenkomst voor bepaalde en onbepaalde tijd eigenlijk ook een standaard zzp-contract moeten hebben liggen. ‘Omdat een zzp'er geen werknemer is val je terug op het reguliere contractenrecht en moet je aan basale dingen denken: wat gebeurt er bij een bedrijfsongeval, wat zijn de mogelijkheden van beëindiging?’

Flexibele schil

Toch heeft ook het kantoor van Ten Have geen standaardcontract voor zzp'ers. Kantoorgenoot Warner Roeters van Lennep, ook arbeidsrechtsspecialist en daarnaast bestuurslid met portefeuille HR, vertelt waarom: 'We maken heel weinig gebruik van zzp'ers. We hebben een enkele secretaresse die op zzp-basis invalt en een vertaalster die in het buitenland woont. Onder de juristen komt het slechts incidenteel voor. Het prettigste is uiteindelijk als mensen aan ons verbonden zijn. Je vormt een club met elkaar. We zijn wel bezig met de vraag of we de flexibele schil wat moeten uitbreiden, omdat de economische situatie zo onzeker is. Maar tot nu toe hebben we eigenlijk alleen mensen als advocaat ingehuurd die eerder bij ons in dienst waren, die we zelf hebben opgeleid. Mensen die zeven jaar of langer bij ons gewerkt hebben en daarna voor zichzelf zijn begonnen. Zij kennen de kantoorcultuur.'

Die terughoudendheid om juristen 'van buiten' in te schakelen komt Christ'l Dullaert bekend voor. In 2005 begon zij Le Tableau, een bureau dat advocaten en notarissen op freelance basis uitzet. 'De Angelsaksische kantoren zijn er gemakkelijker in, die doen het al jaren. Voor Nederlandse kantoren is het nog steeds niet gewoon. Maar je ziet wel enige verandering. Het klinkt cynisch, maar voor ons is de recessie goed. Met name in het notariaat zijn enorme klappen gevallen. De schrik zit nog zó in de benen dat men heel terughoudend is om vast personeel aan te nemen. Maar ook in de advocatuur wordt het onderwerp gemakkelijker bespreekbaar. We krijgen veel aanvragen van kleine kantoren, maar daar vormde het tarief vaak het struikelblok. In de toevoegingspraktijk verdien je als advocaat als je het goed doet zo'n 85 euro per uur. Dan is een tarief van 130 euro niet te betalen. Daarom hebben we voor kantoren met meer dan 50 procent toevoegingspraktijk onze tarieven naar beneden bijgesteld. Al met al is de vraag in de advocatuur redelijk stabiel, alleen de rechtsgebieden variëren afhankelijk van de conjunctuur.'

En het aanbod? Dullaert: 'Tot mijn grote verbazing is dat al die jaren heel

Homme ten Have:

'Je kunt je afvragen of het niet tijd wordt om het begrip zzp in de wet vast te leggen'

constant. Ik had gedacht dat door de recessie niemand meer zelfstandig zou willen zijn.'

Aan de grond

En inderdaad: je hoort de laatste tijd de nodige doemverhalen over zzp'ers. Veel verborgen werkloosheid, zei Allen & Overy-advocaat en SER-Kroonlid Ferdinand Grapperhaus onlangs in het tv-programma *Nieuwsuur*. Als je die bij de 'echte' werklozen optelt heb je een stijging van 9 procent. Grapperhaus pleit ervoor zelfstandigen onder de verplichte sociale verzekeringen te brengen. Ex-advocaat Gerrard Boot zei bij zijn inauguratie als hoogleraar arbeidsrecht in Leiden dat een grote groep zzp'ers te afhankelijk is van één opdrachtgever. Hij stelde onder meer voor dat arbeidskrachten een bepaald minimuminkomen zouden moeten verdienen om als fiscaal en arbeidsrechtelijk zelfstandige te kunnen werken. En *HP/De Tijd* beschreef onlangs de zzp'er van boven de 45 als 'zelfstandig, ervaren en overbodig': minder opdrachten, dalende tarieven.

Maar dan hebben we het zeker over

Zzp'er in vogelvlucht

Emma Bevers, advocaat

Hoe je zzp'ers ook definieert (zie het artikel hierna, red.), hun aantal neemt toe. Maakten zij in 1996 nog ruim 6 procent (400.000) uit van de werkzame beroepsbevolking, in 2009 vertegenwoordigden zzp'ers bijna 9 procent (600.000) hiervan.¹ Nu zouden het er afgaande op krantenberichten zo'n 750.000 zijn.

De groep van zzp'ers kenmerkt zich door verscheidenheid. Verhoudingsgewijs zijn mannen, ouderen (45+), autochtonen en hoogopgeleiden vaker zzp'er dan vrouwen, jongeren, allochtonen en laagopgeleiden. Zzp'ers zijn actief in alle sectoren, maar hun aandeel is relatief grootst in de zakelijke dienstverlening. Het merendeel van alle zzp'ers was eerst in loondienst.

Voor ongeveer 40 procent van de zzp'ers bedraagt de winst uit onderneming hoogstens 10.000 euro per jaar. Een groot aantal zzp'ers heeft ook nog inkomsten uit loon of pensioen, of een werkende partner.

Ontwikkelingen in bijvoorbeeld de post- en vervoerssector hebben een groot aantal 'schijnzelfstandigen' voortgebracht. Het gaat daarbij om constructies die slechts tot doel hebben om het arbeidsrecht te omzeilen. Ook zijn er zzp'ers die tegen wil en dank voor zichzelf beginnen, wegens het gebrek aan alternatief.

¹ Zie *ZZP'ers in beeld*, SER-advies 10/04, oktober 2010.

de vrachtwagenchauffeurs, de postbezorgers, de dakbedekkers? Vast niet over de hoogopgeleide freelancer? Toch wel. Even een uitstapje naar een met de advocatuur vergelijkbare beroepsgroep. Jan de B. (60) (op zijn verzoek anoniem) is een registeraccountant. In 1999, na twintig jaar werknemerschap, vond hij het welletjes en begon hij een eigen onderneming. 'Ik was in dienst als senior business controller en ik kon direct als interim financieel manager aan de slag.

Ik had de vrijheid, kon veel meer bij mijn gezin zijn en verdiende beduidend meer dan in dienstverband. In 2002 wilde mijn vrouw scheiden. We moesten het huis verkopen, ik leidde een tijdje een soort zigeunerleven, had mijn hoofd niet bij mijn werk. De alimentatie werd gebaseerd op mijn laatstverdiende inkomen, maar in 2003 en 2004 was er nauwelijks brood op de plank. Daarna trok het aan, ik kocht in 2007 een huis met aflossingsvrije hypotheek. Vanaf 2008 werd het weer rustiger. Ik had reserves, maar in 2010 begon het echt te knellen. In 2011 had ik niet één opdracht. Nu heb ik bij de bijstand een overbruggingskrediet aangevraagd. Ik heb mijn huis verhuurd – als ik het verkoop eindig ik met een restschuld. Ik ben zestig jaar, heb niet veel tijd meer om het allemaal op te lossen. Detacheerders zeggen: uw leeftijd speelt wel een rol, u bent wel erg zwaar. Ik zit ik aan de grond.'

Alle verontrustende geluiden over zzp'ers die de laatste tijd de ronde doen, komen in het verhaal van De B. terug. Leuk, die onafhankelijkheid, maar tegen onverwachte omstandigheden zoals een scheiding en aanhoudende econo-

Gratis apps voor zzp'ers

- Welk tarief zal ik in rekening brengen? FNV Zelfstandigen ontwikkelde een app die zzp'ers helpt die vraag te beantwoorden.
- Eenmanszaak of BV? Uitgeverij Sdu heeft een app ontwikkeld die berekent wanneer de overstap fiscaal gezien interessant is. Introductie op 14 maart, de Dag van de Zelfstandige van Platform Zelfstandige Ondernemers (PZO).
- Businessplatform Victor Mundi ontwikkelde een Memory.app, die de zzp'er helpt de gegevens van zakelijke contacten te onthouden. Hard nodig volgens het platform: 73 procent wordt in een restaurant wel eens door een contact benaderd en denkt dan: wie ben jij nou ook alweer? (TSS)

mische crisis valt niet op te reserveren. Voeg daarbij het onvermijdelijke stijgen der jaren en voor je het weet ben je geruïneerd. Hoe zit dat in de advocatuur?

Tussenfase

Het lijkt erop dat de interim-advocaat in het algemeen een wat ander pad volgt. Zoals Eva de Graaff (40). Ze werkte eerst acht jaar als advocaat in loondienst, aanvankelijk bij de Brauw Blackstone Westbrook en later bij Van der Steenhoven. 'Ik wilde niet de vastigheid van het partnerschap, ik zocht vrijheid.' Vijf jaar geleden begon ze als zzp-arbeidsrechtadvocaat en ontwikkelde zich daarnaast tot trainer-coach. Ze werkte voornamelijk voor advocatenkantoren en andere dienstverlenende opdrachtgevers. Bouwde pauzes in om te reizen, persoonlijke ontwikkelingstrainingen te volgen en bij haar gezin te zijn. 'Ik heb nooit spijt gehad van deze stap, het is zo afwisselend. Je bent vaak dubbel dienstverlenend, je helpt de rechtszoekenden, maar ook de organisatie die je inhuurt. Je moet snel de politiek doorhebben, je hebt je aan te passen. En dan is het ook leuk dat een opdracht eindig is. Nu ben ik inmiddels kostwinner en neig ik weer naar een baan binnen een organisatie. Mijn droom is een gecombineerde baan als arbeidsrechtadvocaat en begeleider van jonge advocaten.' Want tegenover de vrijheid staat natuurlijk

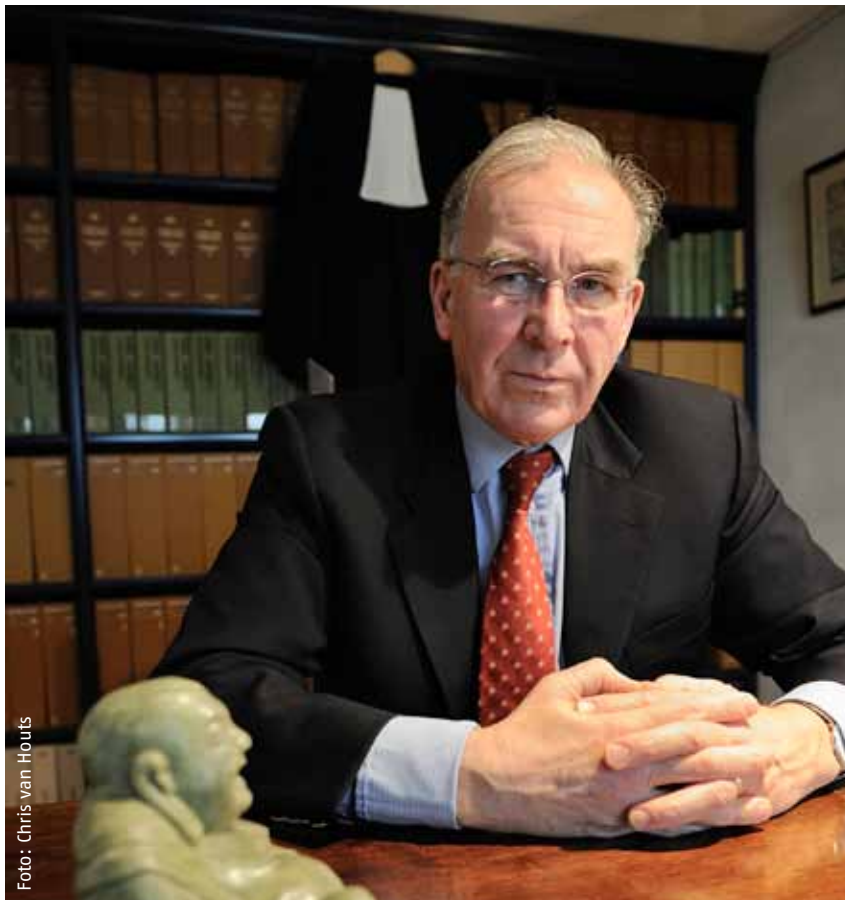

Foto: Chris van Houts

Frederik Wolters:

'Ik had een peperdure arbeidsongeschiktheidsverzekering, maar dat biedt eigenlijk geen oplossing: als je er een tijd uit bent droogt je praktijk gewoon op'

Foto: Jiri Büller

Christ'I Dullaert:
‘ZZP-advocaten zijn vaak blij van het politieke spel binnen een groot kantoor af te zijn, maar na een paar jaar gaan ze de collegialiteit missen en het kantoor dat alles voor ze regelt’

toch die financiële onzekerheid. ‘En toen ik veertig werd dacht ik ook wel even: zou mijn leeftijd bij het vinden van opdrachten mee gaan spelen?’

De keuzes van De Graaff passen in een breder beeld dat Christ'I Dullaert van interimbureau Le Tableau heeft: ‘Zeker de helft van de mensen die via ons werken komt van de grotere kantoren. Ze kiezen voor een zelfstandig bestaan, vaak om meer beslissingsvrijheid te hebben, of een betere work/life balance. Ze zijn vaak blij van het politieke spel binnen zo'n groot kantoor af te zijn. Maar na een paar jaar gaan ze de collegialiteit missen, de jurisprudentiebesprekingen, het kantoor dat alles voor ze regelt. En dan kiezen ze weer voor een vast verband.’ De zzp'er nieuwe stijl in de advocatuur lijkt het zzp-bestaan dus meer als tussenfase dan als levensvervulling te beschouwen en ontkomt daarmee mogelijk aan de sores waar de oudere zzp'er in andere beroepen mee te maken krijgt.

Vangnet

Maar binnen de advocatuur bestaat natuurlijk naast die moderne interim-advocaat nog een heel ander soort zzp'er: de klassieke eenpitter. Frederik Wolters (65) is penningmeester van de Belangenvereniging voor Ondernemende Advocaten (BOA). Hij heeft een algemene praktijk van voornamelijk civiel recht. Volgens de BOA-site ‘beantwoordt hij verregaand aan het archetypische beeld van de advocaat zoals dat bij “de mensen” leeft. Alleenzitter met praktijk aan huis. (...) Heeft na ruim 26 jaar [inmiddels 37, red.] advocatuur steeds meer zin in zijn moeilijke en boeiende en vooral: vrije beroep.’ Dat klinkt romantisch, maar is dat nou nog wel te doen, die algemene praktijk, in de huidige ‘complexe maatschappij’? ‘Jazeker,’ zegt Wolters. ‘Ik krijg wel eens zaken over onderwerpen waar ik weinig van af weet. Sponsorcontracten, projectontwikkeling, een pensioenkwestie. Dan begin ik met vragen stellen, vaak draait

Warner Roeters van Lennep

‘Misschien moeten we de flexibele schil wat uitbreiden, in deze onzekere economische situatie. Tot nu toe hebben we alleen mensen ingehuurd die minstens zeven jaar bij ons hebben gewerkt’

het toch om de feiten. En als ik iets niet weet, dan vraag ik gewoon advies bij een specialist op een groot kantoor. Die is dan twee keer zo duur als ik ben. Maar je kunt uitstekend praten als advocaten onder elkaar. Dan krijg ik een advies en een stapel jurisprudentie en daar ga ik dan weer mee verder. Die kantoren vinden dat prima.’

Hoe kijken zzp-advocaten aan tegen de suggestie om de zzp'er onder de verplichte sociale werknemersverzekeringen te brengen? De Graaff: 'Als je als hoogopgeleide zzp'er voor dit bestaan kiest, heb je ook de minder gunstige kanten te accepteren. Maar bij zwangerschap vind ik de discrepantie wel erg groot. Zwangerschapsverlof betekende voor mij 900 euro per maand, terwijl ik als werknemer volledig doorbetaald zou hebben gekregen.' Ook Wolters heeft het ontbreken van een financieel vangnet wel als een druk ervaren. 'Er zijn tijden geweest dat de omzet tegenviel, dan maak je je zorgen. En ik heb een tijd een peperdure arbeidsongeschiktheidsverzekering gehad, maar dat biedt eigen-

lijk geen oplossing: als je er een tijd uit bent droogt je praktijk gewoon op. Nu ik vijftenzestig ben geworden krijg ik AOW en een maandelijkse uitkering uit mijn pensioenverzekering. Ik moet zeggen dat dat wel rust geeft.' Maar verplichte werknemersverzekeringen? Daar is Wolters wars van. 'Nee, als je zo graag vrije jongen wilt zijn, moet dat kunnen. Zulke jongens moet je niet pampieren. En advocaten lossen dat voor zichzelf wel netjes op. Zo niet, dan hebben ze pech.'

Vijfduizend euro

Een open houding tegenover het onbekende lijkt één van de geheimen van blijvend succesvol zzp'en te zijn. Want Wolters, met zijn algemene praktijk, heeft geen last van een terugloop nu hij ouder wordt, en hij kent ook geen collega's die daar last van hebben. Terwijl Jan de B., de registeraccountant die als interimmer in heel zwaar weer belandde, achteraf zegt dat hij één ding anders had willen doen: 'Ik had me breder moeten oriënteren, in plaats van alleen maar bezig zijn met dat smalle gebied waar ik goed in ben. Ik ben

nooit buiten de gebaande paden getreden.'

De veertigjarige interim-advocaat Eva de Graaff ziet nog een belangrijk verschil waarom op den duur de traditionele eenpitter wellicht meer succes heeft dan de interimmer. 'Als interimmer heb je te maken met een organisatie waaraan je je moet aanpassen. Wellicht dat men bij bedrijven en advocatenkantoren denkt dat oudere mensen dat moeilijker vinden.' In haar eigen zzp-bestaan ziet De Graaff nog een andere succesfactor: het feit dat ze advocaat is – al kost dat ook wel wat. Je moet je punten halen, aan de eisen voldoen. Grof gerekend kost het me zo'n vijfduizend euro per jaar, aan opleiding, inschrijvingen bij de Orde en beroepsaansprakelijkheidsverzekering. Maar die kosten kan ik aftrekken. En ik zou het advocaat zijn zeker niet willen loslaten. Niet alleen vanwege de opdrachten van advocatenkantoren. Ook andere opdrachtgevers zien het als een teken van een zekere kwaliteit.'

ZZP juridisch gezien

Emma Bevers¹

Werknemers, uitzendkrachten, gedetacheerden, pay-rollers, freelancers: de diversiteit aan werkenden neemt toe. Sinds de jaren negentig is ook de zelfstandige zonder personeel (zzp'er) een begrip, alhoewel de uitleg hiervan bepaald niet eenduidig is.² Van oudsher werd hiermee de zelfstandige bedoeld, die zonder personeel zijn zaak beheerde. Tegenwoordig spreekt men ook van zzp'ers ingeval van werknemers die hun beroep niet in loondienst uitoefenen, maar als eigen baas, zonder personeel. Hun belangrijkste klant is vaak hun voormalig werkgever en hun voornaamste product het leveren van arbeidscapaciteit.

Welke overeenkomst?

Het gebrek aan een wettelijke grondslag dwingt juristen ertoe de zzp'er in het keurslijf van de arbeidsovereenkomst (art. 7:610 BW), dan wel in dat van de overeenkomst van opdracht (art. 7:400 BW) of aanneming van werk (art. 7:750 BW) te persen. Zowel ingeval van een arbeidsovereenkomst als van een opdracht-overeenkomst is gedurende een zekere tijd sprake van persoonlijk verrichte, productieve arbeid waarvoor een beloning wordt verstrekt. Het onderscheidend criterium is de gezagsverhouding, die tussen de opdrachtgever en opdrachtnemer ontbreekt. De opdrachtgever mag de opdrachtnemer slechts aanwijzingen geven, terwijl een werknemer zijn arbeid in ondergeschiktheid van de werkgever verricht.

Het diffuse onderscheid tussen deze twee overeenkomsten biedt ruimte voor werkgevers om het reguliere arbeidsrecht via opdrachtconstructies te omzeilen, maar ook voor 'gelegenheidswerknemers', die wel de lusten maar niet de lasten van het zzp-schap wensen en bij ziekte of opzegging hun toevlucht zoeken in werknemersbescherming. De kwalificatie van de

arbeidsrelatie is daarom niet alleen afhankelijk van de benaming en inhoud van de schriftelijke overeenkomst, maar ook van:

- de bedoeling van contractspartijen bij het sluiten van de overeenkomst,
- hun maatschappelijke positie (deskundigheid en ervaring) én
- de wijze waarop zij in de praktijk uitvoering aan de overeenkomst hebben gegeven, alle concrete feiten en omstandigheden van het geval in aanmerking nemende.³

Als er civielrechtelijk geen sprake is van een arbeidsovereenkomst, kunnen de fiscus en UWV de arbeidsrelatie als een 'fictieve' dienstbetrekking aanmerken. In dat geval riskeert de opdrachtgever premiecorrecties, naheffingsaanslagen, heffingsrente en boetes. Deze risico's kunnen worden ondervangen door van de zzp'er een geldige VAR-wuo (afgegeven door de Belastingdienst) te verlangen.

Arbeidsrecht, sociale zekerheid en belastingen

Zzp'ers lopen in beginsel dezelfde risico's als werknemers, terwijl hun arbeidsrechtelijke en socialezekerheidspositie aanmerkelijk schraler is. Tegelijkertijd is de belastingdruk voor een zzp'er met een modaal inkomen lager (3 procent) dan die voor een werknemer met een modaal inkomen (21 procent). Als vaststaat dat de zzp'er in opdracht werkt, heeft hij geen arbeidsrechtelijke aanspraken op (bijvoorbeeld) het wettelijk minimumloon, loon-doorbetaling tijdens ziekte en opzegbescherming. Ook wat arbeidsomstandigheden betreft is de zzp'er slechter af dan de werknemer. De Arbeidstijdenwet is niet op hem van toepassing, de Arboretgeving – behoudens als het gaat om zeer gevaarlijke situaties – evenmin. De opdrachtgever is niet aansprakelijk voor schade die de zzp'er in de uitoefening van zijn werkzaamheden lijdt, hoewel sommige rechters hier op grond van art. 7:658 lid 4 BW anders tegenaan kijken.⁴

De opdrachtgever is niet verantwoordelijk voor de inhouding en afdracht van loonheffingen. De zzp'er geniet daardoor geen 'automatische' bescherming tegen risico's als werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid. Hij dient hiervoor doorgaans zelf een – vaak kostbare – verzekering af te sluiten.

Voor de zzp'er, die jaarlijks minimaal 1225 uren aan zijn onderneming besteedt, staan daar diverse fiscale voorzieningen tegenover, zoals de zelfstandigenaftrek, de startersaftrek, de fiscale oudedagsreserve (FOR), de meewerkaf-trek, de stakingsaftrek, diverse investeringsaftrekken, innovatiefaciliteiten en de MKB-winstvrijstelling. Net als werknemers kunnen ook zzp'ers werkgerelateerde studiekosten aftrekken. Daarnaast kan de zzp'er binnen dertien weken na de overgang van werknemerschap naar zelfstandig ondernemerschap een ZW- en WIA-verzekering afsluiten bij UWV.

Voor ondernemers die korter dan 15 maanden als zelfstandige werken en onverzekerbaar zijn bestaat een vangnet-verzekering. Jonge arbeidsongeschikte zzp'ers kunnen een Wajong-uitkering aanvragen. Zwangere zzp'ers kunnen een beroep doen op de Zelfstandig en Zwangerregeling. De ZEZ-uitkering is in hoogte en duur gelijk aan de WAZO-uitkering.

De WW bevat faciliteiten voor starten-de zelfstandige ondernemers. Bovendien vallen ook zzp'ers onder de volksverzekeringen (AWBZ, AOW, Anw, AKW) en de Zvw en kunnen zij aanspraak maken op Kinderopvangtoeslag. In financiële nood staat voor zzp'ers een beroep open op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAW) en de Wet werk en bijstand (Wwb). Na hun uitdiensttreding als werknemer hebben veel zzp'ers de mogelijkheid een collectieve pensioenregeling maximaal tien jaren voort te zetten.

¹ Advocaat bij Wybenga Advocaten te Rotterdam

² De Rijksoverheid (www.rijksverheid.nl), UWV, de Belastingdienst, de Kamer van Koophandel, het CBS, de SER en het EIM houden er uiteenlopende definities op na.

³ Zie het arrest HR 14 november 1997, NJ 1998, 149 (Groen/Schoevers), nog steeds de kwalificatiestandaard.

⁴ V.zr. Den Bosch 9 juli 2007, JAR 2007/226, Ktr. Utrecht 4 februari 2009, L/JN BH2287, Hof Den Bosch 2

november 2010, L/JN BP8468, Ktr. Assen 22 maart 2011, JAR 2011/99.

STOEL IS VAN DE:
RAAD VOOR DE KINDER-
BESCHERMING

SVP LATEN STAAN!

'In een kantoortuin zitten vertegenwoordigers van alle instanties die samenwerken in ZSM: OM, hulp-OvJ, Reclassering, Raad voor de Kinderbescherming, Slachtofferhulp'

Hoe verloopt een ZSM-zaak?

‘Sneller bijsturen leidt tot beter kwaliteitsproduct’

Op het Utrechtse politiebureau Paardenveld loopt één van de landelijke ZSM-pilots. Hier worden verdachten van simpele vergrijpen binnen afzienbare tijd door de molen gehaald. Het OM is trots op de efficiënte nieuwe werkwijze – maar niet elke zaak leidt tot een ZSM-afdoening.

Tatiana Scheltema

Utrecht, 14 januari, kwart over drie 's ochtends. In een rustige straat in een woonwijk beweegt ter linkerkant van de weg een schim. Surveillerende politieagenten in een auto zien twee jongens tussen de geparkeerde auto's wegllopen. Het oogt verdacht, zeker op dit tijdstip. Verbalisant 1 kijkt waar de jongens vandaan komen, en ziet tussen twee auto's een damesfiets staan. Vermoedelijk hebben de jongens die daar net neergezet. Hij spreekt de jongens aan: wat doen ze zo laat nog op straat? 'We zijn aan het spelen,' zeggen de jongens Frits en Mo. Verbalisant 1 loopt naar de fiets toe, en ziet dat het slot open is, maar dat de sleutel ontbreekt. Het zou wleens kunnen dat de jongens de fiets hebben gestolen.

3:20 uur: Frits (17) en Mo (16) worden aangehouden, en wordt een tweede surveillanceauto opgeroepen. In deze tweede *unit* zit een politiehondenbegeleider. Als hij uitstapt spreekt hij Mo aan: 'Zo, weet je waarom je bent aangehouden?'

'Om niets,' zegt de jongen.

'Om niets gaat niemand de cel in,' zegt de hondenbegeleider en vervolgens een beetje lacherig: 'Heb jij die fiets niet gejat dan?' 'Nee,' zegt Mo. De verbalisanten denken daar anders over. Mo en Frits moeten hun zakken leegmaken en worden afgevoerd naar het dichtstbijzijnde Bureau Zeist.

Advocaat Plaat:
'Als dat briefje op de bus gaat, is een ZSM-afdoening al een feit, dus dat werkt prima langs elkaar heen'

3:50 uur: Daar worden Frits en Mo voorgeleid aan de hulpofficier van justitie, die toetst of de aanhouding rechtmatig is geweest. Ja, vindt de hulpofficier. De jongens kunnen worden ingesloten en hij zet zich aan het tikken van het voorgeleidingsverbaal. Als dat klaar is, zal hij een eerste ZSM-melding naar de interne ZSM-mailbox sturen, en een melding naar de piketcentrale. Ook belt hij de ouders van Frits en Mo om te melden dat hun zonen zijn aangehouden en regelt het vervoer van de arrestanten naar het Arrestantencomplex Politie Utrecht (APU) in Houten. Daar arriveren de jongens rond een uur of vijf 's ochtends, en worden apart in cellen gestopt.

7.00 uur: De piketcentrale stuurt een bericht naar Chris Plaat, de piketadvocaat van dienst. Frits heeft een voorkeursadvocaat aangevraagd, John Dassen.

7:30 uur: Om halfacht 's ochtends druppelen de eerste ZSM'ers binnen op bureau Paardenveld in Utrecht. In een kantoor-tuin van zo'n dertig meter zitten vertegenwoordigers van alle instanties die samenwerken bij het ZSM-traject: het Openbaar Ministerie, de hulpofficier van justitie, de Reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming en Slachtofferhulp Nederland.

Hulpofficier van justitie Kees print alvast de beschikbare stukken in de fiet-senzaak. ZSM-procescoördinator Karin checkt of de verdachten voorkomen in de Justitiële Documentatie, en vraagt hun preselektiescore op: een inschatting van recidive. Deze informatie stuurt ze naar de andere instanties.

Vervolgens zet ze de zaak op Het Bord, een enorm beeldscherm midden in de ruimte. Daarop zijn datum en tijdstip van aanhouding, de naam van de verdachten en het delict waarvan ze verdacht worden te zien, maar ook de instanties die zich met de zaak bezighouden. Een zwart blokje bij een instantie betekent: hoeft er niet naar te kijken. Een rood blokje: instantie moet nog kijken. Heeft een instantie dat gedaan, dan wordt het blokje groen. Bij elke zaak die wordt ingevoerd begint een teller te lopen.

8:30 uur: Recherchecoördinator Piet klokt in op het bureau in Zeist. Hij ziet dat er twee minderjarigen vastzitten en stuurt twee rechercheurs op pad, richting Houten, om Frits en Mo te gaan verhoren. Hij belt ook naar het ZSM-team op Bureau Paardenveld om te melden dat

hij de zaak van Frits en Mo vanuit Zeist coördineert.

8:55 uur: Anita van de Raad voor de Kinderbescherming stapt Bureau Paardenveld binnen. Op het bord ziet ze de zaak van Frits en Mo. Ze checkt of ze in haar systeem bekend zijn. En ja hoor: Frits geeft een match. ‘Hij is strafrechtelijk én civielrechtelijk bij ons bekend – problemen met de opvoeding, zo te zien. Dat was in 2000.’ Ook blijkt er afgelopen december nog een strafrechtelijk akkiefetje te zijn geweest. Dat betekent dat zij een nieuw, zij het voorlopig dossier aanlegt. Omdat er geen lopende hulpverlening is hoeft er geen gezinsvoogd of jeugdclassereerder ingeschakeld te worden.

8:58 uur: Ook officier van Justitie Roland de Kruijk arriveert op Paardenveld, en inventariseert de zaken op het bord. De hulpofficier van justitie praat hem bij.

9:00 uur: De klok begint te lopen. OM en politie hebben nu nog zes uur om hun zaak rond te krijgen. Lukt dat niet, dan moeten Frits en Mo worden vrijgelaten, of in verzekering gesteld.

9:15 uur: De Kruijk heeft alle stukken doorgenomen. Hij kijkt nog eens goed naar de aanhouding van Frits en Mo. Vooral de opmerking van de hondenbegeleider zit hem dwars. De Kruijk: ‘Dat is de enorme winst van dit systeem: wij kijken bijna één op één mee of alles ordentelijk is verlopen. Is de cautie gegeven, is er een Salduz-consult geweest? Zo niet, dan is je onderzoek naar de ratsmodee. De politie krijgt dus ook te horen wat wij als OM vinden. Dat is wel een trendbreuk.’

9:18 uur: Bij de APU arriveert piketadvocaat Chris Plaat van Burgers Ran Advocaten, voor een Salduz-gesprek met Mo. Die heeft niet veel te melden, zegt Plaat. ‘Hij gaf aan dat hij verdacht werd van fietsendiefstal. Maar hij zei: “ik heb er niks mee te maken, we liepen daar gewoon.” Hij had eigenlijk naar huis willen gaan, maar kennelijk was het heel gezellig. Hij vertelde ook dat ze met z’n

drieën waren, maar dat hij helemaal niet in de buurt van een fiets is geweest.’

Mo is al eerder in contact geweest met de politie – iets met schoolverzuim. Plaat legt Mo uit wat hij de komende uren kan verwachten, dat hij gewoon zijn verhaal kan doen, maar daartoe niet verplicht is, en geeft hem zijn kaartje. Hij zal Mo volgende week een briefje sturen, zoals hij altijd doet, met het verzoek contact met hem op te nemen als Mo ‘op welke wijze dan ook’ bericht ontvangt van het OM. Plaat: ‘Maar als dat briefje op de bus gaat, is een ZSM-afdoening al een feit. Dus dat werkt prima langs elkaar heen.’

10:20 uur: Inmiddels heeft Frits ook zijn voorkeursadvocaat gesproken.

10:30 uur: De rechercheurs uit Zeist op de APU beginnen met verhoren. Frits zegt dat hij de fiets wel heeft zien staan, en dat het slot openstond. Hij had de fiets best willen meenemen, aldus het p-v van het verhoor. Maar dat heeft hij niet gedaan. Hij heeft de fiets zelfs niet aangeraakt, omdat die niet van hem was. Mo blijft volhouden dat hij van niks weet.

11:32 uur: Piet, coördinator van Bureau Zeist, meldt zich bij De Kruijk. ‘We weten niet of de fiets gestolen is,’ zegt hij. Getuigen zijn er niet, en ook een aangifte van een gestolen fiets ontbreekt.

13:00 uur: De Kruijk moet een beslissing nemen. Het verhoor van Frits en Mo levert weinig op. Het ‘verhoor’ van de hondenbegeleider bij de aanhouding is niet bruikbaar voor het bewijs. Bovendien is er nog geen aangifte van een gestolen fiets. De verdenking wordt voornamelijk niet ondersteund door voldoende wettig en overtuigend bewijs. Er is geen reden meer om Mo en Frits vast te houden. Hun ouders worden gebeld: ze mogen naar huis.

‘Om niets gaat niemand de cel in,’ zegt de hondenbegeleider

‘Ik hoef geen advocaat’

‘Met de ZSM-aanpak kan eerder worden bijgestuurd, wat leidt tot een beter kwaliteitsproduct,’ zegt officier van justitie en landelijk projectleider ZSM Machiel Vink. Het is jammer dat de advocatuur nog niet erg enthousiast is over ZSM. ‘Want niet alleen het OM, ook de advocatuur zit dicht op het proces,’ zegt Vink. ‘We zeggen tegen advocaten: maak gebruik van je nieuwe informatiepositie. Zie de momenten van beïnvloeding! Wat is er nu handiger dan even bellen met je juridische evenknie: mijn cliënt is jouw verdachte, ik wil nog wat uitgezocht hebben, kunnen we die zaak even bespreken?’

Over klachten van advocaten als zouden verdachten door verbalisanten worden ontmoedigd om een advocaat in de arm te nemen, is Vink vrij kort. ‘Kán niet. Punt. En als het wel gebeurt, is het een kwalijke zaak. Van dwang, in welke vorm dan ook, is absoluut geen sprake. In Utrecht laten we de verdachte vrij voor we over een afdoening gaan praten, om te voorkómen dat hij zich op welke manier dan ook gedwongen voelt om aan de afdoening mee te werken om vrij te komen. Die discussie willen we gewoon niet hebben. Pas dan praten we over een taakstraf of een geldboete in de vorm van een strafbeschikking. Ik vraag dan altijd: *wilt* u worden bijgestaan door een advocaat? Dat kan. Ik vertel hem ook: u bent niet tot antwoorden verplicht. Als u toch een advocaat wilt spreken, dan stoppen we en regelen we eerst een advocaat. En als de verdachte een beslissing moet nemen, vraag ik het nóg eens. En eigenlijk alle verdachten zeggen: nee, ik hoef geen advocaat te spreken.’

Op verzoek van betrokkenen zijn de namen Kees, Karin en Piet, evenals Frits en Mo, gefingeerd.

Beperking van taakstraffen

Zinloze symboolwetgeving

Sinds 3 januari kan de rechter minder vaak een taakstraf opleggen, terwijl taakgestraften minder recidiveren dan gevangenisgestraften. Voor de beperking lijkt geen 'andere reden te vinden dan zuivere scoringsdrang'. En dan hebben we het wetsvoorstel minimumstraffen nog tegoed.

Rob van der Hoeven¹

In zijn uitspraak van 23 december 2011 (LJN: BU9326) vraagt het Hof Arnhem aandacht voor de gevolgen van het nieuwe, per 3 januari 2012 in werking getreden, art. 22b Sr. Voor poging doodslag legt het hof, op grond van bijzondere omstandigheden, een maximale voorwaardelijke gevangenisstraf van één jaar en een maximale taakstraf van 240 uur op, ofschoon de ernst van het feit een onvoorwaardelijke gevangenisstraf zou rechtvaardigen. Het hof merkt daarbij expliciet op dat het dergelijk (straf)maatwerk niet meer kan leveren omdat de combinatie taakstraf met een voorwaardelijke gevangenisstraf onder de nieuwe wet niet meer mogelijk is.

De opmerking geldt vooral het feit dat de rechter een doeltreffend middel, dat recidive beter voorkomt dan de klassieke gevangenisstraf, uit handen wordt geslagen. Bij invoering van de taakstraf sloot de wetgever toepassing van de taakstraf voor zwaardere gevallen niet uit. Evenmin als het meermalen opleggen van een taakstraf.² De invulling werd aan de rechter overgelaten. De taakstraf werd succesvol, vooral omdat taakgestraften aanzienlijk minder recidiveren, ook in de wat zwaardere gevallen.

Wat was de bedoeling?

In een tijd waarin om het hardst wordt geschreeuwd om effectieve bestrafing die herhaling voorkomt en daarmee (ook) meer aan de belangen van het slachtoffer denkt, zou men verwach-

ten dat er duidelijke en zware argumenten worden aangevoerd om de toepassing van een in dit opzicht zo succesvolle strafmodaliteit niettemin te beperken. De wetsgeschiedenis laat zien dat dergelijke argumenten er eenvoudigweg niet zijn. Sterker nog, alle spelers in het veld (de Raad voor de Rechtspraak, de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, de Orde, de reclassering, de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming) hebben het voorstel met klem ont-raden. De Raad van State ontraadde het omdat 'het wetsvoorstel een oplossing [wil] bieden voor een probleem (...) dat er niet blijkt te zijn'. Het College van P-G's concludeerde dat de rechter met betrekking tot de taakstraf in het algemeen conform de bedoeling van de wetgever handelde en adviseerde een onderzoek naar de maatschappelijke beleving van de taakstraf af te wachten. Uit dit inmiddels verschenen onderzoek blijkt zelfs dat van de drie hoofdstraffen de taakstraf van de burger de meeste steun krijgt, in zowel vermogens- als geweldsdelicten. Die steun wordt groter als respondenten verteld wordt dat de recidive na een taakstraf minder is dan na een gevangenisstraf. Relevante onderzoeken en oordelen van de professionals in het veld werden echter allemaal genegeerd.

De nieuwe wet leidt tot de onbegrijpelijke situatie dat een taakstraf wel mag worden gecombineerd met een onvoorwaardelijke gevangenisstraf (van maximaal 6 maanden), maar niet met een voorwaardelijke. En dat terwijl de reclassering heeft aangegeven in de combinatie van taakstraf met een voorwaardelijke straf een goede modaliteit te zien om recidive te voorkomen.

Een 'kale' taakstraf kan nog wel worden opgelegd als de rechter van oordeel is dat het delict wel 'een' inbreuk, maar geen 'ernstige' inbreuk op de lichamelijke integriteit van het slachtoffer tot gevolg heeft gehad (het materiële criterium). De staatssecretaris heeft – terecht – erkend dat er minder ernstige gewel-d-en zedendelicten zijn waarbij het opleggen van een taakstraf mogelijk moet blijven. Het meest duidelijke voorbeeld is de afgedwongen tongzoen, die juridisch als verkrachting kwalificeert, maar die ook van de staatssecretaris met een kale taakstraf mag worden afgedaan.³ Maar ook het door het hof berechte geval, waarin de verdachte een kennis die werd bedreigd te hulp kwam, is een mooi voorbeeld. En wat te denken van de verdachte die 4 jaar na veroordeling voor een winkeldiefstal onder invloed van tijdelijke persoonlijke omstandigheden opnieuw mascara of een blik bier steelt? Moet deze dan direct de gevangenis in en daardoor zijn baan verliezen? Of zal de rechter, op zoek naar een straf die past bij de ernst van het feit, de persoon van de dader en zo min mogelijk tot recidive leidt dan noodgedwongen volstaan met alléén een voorwaardelijke straf?

Zowel de advocatuur als de rechterlijke macht zullen het materiële criterium zoveel mogelijk proberen op te rekken op zoek naar maatwerk. Lukt dat niet, dan zal gekozen moeten worden tussen ofwel lichter straffen, ofwel de kans op recidive vergroten. Was dat de bedoeling van deze wetswijziging?

¹ Advocaat bij NautaDutilh te Amsterdam

² Kamerstukken II, 26114, nr. 3, p. 1 en 8.

³ Handelingen TK65, 65-10-44 en 65-10-41.

Denderende trein

Volgens het kabinet zou een taakstraf in combinatie met een voorwaardelijke gevangenisstraf te veel domineren. Hoe het dat voor zich ziet en wat –gelet op het positieve effect van de taakstraf – het bezwaar daartegen zou zijn valt niet in te zien. Nog onbegrijpelijker wordt het nu diezelfde staatssecretaris zijn heil bij het voorkomen van recidive juist meer in die voorwaardelijke straf zoekt. Deze wordt vanaf 1 april 2012 opgetuigd met een scala van mogelijk op te leggen voorwaarden.⁴ Waarom kan dat niet verzwafd worden met een taakstraf als de rechter dat nuttig en nodig acht en daarmee een gang naar de gevangenis kan worden

voorkomen? Een andere reden dan zuivere scoringsdrang lijkt niet te vinden.

Deze scoringsdrang lijkt een vervolg te krijgen in het nog verdergaande wetsvoorstel minimumstraffen dat de rechterlijke straftoemingsvrijheid verder zal beperken en dat uitgaat van dezelfde onjuiste premisse dat meer en langere gevangenisstraffen de criminaliteit beter bestrijden.

Aanleiding voor de wetswijziging was het tv-programma Zembla, waarin werd gesuggereerd dat de rechter de taakstraf toepast op een wijze die niet strookt met de bedoeling van de wetgever. Toen uit onderzoek bleek dat deze suggestie niet juist was denderde de wetgevingstrein

door: volgens de staatssecretaris begrepen de onderzoekers het wetsvoorstel niet.

Uit onderzoek blijkt dat de burger te weinig is voorgelicht over het feit dat taakgestraften aanzienlijk minder recidiveren dan veroordeelden die een relatief korte vrijheidsstraf hebben ondergaan. Daaraan zouden niet alleen de overheid, maar ook de professionals in het veld meer moeten doen. De rechter kan dat doen in de motivering van de uitspraak. Dat voorkomt wellicht dat een hof met het oog op het wetsvoorstel minimumstraffen een dergelijke noodkreet opnieuw moet doen.

⁴ Stb. 2011, 245 en 615

(advertenties)

GEERAEDTS VAN DEN DUNGEN ADVOCATEN

Ons kantoor, gevestigd in het centrum van 's-Hertogenbosch, bestaat uit drie ervaren advocaten met een commerciële, civiel- en bestuursrechtelijke proces- en adviespraktijk, hoofdzakelijk gericht op algemeen bestuursrecht, ruimtelijke ordening, bouwrecht, milieurecht, planschade, ondernemingsrecht, arbeidsrecht, ambtenarenrecht, schadevergoeding, gezondheidsrecht, huurrecht, consumentenrecht, contractenrecht en mediation.

Onze cliënten zijn hoofdzakelijk particulieren en het midden- en kleinbedrijf.

Ter uitbreiding van ons kantoor zijn wij op zoek naar een

advocaat/advocate

met een eigen commerciële, civiele en/of bestuursrechtelijke praktijk, die op basis van aantrekkelijke voorwaarden deel wil uitmaken van ons kantoor.

Toetreding tot de maatschap behoort tot de mogelijkheden.

Belangstelling? Dan verzoeken wij u schriftelijk te reageren.

Geeraedts Van den Dungen Advocaten
t.a.v. de heer mr. R.J.H. van den Dungen
Vughterstraat 71 5211 EZ
's-Hertogenbosch
Telefoon 073-612 20 22 Fax 073-612 32 95

Te koop: Nassau Dillenburgstraat 42 te Den Haag

Klassiek karaktervol kantoorpand (ca. 250m²), bestaande uit 10 kamers, sinds 1982 in gebruik als advocatenkantoor. Op loopafstand van het Centrum en Den Haag Centraal. Uitstekend bereikbaar en goede parkeermogelijkheden. Het pand is gelegen in het Nassaukwartier welk deel uit maakt van het Benoordenhout. Tevens geschikt als woning of woon/praktijk combinatie. Plattegronden en overige informatie zijn te vinden op Funda.nl .

Beeuwkes Makelaardij b.v.,
Van Alkemadelaan 338, 2597 AS Den Haag,
Tel.: (070) 314 30 00, Fax: (070) 314 30 10,
E-mail: info@beeuwkes.nl,
Internet: www.beeuwkes.nl

Comparitie na aanbrenge- ook in eerste aanleg!

Als in een 'comparitie na aanbrenge' de zaak meteen na de dagvaarding op zitting zou kunnen worden gebracht, zou het conflict nog vers zijn en de schikkingskans het grootst. Waardoor zaken sneller en goedkoper zouden kunnen worden afgedaan.

R.P.M. de Laat¹ en A.W. Jongbloed²

Ondanks grote weerstand lijkt de verhoging van het griffierecht na enkele aanpassingen een feit.³ Daarbij is alles gericht op verhoging van inkomsten. De kostenkant van onder meer de bodemprocedure is buiten schot gebleven. Maar zou een versnelde bodemprocedure niet kunnen leiden tot kostenbesparingen, waardoor verhoging van het griffierecht heroverwogen kan worden? De ene bezuiniging wordt dan vervangen door een andere. Hoe? Door met een 'comparitie na aanbrenge' de zaak meteen na de dagvaarding op zitting te brengen. Achterliggende gedachte: als een conflict nog 'vers' is, is de schikkingskans het grootst, waardoor zaken sneller en goedkoper afgedaan zouden kunnen worden.

Hoe zou het kunnen?

In hoger beroep bestaat de comparitie na aanbrenge met succes sinds enkele jaren in bepaalde zaken.⁴ In art. 2.8 Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij gerechtshoven is bepaald dat het hof ook direct na het aanbrenge van de zaak bij arrest een comparitie kan bepalen. De vraag is of dat ook kan in eerste aanleg.

In eenvoudige, niet principieel juridi-

sche zaken met een beperkt belang zou allereerst een zaakrechter – behoudens in geval van verstekverlening – moeten beoordelen of de zaak geschikt is voor een comparitie na antwoord. Is dat het geval, dan worden partijen schriftelijk uitgenodigd om verhinderdata kenbaar te maken.⁵

In die brief wordt ook de mogelijkheid opgenomen om bezwaar te maken tegen een comparitie na aanbrenge. Het ligt in de rede dat indien beide partijen bezwaar maken de zaak naar de rol voor conclusie antwoord wordt verwezen. Dat gebeurt ook indien slechts één van partijen met redenen omkleed bezwaar maakt of een incident aankondigt en de zaakrechter alsnog van oordeel is dat de zaak niet geschikt is voor een comparitie na aanbrenge. Een dergelijk oordeel is niet appellabel.

Blijft bezwaar uit of wordt een bezwaar ongegrond verklaard, dan wordt bij tussenvonnissen een comparitie na aanbrenge bepaald. Het tussenvonnissen bepaalt tevens, net als bij een comparitie na antwoord, dat partijen tot tien dagen voor de zitting stukken kunnen indienen. Ook kan gedaagde eventueel een eis in reconventie aankondigen.⁶

Het karakter van de comparitie na aanbrenge zelf zal vergelijkbaar zijn met

de mondelinge behandeling van een kort geding, waaraan voorafgaand doorgaans evenmin een conclusie van antwoord is ingediend. Hier gaat het echter om het verstrekken van inlichtingen en het beproeven van een minnelijke regeling. Komt ter comparitie na aanbrenge een minnelijke regeling tot stand, dan zal die worden opgenomen in het procesverbaal van comparitie en zal de procedure worden geroyeerd. Ook kan de zaak naar mediation worden verwezen. Komt geen regeling tot stand, dan zal de zaak voor antwoord naar de rol worden verwezen.

De comparitie na aanbrenge is niet wettelijk geregeld. Onzes inziens is het niet nodig om het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering te wijzigen, nu het een zitting betreft die in aanvulling op de bestaande procedure wordt ingelast na de eerstdienende dag. De regeling zou in het Landelijk Procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de rechtbanken kunnen worden opgenomen.

Beperkte procesongelijkheid

Van belang is dat de comparitie voor aanbrenge geen afbreuk doet aan de rechtspositie en de procespositie van partijen. Gedaagde blijft volledig bevoegd om bij antwoord alle formele en materiële verweren te voeren. In het andere geval zou het recht van hoor en wederhoor ten nadele van de gedaagde partij worden beïnvloed, hetgeen op gespannen voet zou kunnen staan met art. 6 EVRM. Om die reden achten wij het niet mogelijk dat de zaak behoudens een minnelijke regeling tussen partijen definitief door de rechter wordt afgedaan.

Voorafgaand aan de comparitie na aanbrenge heeft eiser zijn vordering en de

1 Mr. R.P.M. de Laat is advocaat bij De Advocaten van Van Riet te Utrecht. Hij is onder meer gastdocent Burgerlijk Procesrecht aan de Universiteit Utrecht.

2 Prof. mr. A.W. Jongbloed is Hoogleraar Executie en Beslagrecht bij de Universiteit Utrecht.

3 De in *Advocatenblad* 2 september jl. opgenomen bijdragen spreken boekdelen.

4 Zie W.L. Valk en C.G. ter Veer, 'De comparitie na aanbrenge in hoger beroep', *NJB* 2005, p. 1985-1987, maar ook F. Askvig, 'Comparitie vóór de memorie van grieven', *Praktisch Procederen* 2006, p. 218-221.

5 Eiser kan in de dagvaarding aangeven prijs te stellen op een dergelijke comparitie. Omdat voor het aanhangig maken van de procedure er over en weer contact is geweest, kan in de regel ook worden aangegeven welk standpunt gedaagde inneemt. Als gedaagde al duidelijk heeft gemaakt weinig tot niets te zien in een dergelijke comparitie zal eiser sterke, overtuigende argumenten naar voren moeten brengen.

6 Dit is te vergelijken met de gang van zaken bij een kort geding.

gronden daarvan in de dagvaarding kunnen uiteenzetten, terwijl daarop nog geen verweer van gedaagde is gevolgd. Dat kan leiden tot een onjuiste beoordeling van de zaak vooraf door de rechter. Dat is een wezenlijk nadeel, dat kan leiden tot procesongelijkheid van partijen tijdens de comparitie.

Dat nadeel kan niet volledig worden weggenomen, maar de gevolgen ervan kunnen zoveel mogelijk worden beperkt door de onmogelijkheid van bezwaar vooraf, het beperkt aantal zaken dat zich leent voor de comparitie na aanbrengen, de mogelijkheid van gedaagde om vooraf stukken en een eis in reconventie in te

dienen, het vrijblijvende karakter van de zitting zelf, waar uiteraard eerst gedaagde het woord krijgt en het feit dat zonder minnelijke regeling de zaak alsnog voor antwoord op de rol komt.

Minder kosten, minder griffierechten

Denkbaar is dat het formuleren van een conclusie van antwoord met daarin verweren en de daaraan verbonden (advocaat)kosten de schikkingsbereidheid doen afnemen. Niet zelden schatten gedaagden hun slagingskansen hoger in zodra de advocaat een in hun ogen overtuigende conclusie van antwoord heeft

geschreven. Door reeds vóór de conclusie van antwoord een comparitie te houden, zou een zo groot mogelijke kans op een schikking of deelregeling bestaan en zouden de daarvoor geschikte zaken mogelijk op een snelle en informele wijze kunnen worden beëindigd.

Zou dat kunnen leiden tot kostenbesparingen? En zo ja, als die kostenbesparingen worden aangewend voor het bedrag dat bezuinigd moet worden door de verhoging van de griffierechten, zou daarmee een argument kunnen worden gevonden om daarvan – al is het maar gedeeltelijk – af te zien?

(advertenties)

specialist in gezondheidsschade

MEDISCH ADVIES nodig in juridische zaken?

Lechnerconsult is expert op het gebied van gezondheidsschade. Met een vlijmscherp en helder medisch advies staan de specialisten van Lechnerconsult u bij in de vertaalslag van letsel naar personenschade. Van de operatietafel naar de rechtbank.

Lechnerconsult maakt schade inzichtelijk. Bij letselschade, maar ook in arbeidsongeschiktheidsvraagstukken.

Bel voor een vrijblijvende kennismaking met 010 47 62 870 en vraag naar dhr. C. Hoogenkamp.

Lechnerconsult
Schiekade 458
3032 AX Rotterdam

T 010 47 62 870
F 010 47 72 075
E info@lechnerconsult.nl
W www.lechnerconsult.nl

‘De Nederlandse lunch is een saaie bedoening’

Verschillen zijn er zeker, maar volgens advocaat Marie-Laure Duvet lijken Nederlanders en Fransen vaak meer op elkaar dan ze zelf denken. Zelf is ze – ook na ruim drie jaar wonen en werken in Nederland – een echte Française gebleven.

Foto: Emilie Hudig

Anna Italianer

Meer dan vijf miljoen Nederlanders vierten jaarlijks hun vakantie in Frankrijk. Het was dan ook niet zo vreemd dat Marie-Laure Duvet een Nederlandse vakantieliefde in haar geboorteland ontmoette. Na zeven jaar in Parijs samen te hebben gewoond, vonden zij het tijd voor een nieuw avontuur in Nederland. ‘Het was een bewuste keus,’ vertelt Duvet, ‘al betekende het voor mij wel dat ik mijn baan bij Landwell Advocaten in Parijs moest opzeggen. Gelukkig kwamen wij nog net voor de financiële crisis

van 2008 naar Nederland en kreeg ik vrij snel een baan aangeboden bij Bierens Advocaten in Amsterdam. Ik sprak nog niet zo goed Nederlands en om de taal te leren, ben ik meteen in het diepe gesprongen. Op het kantoor van Bierens in Veghel hebben alle collega’s anderhalve maand lang alleen Nederlands tegen mij gepraat. Dan gaat het snel. Het hielp dat ik op school Duits had geleerd – een taal die ik nu overigens niet meer kan spreken, anders is het te verwarrend – maar ik kan niet zeggen dat Nederlands een makkelijke taal is. De kennismaking met het Nederlandse recht ging mij aanzien-

lijker vlotter af. De Code Napoléon heeft hier immers grote invloed gehad en er zijn bijzonder veel overeenkomsten tussen het Nederlandse en het Franse recht. Zeker, er zijn subtiele verschillen of de jurisprudentie wijst in een andere richting, maar de basis is grotendeels dezelfde.’

Lange weg

Wie in Frankrijk advocaat wil worden, moet een lange weg en twee examens afleggen. Na de studie Frans recht brengen de advocaten in spe nog één jaar op de universiteit door waar ze een specifieke voorbereiding op het advocatenexamen

volgen die wordt afgesloten met een pittig examen. Hierna volgt de advocatenopleiding met een binnen- en een buitenlandstage, waarna nogmaals een examen wordt afgelegd. Pas na deze tweejarige opleiding mogen Franse rechtenstudenten zich officieel advocaat noemen.

Duvet liep haar stage op een klein advocatenkantoor in Parijs, vertelt ze. 'In Frankrijk stikt het van de kleine kantoren. Een onafhankelijke advocaat is voor Fransen heel belangrijk dus veel advocaten werken freelance. Dit betekent hard werken en weinig administratieve ondersteuning. Veel kleine kantoren nemen stagiaires aan want die zijn goedkoop maar bieden ze na afloop geen contract aan. Gelukkig is mij dat niet overkomen.'

Tweede huis

Bij Bierens Advocaten houdt Duvet zich bezig met internationale incasso's, handelsgeschillen en onroerend goed. Een gedeelte van haar klantenkring bestaat uit Nederlanders met een tweede huis in Frankrijk. 'De verplichtingen die Nederlanders als huiseigenaar in Frankrijk hebben, zijn vaak een bron van geschil,' weet de Franse advocate uit ervaring. 'Mijn cliënten zijn vaak een beetje bang voor het Franse rechtssysteem. Zij denken – overigens ten onrechte – dat de procedures ingewikkelder in elkaar steken en langer duren dan in Nederland.'

Bovendien vinden ze het prettig hun "huiselijke" problemen in het Nederlands te bespreken. En het gaat nogal eens mis: Nederlanders zijn handelaars en ze willen soms te snel gaan. Ze proberen een Franse tekst te lezen en in het Frans te converseren met hun zakenpartner en zijn er dan van overtuigd dat er heldere afspraken zijn gemaakt, maar dit is vaak een misvatting. Fransen praten veel maar zeggen weinig; ze draaien om de hete brij heen, dus soms zijn bepaalde afspraken helemaal niet zo duidelijk als mijn Nederlandse cliënten denken. Daar komt nog bij dat Fransen graag procederen – het poldermodel kennen ze niet en meestal zijn ze goed verzekerd – dus de gang naar de rechter is snel gemaakt. In handelsgeschillen is dit meestal de Franse rechter en dat kan soms best ingewikkeld zijn. Is de levering in Frankrijk, dan is zonder overeenkomst tussen partijen de Franse rechter bevoegd. Is de verkoper Nederlands dan is het Nederlandse recht van toepassing. Dit gebeurt best vaak en Nederlands recht uitleggen aan de Franse rechter in een gecompliceerde zaak is een nachtmerrie.'

Omgangsvormen

Aan de Nederlandse cultuur was Duvet snel gewend, al was dat niet altijd even makkelijk. 'Ik moet niet moeilijk doen,' zegt ze eerlijk. 'In Frankrijk is men in het taalgebruik, het schrijven en de om-

gangsvormen nogal formeel. Kijk alleen al naar hoe wij een brief beëindigen met "je vous prie de bien vouloir agréer" en dan volgt nog een ellenlange zin. Nederlanders ondertekenen gewoon met "hoogachtend" of "vriendelijke groet." Korter en handiger. Soms vind ik Nederlanders een beetje onbeleefd, maar dan denk ik: nee, dit is de Nederlandse manier, het is efficiënter zo. Ik blijf overigens wel altijd "u" zeggen tegen mensen die ik niet ken. "Je" is alleen voor vrienden, dat zit nu eenmaal in mijn systeem. Ik ben en blijf een Française. Ik kook en eet op de Franse manier en drink Franse wijn. De Nederlandse lunch vind ik maar een saaie bedoening. In Frankrijk is dit een heel belangrijk moment van de dag waar je minstens een uur voor uittrekt, ook in het zakenleven. Hier is daar helaas geen ruimte voor. Op deze punten zijn de Nederlandse en Franse cultuur misschien verschillend, maar ik zie ook veel overeenkomsten. Klagen kunnen Nederlanders en Fransen bijvoorbeeld allebei erg goed. Nederlanders denken dat Fransen chauvinistisch zijn en dat klopt, maar als je ziet hoe Nederlanders zich gedragen wanneer het Nederlands elftal speelt, dan vraag ik mij af wie er nu eigenlijk chauvinistisch is. Maar ach, je houdt altijd meer van je land wanneer je er ver van verwijderd bent.'

(advertenties)

Educatiepunt

Uw PO-punten in Nijmegen!

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

18 april	Actualiteiten alimentatierecht en -rekenen	Docent: Mr. Dr. L.H.M. Zonnenberg	4PO	€275,-
19 april	Medische aansprakelijkheid	Docenten: Mr. Ir. J.P.M. Simons en Drs. W. Schuwirth	5PO	€295,-
9 mei	Actualiteiten Verbintenissenrecht (EDUCATIETOPPER!)	Docenten: Mr. A.V.T. de Bie en Mr. Dr. G.J.P. de Vries	4PO	€175,-
10 mei	Inleiding Duits recht	Docent: Mr. Dr. B. Sujecki	5PO	€295,-
24 mei	BOPZ in vogelvlucht	Docent: Mr. Drs. R. Zuijderhoudt	4PO	€275,-
22 juni	Act. Ondernemingsrecht: Flex-BV (EDUCATIETOPPER!)	Docenten: Prof. Mr. H.E. Boschma en Prof. Mr. J.B. Wezeman	4PO	€175,-

Prijzen excl. BTW

Meer informatie, overige opleidingen en aanmelden: www.educatiepunt.nl óf bel 024 - 7411 411

Indexeren kinder- en partneralimentatie:

Wanneer voor de eerste keer?

Koert Boshouwers¹

Kinderalimentatie en partneralimentatie zijn, behalve als indexering is uitgesloten, aan inflatiecorrectie onderhevig. In art. 1:402a lid 1 BW is bepaald dat de bij rechterlijke uitspraak of bij overeenkomst vastgestelde bijdragen voor levensonderhoud jaarlijks worden geïndexeerd met een door de Minister van Veiligheid en Justitie vast te stellen percentage. Dit percentage wordt meestal in oktober of november bekendgemaakt.

Als in een echtscheidingsconvenant een afspraak over indexering wordt gemaakt, wordt meestal ook bepaald wanneer de alimentatiebijdrage voor de eerste keer

wordt geïndexeerd. Vaak zal dit 1 januari van het jaar zijn dat volgt op het jaar van ondertekening. Als een convenant in een van de laatste maanden van een jaar wordt getekend, willen partijen nog wel eens afspreken dat de bijdragen twee jaar later voor het eerst worden geïndexeerd. Een wijziging kort nadat de afspraak is gaan gelden vinden zij dan te veel van het goede.

Maar hoe zit dit als de rechter de kinder- of partneralimentatie vaststelt? Een voorbeeld om dit te verduidelijken: In augustus 2011 dient een ouder een verzoek in tot wijziging van de kinderalimentatie tot 200 euro per kind per maand met ingang van 1 juli 2011 in. De mondelinge behandeling van het verzoek vindt in november 2011 plaats en de uitspraak volgt op 9 januari 2012. Bij toewijzing van

het verzoek moet de alimentatieplichtige over de laatste zes maanden van 2011 maandelijks 200 euro voldoen. Wat moet hij in 2012 betalen, nu de alimentatie per 1 januari 2012 met 1,3% is geïndexeerd? Het antwoord is: ook 200 per maand, omdat indexering is verschuldigd vanaf 1 januari volgend op het jaar waarin de alimentatie bij rechterlijke uitspraak (of overeenkomst) is vastgesteld (art. 1:402a lid 2 BW) – in het voorbeeld pas vanaf januari 2013.

Om te bewerkstelligen dat de bij verzoekschrift verzochte onderhoudsbijdrage al met ingang van 1 januari van het erop volgende jaar wordt geïndexeerd, moet dit de rechter expliciet worden verzocht. Zonder goede onderbouwing loopt men het risico dat het verzoek wordt afgewezen.

¹ Advocaat bij AKD in Eindhoven en tevens redactielid van dit blad.

RvS als bestuursrechter

Naschrift: reactie Biesart wetenschapper onwaardig

Roland Mans¹

Mevr. mr. M.C.I.H. Biesart pakte haar pen en doopte die in gif toen ze haar reactie op mijn opinie inzake de objectieve onpartijdigheid van de ABRvS schreef (zie 'Aanval Mans op RvS beneden peil', in *Advocatenblad* 2012-1, p. 17; dat was een reactie op: Roland Mans, 'Munitie tegen RvS als bestuursrechter', in *Advocatenblad* 2011-17, p. 37). Van een universitair hoofddocent had ik wat meer academische distantie verwacht. Het is ook helemaal geen nieuw standpunt om het bestuursrecht uit de Raad van State te halen. Ik borduur voort op de *communis opinio* die vele bekwame juristen aan het einde van de vorige eeuw huldigden en van wie enkelen zelf Staatsraden zijn (geweest). Mijn

pleidooi komt namelijk neer op voltooiing van de derde fase van de herziening van de rechterlijke organisatie. Helaas is die herziening nooit gerealiseerd, maar eind vorig jaar nam een meerderheid van de Tweede Kamer een motie aan om het bestuursrecht uit de Raad van State te halen.

In mijn opinie heb ik het niet over politici en ambtsdragers in het algemeen. Natuurlijk kan aan hen geen beroepsverbod worden opgelegd. Ik heb het over politici en ambtsdragers die zelf bestuursorganen zijn geweest of daarvan deel hebben uitgemaakt. Is het gelukkig dat zij lid kunnen worden van een college dat zich buigt over besluiten die zij zelf hebben genomen? Kunnen zij niet beter eerst een tijdje wat anders gaan doen?

In de casus die ik schetste vond mijn client van niet – is hij nou paranoïde en zijn advocaat ook? Nee, want hij noch ik beschuldigen de ABRvS en haar staatsraden van partijdigheid of beïnvloeding. Het gaat om *de schijn* daarvan die moet worden vermeden. Het is zonde als gerechtelijke oordelen, of die nu terecht of onterecht zijn, in twijfel worden getrokken door de justitiabelen, omdat zij bedenkingen hebben bij de onpartijdigheid van de rechters. Biesart moet worden toegegeven dat ik

had moeten wijzen op de voorziening van art. 42 lid 4 RvS. Maar deze bepaling verhindert niet dat tien staatsraden zowel wetgevingsadviseurs van de regering zijn en tegelijkertijd besluiten van diezelfde regering moeten toetsen. Weliswaar kan zo een bijzondere staatsraad niet adviseren en rechtspreken over dezelfde wetten maar het verhindert niet dat veel justitiabelen vinden dat die twee petten één en dezelfde persoon niet passen.

Advocaat van de duivel spelende – als professioneel raadsman is het mijn plicht alle mogelijke tegenargumenten in kaart te brengen, een plicht die rechtswetenschappers soms niet onderkennen – vraag ik mij zelf af of ik, mede namens mijn cliënt, wel een terecht punt maak. Als dat volgens Straatsburg niet zo blijkt te zijn, leg ik mij daar bij neer. Tot die tijd voel ik mij door velen gesteund in mijn pleidooi om alle hoge bestuursrechtelijke colleges onderdeel te maken van de reguliere rechterlijke macht. Dat pleidooi is niet gericht tegen de vele goede mensen die daar werken – laat hen vooral meeverhuizen. Het pleidooi heeft tot doel een eind te maken aan een situatie die niet strookt met algemeen aanvaarde beginselen over de inrichting van de rechterlijke macht in een rechtsstaat.

¹ Advocaat te Leiden

Opinie

Geen online vrienden voor advocaten?

Gelinkt zijn aan een cliënt via social media kan voor advocaten uit Engeland en Wales tot schending van het beroepsgeheim leiden, aldus een niet-bindende notitie. Gaat de Nederlandse advocatuur ook die kant op?

Mariska Aantjes¹

De *Practice notes Social media*² zijn op 20 december 2011 gepubliceerd door The Law Society of England and Wales en geven advocaten richtlijnen voor het gebruik van social media. Zo wordt het – mijns inziens onterechte – advies gegeven niet met cliënten te linken op LinkedIn. Immers, bij LinkedIn ontstaat pas een connectie na instemming van beide partijen en deze kan eenzijdig door beide partijen ongedaan worden gemaakt. Daarnaast kunnen de connecties ontoegankelijk voor derden worden gemaakt en is onduidelijk of de gelinkte persoon ook daadwerkelijk cliënt is van de betreffende advocaat.

Bij Twitter hoeft geen overeenstemming te worden bereikt voor er sprake is van een connectie. Een twitterende advocaat kan door iedereen gevolgd worden, tenzij deze een slot op zijn account plaatst zodat alleen geselecteerde volgers zijn tweets

kunnen lezen. Wie de advocaat volgt, is voor iedereen inzichtelijk – tenzij het Twitter-account afgesloten is voor derden. Verder is het op Twitter alleen mogelijk *direct messages* (DM)–berichten die alleen door de ontvanger kunnen worden gelezen – aan anderen te sturen wanneer die ontvanger de verzender volgt. Dat betekent dat het op Twitter regelmatig voorkomt dat juist partijen die met een advocaat willen communiceren de advocaat vragen hem of haar ‘terug’ te volgen, zodat er verder via DM kan worden gecommuniceerd. Door het volgen van (potentiële) cliënten te verbieden, wordt één van de voordelen die social media advocaten en hun cliënten biedt, namelijk het toegankelijker maken van rechtshulp, grotendeels tenietgedaan.

Ook als er geen online relatie bestaat met zijn cliënt moet de advocaat volgens de Engelse notitie uitkijken met social media. Immers, door het gebruik van social media zou de exacte locatie, op het moment van het plaatsen van een bericht, van een advocaat duidelijk kunnen worden. En de Law Society of England and Wales noemt die

locatiebepaling een manier die tot een vertrouwensbreuk kan leiden tussen een advocaat en diens cliënt. Ook zou een advocaat via social media zelfs zijn beroepsgeheim kunnen schenden.

De plaatsbepaling kan zowel op Facebook als op Twitter worden uitgeschakeld. The Law Society meent evenwel dat uit een tweet of Facebook-bericht zelf kan worden opgemaakt dat een advocaat op een bepaald tijdstip op een bepaalde locatie is. Daarmee zou – onbedoeld –, kunnen worden onthuld voor welke cliënt de advocaat werkt, wat in strijd kan zijn met het beroepsgeheim.

Ook acht de Engelse richtlijn het deelnemen aan online discussies niet zonder gevaar. Volgens de richtlijn kan een advocaat verwikkeld raken in een algemene discussie over bijvoorbeeld toegang tot rechtshulp en bij het plaatsen van een reactie informatie kunnen geven over een zaak waarin hij in het verleden heeft gewerkt en zo zijn beroepsgeheim schenden.

¹ Advocaat bij Aantjes Advocaten in Den Haag.

² Zie <http://www.lawsociety.org.uk/productsandservices/practicenotes/socialmedia/5049.article#sm12>.

Column

Kantoor van de toekomst

Dolph Stuyling de Lange

Naar mijn mening zijn deze laatste twee gevaren ver gezocht en maken ze slechts duidelijk dat de Law Society zich huiverig opstelt jegens social media. Net als voor gewone media en in de rest van het dagelijks leven geldt ten slotte dat een advocaat zijn beroepsgeheim in acht dient te nemen en na moet denken bij wat hij deelt of schrijft.

Artsen online

Artsen, een andere Nederlandse beroepsgroep met een beroepsgeheim, hebben sinds november 2011 een handreiking hoe om te gaan met social media.³ Daarin wordt artsen aanbevolen de kansen van social media te benutten en borg te staan voor de vertrouwelijkheid. De anonimiteit van de patiënt dient gegarandeerd te worden en er mag geen tot patiënten herleidbare informatie worden gedeeld. Verder wordt aanbevolen het persoonlijke en het professionele gebruik van social media zoveel mogelijk te scheiden en online persoonlijke relaties met huidige of voormalige patiënten te vermijden.

Vriendschapsverzoeken van (voormalige) patiënten dienen artsen – met een verwijzing naar de handreiking – vriendelijk af te wijzen. Dit wordt geïllustreerd met het voorbeeld dat de patiënt per e-mail naar de uitkomst van een histologisch onderzoek kan vragen en tegelijk refereert aan de foto's van de vakantievierende arts in zwembroek. Natuurlijk is dit onwenselijk maar enige fiducia in de arts of advocaat is me dunkt ook wel op zijn plaats. Dat vat de handreiking verderop goed samen: 'Doe geen uitspraken via social media die je ook niet zou doen in het NOS-journaal.'

Ik ben benieuwd hoe de Orde van Advocaten zich zal gaan opstellen jegens online 'vriendschappen' en/of connecties tussen advocaten en hun clientèle. In dat verband is het hoopgevend dat er inmiddels ook tenminste één deken is gesignaleerd op Twitter. Social media biedt de advocatuur de mogelijkheid rechtshulp toegankelijker te maken. Het zou zonde zijn als dit voordeel teniet wordt gedaan door opgelegde beperkingen die met het gebruik van gezond verstand onnodig zijn.

Een kantoor waar de advocaten niet langer hun 'eigen' kamer hebben: is dat nog wel een kantoor? De meeste advocaten vinden dat nu nog iets onvoorstelbaars. Iedereen heeft liefst toch gewoon zijn eigen kamer of – als het moet – kamertje. Met de foto's van de kinderen op het bureau en een attribuut van de favoriete hobby.

Bij recente grootschalige verhuizingen naar moderne panden zijn de afmetingen van de kamers vaak wat afgenomen en heeft men een eind gemaakt aan het individuele meubilair van de partners, maar verder is er niet veel veranderd.

Persoonlijk kan ik daar wel inkomen. Als je een zo groot deel van je leven op die plek mag (moet) doorbrengen, dan kun je het daar maar beter zo prettig mogelijk maken. Het heeft charme, biedt ruimte voor allure maar praktisch is het niet. Dat merk je bijvoorbeeld bij verschuivingen binnen kantoor of bij het vertrek van partners.

Bij het ministerie van Veiligheid en Justitie zijn ze allang te groot om nog stil te staan bij individuele wensen en verlangens. Onderzoek toont aan dat een kamer gemiddeld nog geen kwart van de tijd echt gebruikt wordt: de nacht natuurlijk niet, maar ook overdag is de 'bewoner' vaak op stap of aan het vergaderen, aan het lunchen of aan het overleggen met een collega. Zo bezien zijn het dan wel erg dure vierkante meters die daar overwegend leeg staan. Bij het ministerie moet men het daarom binnenkort zonder eigen kamer doen. In de consultancy en bij som-

mige verzekeraars had men die – op zich logische – stap al jaren geleden genomen.

En de kans lijkt groot dat straks ook de advocatuur die kant op moet, als de nieuwe crisis z'n tol eist. Dat heeft meteen nog een bijkomend voordeel: je hebt dan geen individuele kamers meer, maar 'werkplekken.' En dat maakt het weer makkelijker met flexwerkers te opereren: oproepkrachten eventueel ingehuurd van organisaties die zich daar ook nu al op richten of 'eigen' oproepkrachten. Steeds meer jonge juristen zien weinig in een conventionele carrière. Liever werken ze een paar maanden, om dan weer een paar maanden op reis te gaan. Of willen ze eigenlijk maar twee of drie dagen per week werken – liefst flexibel. Vroeger kon een kantoor niets met dergelijke mensen – hoe getalenteerd ze ook waren. Maar met zo'n flexibel kantoor wordt dat opeens aantrekkelijker. Meer mensen kunnen dan eventueel ook gedetacheerd worden bij cliënten – voor cliënten ook een aantrekkelijke optie.

Het kantoor wordt zo steeds meer een bijenkorf: daar regelt men de opleidingen, de digitale knowhow, de beroepsaansprakelijkheidsverzekering, de marketing en een netwerk voor gespecialiseerde kennis. Maar de mensen hebben er geen eigen kamer meer en zitten er zelf nog maar in zeer beperkte mate.

Is dat aantrekkelijk? Dat is een vraag die ieder zelf moet beantwoorden. Het mist allure en charme. Maar het is wel flexibel, dynamisch en kosteneffectief.

³ In november 2011 heeft de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst de handreiking 'Artsen en Social Media' vastgesteld.

Kroniek Arbeids- recht

2011

INHOUD

Ontbinding » Ontslag op staande voet » Kennelijk onredelijk ontslag » Collectief arbeidsrecht »
Bestaan arbeidsovereenkomst » Wijzigingsontslag » Overgang van onderneming » Uitval wegens ziekte
uit passende arbeid » Loon tijdens vakantie » Werkgeversaansprakelijkheid » Gelijke behandeling »
Komende wetgeving

Deze kroniek bevat een overzicht van de ontwikkelingen op het gebied van arbeidsrecht tussen 1 januari 2011 en 31 december 2011. Het afgelopen jaar zijn belangwekkende arresten geweest op onder meer het gebied van ontslag op staande voet, cao-recht en overgang van onderneming.

Christiaan Oberman en Karol Hillebrandt¹

Ontbinding

Het komt weinig voor dat de Hoge Raad zich moet buigen over een ontbindingszaak. Dat was wel het geval in de zaak *Flynth Adviseurs en Accountants / Stofels* (HR 1 april 2011, NJ 2011/220). De kantonrechter had de arbeidsovereenkomst op verzoek van de werknemer ontbonden per 16 september 2009. Op dezelfde dag dat de kantonrechter zijn beschikking wees, zegde de werkgever de arbeidsovereenkomst met toestemming van UWV op tegen een eerdere datum dan de ontbindingsdatum, namelijk 1 september 2009. *Flynth* ging in appel van de beschikking van de kantonrechter. Volgens *Flynth* was de kantonrechter buiten toepassing van art. 7:685 BW getreden, omdat hij de arbeidsovereenkomst had ontbonden tegen een datum waarop deze reeds was geëindigd door opzegging. Zowel bij het hof als in cassatie trok *Flynth* aan het kortste eind. De Hoge Raad overwoog dat dat zich na een rechterlijke uitspraak in veel gevallen feiten of omstandigheden kunnen voordoen waardoor deze uitspraak geheel of gedeeltelijk geen effect meer kan sorteren ten aanzien van de rechtsbetrekking tussen de partijen die de uitspraak heeft willen regelen, maar dat dit geen grond oplevert om het aanwenden van een rechtsmiddel tegen die uitspraak toe te staan. Dat is uitgesloten door art. 7:685 BW – de wettelijke bepaling die aan de beslissing ten grondslag ligt.

Ontslag op staande voet

In de zaak *Alanheri / Derks* (Hoge Raad 14 oktober 2011, JAR 2011/297) stond de vraag centraal of het ontslag op staande voet onverwijld was gegeven. De werknemer was in dienst als adjunct-directeur. Het was de werkgeefster bekend dat de jaarrekening 2006 een aantal fouten van betekenis bevatte en diende te worden herzien. De werkgeefster had dat ook in een persbericht van 9 augustus 2007 vermeld. Op 15 maart 2008 berichtte de werkgeefster aan de werknemer dat er met betrekking tot de jaarrekening 2007 een aantal kwesties naar voren was gekomen waarbij de werknemer zou zijn betrokken. De werknemer kreeg de gelegenheid daarop te reageren. Toen hij dat niet deed werd hij diezelfde dag op staande voet ontslagen. De werknemer riep de nietigheid in van het ontslag op staande voet. In hoger beroep oordeelde het hof dat het ontslag niet onverwijld was aangezegd. Het hof overwoog dat de naar voren gebrachte punten deels betrekking hadden op de jaarrekening over 2006. Met deze punten was de werkgever in elk geval in augustus 2007 reeds bekend. De werkgeefster had hiernaar eerder een onderzoek kunnen instellen. De Hoge Raad deed de zaak af met toepassing van art. 81 RO.

De zaak *Dynabyte B.V. / Kamps* (Hoge Raad 22 april 2011, JAR 2011/138) ging over de uitleg van de gegeven ontslaggrond van een ontslag op staande voet. In deze zaak had de werknemer zich ziek gemeld. Dezelfde dag had een controleur van een Arbodienst een bezoek aan zijn woning gebracht. De werknemer was niet aanwezig, maar het zoontje van de werknemer verklaarde dat zijn vader aan het klussen was in zijn nieuwe woning. Daarop werd

de werknemer op staande voet ontslagen. In de ontslagbrief noemde de werkgever als ontslaggrond dat de werknemers tijdens ziekte aan het klussen was geweest. Deze formulering speelde de werkgeefster parten. De werkgeefster verloor in eerste en tweede aanleg. Het hof overwoog daarbij dat de werkgeefster gezien de ontslagbrief erkende dat de werknemer ziek was en dat het een werkgever in beginsel niet aangaat hoe een werknemer zijn tijd besteedt tijdens ziekte. Wel kunnen bepaalde gedragingen van de werknemer leiden tot verlies van aanspraak op loonbetaling tijdens ziekte. In cassatie stelde de werkgeefster dat het hof de ontslaggrond te beperkt had uitgelegd. Zij had de werknemer ontslagen omdat hij met de ziekmelding bedrog had gepleegd en voorts de controlevoorschriften niet had nageleefd. Dat kon de werkgeefster toen echter niet meer baten. De Hoge Raad verwierp het cassatieberoep met toepassing van art. 81 RO. Uit deze zaak blijkt eens te meer dat het van groot belang is om de ontslaggrond goed te formuleren.

Of een strafrechtelijke veroordeling een grond oplevert voor een ontslag op staande voet was de vraag die speelde in het arrest *ABN AMRO Bank / X* (HR 17 december 2010, JAR 2011/19). De werknemer die al vanaf 1971 in dienst was bij de ABN AMRO Bank werd in 2006 veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar wegens ontucht met zijn minderjarige stiefzoon. Daarom werd hij door de ABN AMRO Bank op staande voet ontslagen. De werknemer riep de nietigheid in en startte een procedure. De kantonrechter stelde de werknemer in het gelijk. In appel bekrachtigde het hof het vonnis. In cassatie stelde de Bank dat afwezigheid wegens detentie altijd een dringende reden oplevert. Daarin ging de Hoge Raad niet mee. Het hof had terecht geoordeeld

¹ Beiden advocaat bij Palthe Oberman advocaten, Amsterdam; Oberman is redactielid van dit blad.

dat bij de beoordeling van de vraag of het feit dat de werknemer gedetineerd is een ontslag op staande voet rechtvaardigt, alle omstandigheden van het geval in aanmerking behoren te worden genomen. Er bestaat geen grond voor een algemene subregel dat werkverzuim als gevolg van een onherroepelijke strafrechtelijke veroordeling een dringende reden vormt die ontslag op staande voet rechtvaardigt. Dat geldt evenzeer indien het werkverzuim het gevolg is van een veroordeling wegens een ernstig delict, waardoor de werknemer nog geruime tijd gedetineerd blijft. Het hof had terecht gewicht toegekend aan de duur van het dienstverband, de leeftijd van de werknemer, het feit dat het strafbare feit in geen verband stond met zijn werkzaamheden, zich in de privésfeer had voltrokken en op zijn functieneren geen negatieve invloed had gehad, alsmede aan het feit dat de werknemer voortreffelijk functioneerde en de werkgeefster geen directe schade had geleden door de detentie. Het ontslag op staande voet hield derhalve geen stand.

Kennelijk onredelijk ontslag

De Hoge Raad liet zich in de zaak Roetgerink / Stork (HR 11 maart 2011, JAR 2011/91) uit over de positie van een arbeidsongeschikte, gehandicapte werknemer bij herplaatsing. De Hoge Raad overwoog daaromtrent dat van een werkgever in beginsel een extra inspanning mag worden verwacht om een boventallige werknemer die door lichamelijke beperkingen moeilijk bemiddelbaar is op de arbeidsmarkt, binnen het vertrouwde concern te herplaatsen. Zo kon hetzelfde van Stork worden verwacht in het onderhavige geval, waarin de werknemer in overleg met haar had gekozen voor bemiddeling om met een passende functie voor hem bij een andere werkgever in dienst te treden. De Hoge Raad had zich al in vergelijkbare zin uitgelaten in de zaak Hoedjes / Volker Wessels (25 mei 2010, NJ 2010/495).

Verder werd in oktober 2011 (Gerechthof Den Bosch 18 oktober 2011, JAR 2011/296) het verwijzingsarrest Rutten /

bedrag?
klussen is een
alternatieve geneeswijze,
en een die beter werkt dan
homeopathie...

Breed gewezen, hetgeen het sluitstuk betekende van een inmiddels beroemde zaak, die ook in de vorige kroniek (*Advocatenblad* 2011-2) is besproken. De zaak begon in 2006 met een door Rutten ahangig gemaakte kennelijk onredelijk-ontslagprocedure. De kantonrechter kende aan Rutten een schadevergoeding van 44.000 euro toe. Ook het hof vond het ontslag kennelijk onredelijk, maar stelde de schadevergoeding op een bedrag van 9.000 euro. Het hof paste daarbij de zogenaamde XYZ-formule toe met een Z-factor 0,25. De Hoge Raad vond de berekeningswijze van het hof onjuist en vernietigde het arrest. De Hoge Raad overwoog daarbij dat hoewel de rechter een grote mate van vrijheid heeft bij het begroten van de schade, de rechter zich in een concreet geval steeds nauwkeurig rekenschap moet geven van de concrete omstandigheden en factoren die de hoogte van de vergoeding bepalen. Hij moet de vergoeding dan ook relateren aan de aard en de ernst van het tekortschieten van de werkgever, aan zijn verplichting als goed werkgever te handelen en aan de daaruit voor de werknemer

voortvloeiende nadelen. Dit liet overigens volgens de Hoge Raad onverlet dat art. 6:97 BW de rechter vrijlaat de hoogte van de vergoeding uiteindelijk naar billijkheid te begroten. Na terugverwijzing oordeelde het Hof Den Bosch ten aanzien van de schadevergoeding dat, anders dan Rutten meende, zijn schade niet gelijk was aan het inkomensverlies tot aan zijn pensioengerechtigde leeftijd. Rutten kon immers opnieuw werk zoeken. De schade werd daarom vastgesteld op het verschil tussen het inkomen en de uitkering gedurende de tijd dat Rutten zich op de wachtlijst bevond in afwachting van ander werk (in casu vastgesteld op twee jaar = 24.231 euro).

Breed was weliswaar in belangrijke mate verantwoordelijk voor het ontstaan van het arbeidsconflict maar Rutten droeg de grootste verantwoordelijkheid voor het voortduren van het conflict (Rutten stelde zich aanvankelijk formeel en star op). Dit leidde ertoe dat naar het oordeel van het hof de aansprakelijkheid voor de door Rutten geleden schade met toepassing van art. 6:101 BW voor 35% voor rekening

van Breed diende te komen, en tot de slotsom dat Breed 35% van 24.231 euro (8.500 euro) aan schadevergoeding verschuldigd was. Een vrij magere uitkomst dus van een langdurige procedure.

In de zaak Kemkens / Schoonbergen (HR 8 april 2011, JAR 2011/132) bevestigde de Hoge Raad nog eens eerdere jurisprudentie (HR 3 maart 1995, JAR 1995/78; HR 17 oktober 1997, JAR 1997/245 en Hoedjes/VWTI (HR 21 mei 2010, NJ 210/495) waarin was beslist dat de beoordeling of een ontslag kennelijk onredelijk is altijd ex tunc moet worden getoetst: of het ontslag kennelijk onredelijk is, moet worden geoordeeld naar de omstandigheden zoals deze zich niet later dan op het tijdstip van ingang van het ontslag voordeden. Nadien intredende omstandigheden behoren buiten beschouwing te worden gelaten, behoudens voor zover daaruit aanwijzingen zijn te putten voor hetgeen uiterlijk op het tijdstip van ingaan van het ontslag kan worden verwacht met betrekking tot de gevolgen van het ontslag van de werknemer. (Zie voor een vergelijkbare zaak Verloop / Technochroom Nijkerk (HR 24 juni 2011, JAR 2011/193).

Collectief arbeidsrecht

Ook op dit gebied was er een aantal belangrijke uitspraken dat de aandacht trok. Een daarvan was de zaak Abvakabo / Unieke Kinderopvang B.V. (Hoge Raad 8 april 2011, JAR 2011/135), die betrekking had op nawerking van cao's. De Unieke Kinderopvang (UK) was overgestapt naar een andere brancheorganisatie en kwam daardoor onder een andere cao te vallen. UK stelde zich vervolgens op het standpunt dat zij gebonden was aan deze cao en niet meer aan de cao van de oude brancheorganisatie. Het hof oordeelde dat de nawerking van de oude cao eindigt op het moment dat een nieuwe cao van toepassing is op de arbeidsovereenkomsten. In cassatie werd aangevoerd dat de nawerking van de oude cao niet eindigde, omdat de nieuwe cao een minimum-cao was en geen standaard-cao.

De Hoge Raad was het daarmee eens. Bepalingen omtrent arbeidsvoorwaarden uit een cao waaraan de werknemer en de werkgever op grond van de Wet cao gebonden zijn, gaan deel uitmaken van de tussen hen bestaande arbeidsovereenkomst. Uit het systeem van de Wet cao vloeit dan voort dat die bepalingen, na afloop van de desbetreffende cao, tussen hen blijven gelden, behoudens andersluidende individuele of collectieve afspraken. Een minimum-cao kenmerkt zich doordat er is afgesproken dat het de werknemer en de werkgever vrijstaat om voor de werknemer gunstiger individuele afspraken te maken dan de bepalingen uit de cao. Daarmee strookt niet dat die cao bij inwerkingtreding reeds geldende, voor de werknemer gunstiger arbeidsvoorwaarden buiten werking zou stellen, behoudens andersluidende bepalingen in een dergelijke cao. Uiteraard zal deze uitspraak problemen opleveren voor menig werkgever. In geval van een minimum-cao moet een werkgever derhalve steeds nagaan of de oude cao gunstiger bepalingen bevatte dan de nieuwe cao. Het werkt ook het zogenaamde 'cherry picking' in de hand. In elk geval lijkt het verstandig voor een werkgever, om in een nieuwe cao of in een arbeidsovereenkomst bepalingen op te nemen, waarin de oude bepalingen uitdrukkelijk buiten toepassing worden verklaard.

Het arrest *Monsieurs / Wegener* (Hoge Raad 18 maart 2011, JAR 2011/108) had betrekking op een wijzigingsbeding in een collectieve winstdelingsregeling. VNU Dagbladen was overgenomen door Wegener. De arbeidsvoorwaarden waren overgenomen, waaronder een winstdelingsregeling. In die winstdelingsregeling was opgenomen dat wijziging daarvan met instemming van de Centrale Ondernemingsraad mogelijk was. De vraag was of een dergelijk beding een wijzigingsbeding was in de zin van art. 7:613 BW. De Hoge Raad overwoog dat art. 7:613 BW niet de eis stelt dat, wil er sprake zijn van een wijzigingsbeding in de zin van die bepaling of van de gebondenheid van de werknemer aan een zodanig beding, dit ook nog moet zijn vastgelegd in de individuele arbeidsovereenkomst met de werk-

nemer, dan wel bij gebreke daarvan de uitdrukkelijke instemming van de individuele werknemer behoef. De bescherming van de rechten en belangen van de werknemer is voldoende verdisconteerd in de maatstaf van art. 7:613 BW en wordt bovendien hierdoor geboden dat ingevolge het beding wijziging van de winstdelingsregeling is onderworpen aan het instemmingsrecht van de Centrale Ondernemingsraad. Een interessante vraag is hoe de Hoge Raad zal oordelen indien geen ondernemingsraad is betrokken.

Bestaan arbeidsovereenkomst

In het arrest van 25 maart 2011 (JAR 2011/109) stond de vraag centraal of een deelnemster aan het programma *De Gouden Kooi* werkzaam was geweest in een privaatrechtelijke dienstbetrekking. De betreffende werknemster en Talpa, de producent van het programma *De Gouden Kooi*, hadden een overeenkomst ondertekend die door partijen was gekwalificeerd als een overeenkomst van opdracht. In dat kader was onder meer opgenomen dat de werknemster 2.250 euro per maand zou ontvangen als schadeloosstelling. Nadat zij was weggestemd uit het programma, had werknemster een WW-uitkering aangevraagd bij het UWV. Dat had het UWV geweigerd. Daarna had de werknemster bezwaar en beroep ingesteld. De rechtbank had het beroep ongegrond verklaard. De Centrale Raad van Beroep had de uitspraak van de rechtbank bevestigd. Het UWV ging tegen de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep in cassatie bij de Hoge Raad.

In cassatie overwoog de Hoge Raad bij de vraag of werknemster tot Talpa in een privaatrechtelijke dienstbetrekking stond maatgevend is of tussen beide sprake was van een arbeidsovereenkomst in de zin van art. 7:610 BW. Daartoe moet worden getoetst of de inhoud van die rechtsverhouding voldoet aan de criteria die gelden voor het bestaan van de arbeidsovereenkomst. Daarbij moeten alle omstandighe-

den van het geval worden betrokken, maar ook dient acht te worden geslagen op de wijze waarop partijen uitvoering hebben gegeven aan hun overeenkomst en aldus daaraan inhoud hebben gegeven. De Centrale Raad had als vereiste voor het aannemen van de dienstbetrekking gesteld een verplichting tot het persoonlijk verrichten van arbeid, een gezagsverhouding en een verplichting tot betalen van loon. Daarmee was de Centrale Raad volgens de Hoge Raad terecht uitgegaan voor de criteria die gelden voor het bestaan van een arbeidsovereenkomst in de zin van art. 7: 610 BW. Lezenswaardig is de conclusie van de A-G, die een uitgebreid overzicht geeft van de relevante jurisprudentie en literatuur.

Wijzigingsontslag

In het arrest *De Vries / St. Woonzorg Nederland* van 24 december 2010 (*JAR* 2011/20) stond de vraag centraal of een zogenaamd wijzigingsontslag toelaatbaar was. In die zaak ging het om de vraag of een ontslag met toestemming van de toenmalige CWI gevolgd door herindienstneming op andere arbeidsvoorwaarden kennelijk onredelijk was. Het betrof dus geen deeltijdontslag waarbij in een aansluitend aangeboden arbeidsovereenkomst alleen het aantal uren wijzigt. In dit geval werd bij de aansluitend aangeboden arbeidsovereenkomst ook de functie-inhoud aangepast. Woonzorg Nederland had om toestemming verzocht de arbeidsovereenkomst te beëindigen. Het CWI had de vergunning verleend, met als premisse dat Woonzorg Nederland de werknemer een nieuwe arbeidsovereenkomst had aangeboden voor 36 uur per week met evenredig aangepaste arbeidsvoorwaarden. De werknemer had de aangeboden functie ook aanvaard. Hij vorderde daarop echter in rechte dat het ontslag kennelijk onredelijk was en stelde dat er sprake was van een wijzigingsontslag. De kantonrechter wees de vordering af en dat vonnis werd door het hof bekrachtigd.

De Hoge Raad overwoog in de eerste plaats dat bij een ontslag wegens bedrijfseconomische redenen in het algemeen niet uit het Ontslagbesluit kan worden afge-

leid dat een dergelijke premisse niet zou mogen worden gesteld. Ook kan niet in het algemeen worden gezegd dat de strekking van het BBA daaraan in de weg staat. Aan die strekking kan bij een wijzigingsontslag zijn voldaan doordat de arbeidsverhouding kan voortduren, zij het onder gewijzigde arbeidsvoorwaarden die door het UWV in het kader van de verlening van een ontslagvergunning op redelijkheid zijn getoetst. De Hoge Raad erkende dat bij een wijzigingsontslag de rechtsbescherming van de werknemer tegen onredelijke voorstellen tot wijziging van de arbeidsvoorwaarden wordt omzeild, doordat is gekozen voor een wijzigingsontslag met toestemming van het UWV.² Maar dat is een omstandigheid die moet worden betrokken bij beantwoording van de vraag of het gegeven ontslag kennelijk onredelijk is. Daarbij moeten ook de overige omstandigheden van het geval worden betrokken, teneinde te beoordelen of bij de keuze van de werkgever voor het wijzigingsontslag is voldaan aan de in die bepaling neergelegde maatstaf: dat het ontslag is gegeven in strijd met de algemeen aanvaarde normen van goed werkgeverschap. De Hoge Raad oordeelde dat dit hier niet het geval was.

Overgang van onderneming

Op 6 september 2011 heeft het Europese Hof van Justitie zich in de zaak *Scattolon* (*JAR* 2011/262) nader uitgesproken over het vraagstuk van anciënniteit bij overgang van onderneming. In de zaak *Collino en Chiappero* (HvJ EG 14 september 2000, *JAR* 2000/225) had het hof reeds geoordeeld dat anciënniteit op zich geen recht is dat mee over gaat, maar dat anciënniteit wel medebepalend kan zijn voor het vaststellen van financiële rechten (die wel mee over gaan). In de zaak *Scattolon* ging het om een salarissysteem op grond waarvan de hoogte van het loon deels afhankelijk was van anciënniteit. Mevrouw Scatto-

lon was sinds 16 mei 1980 in dienst van de gemeente Scorzè (Italië) in de functie van conciërge op staatsscholen. Wegens een overgang van onderneming kwam zij met ingang van 1 januari 2000 in dienst van de Italiaanse staat. Op grond van de cao die binnen de Italiaanse staat gold, werd de hoogte van haar salaris vanaf de overgang mede gebaseerd op anciënniteit. De staat hanteerde voor mevrouw Scattolon een fictieve anciënniteit van 9 jaar, als gevolg waarvan haar salaris 790 euro per maand lager uitviel dan voor de overgang. Voor de overgang speelde anciënniteit geen rol van betekenis voor de hoogte van haar salaris. Het hof overwoog dat de Europese richtlijn voor overgang van onderneming (richtlijn 77/187) een manoeuvreerruimte laat, op basis waarvan de lonen van overgegangene werknemers kunnen worden aangepast aan de omstandigheden van de betrokken overgang. De lonen mochten dus worden aangepast aan het salarissysteem van de cao van de staat. Deze aanpassingen mogen echter niet in strijd zijn met de doelstelling van de richtlijn, te weten het voorkomen dat werknemers uitsluitend als gevolg van een overgang van onderneming in een minder gunstige positie komen te verkeren. De aanpassingen mogen derhalve niet tot gevolg hebben dat de arbeidsvoorwaarden van de werknemers na de overgang globaal minder gunstig zijn dan voor de overgang. Op basis hiervan overwoog het hof dat het in strijd met de richtlijn zou zijn om geen rekening te houden met ten minste een deel van de anciënniteit van mevrouw Scattolon, indien zij daardoor een wezenlijk salarisverlies zou lijden. Daarbij hechtte het hof er belang aan dat sprake was van gelijkwaardige anciënniteit, aangezien mevrouw Scattolon voor en na de overgang vergelijkbare werkzaamheden verrichtte. Het hof overwoog in het arrest ook dat op de richtlijn geen beroep kan worden gedaan om een verbetering van arbeidsvoorwaarden na te streven.

Op 20 januari 2011 heeft het Europese Hof van Justitie wederom een arrest gewezen over het behoud van identiteit bij overgang van onderneming in de schoonmaaksector (*JAR* 2011/57). In eerdere arresten van het hof was reeds duidelijk geworden dat de schoonmaaksector

² Zie voor het beoordelingskader voor wijzigingen tot aanpassing van de arbeidsvoorwaarden het arrest *Stoof/Mammoet*, 11 juli 2008, *LJN*: BD1847.

als arbeidsintensief dient te worden aangemerkt.³ Dit brengt mee dat een wezenlijk deel van het personeel dient te worden overgenomen om te kunnen spreken van identiteitsbehoud (en derhalve van overgang van onderneming). In het arrest van 20 januari 2011 had de Spaanse gemeente Ayuntamiento de Cobisa besloten de samenwerking met schoonmaakbedrijf Clece te beëindigen om de schoonmaakwerkzaamheden weer zelf te gaan verrichten. De gemeente besloot daarbij geen personeel van Clece over te nemen, maar nieuw personeel te werven. Op grond hiervan oordeelde het hof dat de identiteit van de schoonmaakonderneming niet behouden was gebleven. Er was dus geen sprake van een overgang van onderneming. Het hof lijkt hiermee de mogelijkheid te erkennen dat in arbeidsintensieve sectoren de verkrijger bewust erop kan aansturen dat geen sprake is van overgang van onderneming door geen personeel van de vervreemder aan te nemen.

Tot slot heeft het Hof Amsterdam op 25 oktober 2011 zijn eindarrest gewezen in de Albron-zaak (JAR 2011/292). In onze vorige kroniek bespraken wij het arrest van 21 oktober 2010 van het Europese Hof van Justitie in deze zaak (JAR 2010/298). Het ging om de uitbesteding van de cateringwerkzaamheden van een dochtervennootschap van het Heineken-concern aan Albron. De cateringmedewerkers die voor deze dochteronderneming werkzaam waren, hadden echter geen arbeidsovereenkomst met deze dochtervennootschap, maar met de personeelsvennootschap van Heineken. Het hof oordeelde dat de dochtervennootschap desondanks als vervreemder (werkgever) in de zin van de richtlijn kon worden aangemerkt. In lijn met het arrest van het Europese Hof oordeelde het Hof Amsterdam in zijn eindarrest dat de uitbesteding van de cateringactiviteiten aan Albron als overgang van onderneming in de zin van art. 7:663 BW diende te worden aangemerkt en derhalve dat de daaraan verbonden werknemers mee over waren gegaan. De aanvullende argumenten van Albron dat deze interpretatie van de

3 Zie onder meer HvJ EG 11 maart 1997, JAR 1997/91 (Süzen) en HvJ EG 10 december 1998, JAR 1999/16 (Hernández Vidal).

richtlijn contra legem was, en bovendien in strijd met de rechtszekerheid werden door het hof gepasseerd.

Uitval wegens ziekte uit passende arbeid

Op 30 september 2011 heeft de Hoge Raad arrest gewezen in de zaak Kummeling / Oskam (JAR 2011/277). De heer Kummeling verrichtte sloop- en timmerwerkzaamheden in dienst van Oskam. Voor deze werkzaamheden is hij op 22 juni 1998 arbeidsongeschikt geworden. In maart 1999 heeft de heer Kummeling zijn werk hervat in passend geachte werkzaamheden. Door verergering van zijn klachten is hij vanaf medio oktober 2002 halve dagen gaan werken. In overleg met Oskam heeft de heer Kummeling vervolgens werkzaamheden verricht in het magazijn en als bouwkundige. In dit kader hebben partijen op 29 april 2003 een taakomschrijving ondertekend. Vanaf 13 mei 2009 heeft Kummeling geen werkzaamheden meer verricht, waarna Oskam de loonbetaling heeft gestaakt. Kummeling vorderde in kort geding doorbetaling van loon. Het Hof Amsterdam overwoog dat de pas-

En hoe lang bent u dit jaar al ziek?
Ruim dertien maanden...

sende werkzaamheden van Kummeling niet de bedongen werkzaamheden waren geworden. Partijen waren dat niet uitdrukkelijk overeengekomen en Kummeling had daarop ook niet gerechtvaardigd mogen vertrouwen, omdat er volgens het hof geen sprake was van 'een niet te korte periode waarin hij arbeid had verricht waarvan de aard en omvang tussen partijen niet ter discussie stond'. De werkzaamheden moesten in de afgelopen tien jaar namelijk steeds verder worden aangepast. Er was derhalve geen nieuwe loonbetalingsperiode van 104 weken gaan lopen. In cassatie betoogde de heer Kummeling onder meer dat het niet de bedoeling van de wetgever kon zijn dat een werknemer die na ongeveer tien jaar passende werkzaamheden te hebben verricht opnieuw uitvalt, geen recht zou hebben op loon en evenmin op enige sociale uitkering.⁴ De heer Kummeling beriep zich hierbij op de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid.

De Hoge Raad overwoog dat het wettelijk stelsel inhield dat geen nieuwe loonbetalingsperiode gaat lopen indien de passende arbeid niet de bedongen arbeid

4 De Centrale Raad van Beroep heeft in zijn uitspraak van 28 juli 2010 (LJN: BN20809) beslist dat uitval uit passende arbeid geen grond oplevert om aanspraak te maken op een Ziektewetuitkering.

is geworden. Het beroep op de redelijkheid en billijkheid kon niet slagen omdat daarmee de samenhang en het evenwicht tussen de verplichtingen van de werkgever verstoord zouden worden. De Hoge Raad erkende dat de werknemer in dat geval tussen wal en schip viel, omdat hij evenmin aanspraak kon maken op een Ziektewetuitkering, maar overwoog dat het aan de wetgever is om deze lacune te dichten.

Loon tijdens vakantie

In zijn arrest van 15 september 2011 (JAR 2011/279) heeft het Europese Hof van Justitie het loonbegrip tijdens vakantie nader gedefinieerd. Het betrof een zaak van Engelse piloten tegen hun werkgever. Het loon van de piloten bestond uit drie componenten: 1) een vast basisloon, 2) een bedrag per vlieguur en 3) een bedrag per uur dat de piloot buiten de standplaats doorbrengt. De werkgever betaalde tijdens vakanties uitsluitend de eerste looncomponent aan de piloten. In lijn met eerdere arresten overwoog het hof dat de beloning tijdens vakantie vergelijkbaar moet zijn met de beloning tijdens gewerkte periodes.⁵ Specifiek voor deze zaak was dat het loon uit verschillende componenten bestond. In dat geval dient volgens het hof elk component afzonderlijk te worden beoordeeld. De componenten die intrinsiek samenhangen met de uitvoering van de taken van de werknemer dienen in de berekening van het loon te worden meegenomen. Op grond hiervan moest de vergoeding per vlieguur tot het vakantieloon worden gerekend. In aanvulling hierop overwoog het hof met verwijzing naar twee eerdere arresten van 1 juli 2010⁶ dat ook vergoedingen tot het loon behoren die samenhangen met de professionele status van de werknemer, zoals vergoedingen op basis van hiërarchie, anciënniteit en beroepskwalificaties. Daarentegen

behoren de componenten die alleen strekken tot vergoeding van occasionele of bijkomende kosten niet tot het loonbegrip tijdens vakantie. Hiertoe rekende het hof de vergoeding per uur afwezigheid van de standplaats.

Werkgevers-aansprakelijkheid

Op het gebied van werkgeversaansprakelijkheid bespreken we hier twee belangwekkende arresten van 11 november 2011 waarin de Hoge Raad de grenzen van de verzekeringsplicht voor arbeidsongevallen verder heeft afgebakend. De Hoge Raad had op 1 februari 2008 in twee arresten beslist dat een werkgever op grond van art. 7:611 BW gehouden is zorg te dragen voor een behoorlijke verzekering van werknemers die in het kader van hun werkzaamheden als bestuurder van een motorvoertuig betrokken kunnen raken bij een verkeersongeval (JAR 2008/56 en JAR 2008/57). Later dat jaar besliste de Hoge Raad in het arrest Maatzorg/Van der Graaf dat deze verplichting ook gold ten aanzien van bestuurders van andere, niet gemotoriseerde voertuigen, zoals fietsers (HR 12 december 2008, JAR 2009/15). De verplichting gold echter niet voor eenzijdige ongevallen van voetgangers.

Dit laatste heeft de Hoge Raad bevestigd in een van de arresten van 11 novem-

ber 2011 (JAR 2001/316). In deze zaak ging het om een postbezorger van TNT Post die tijdens het verrichten van haar werkzaamheden was uitgegleden over ijs of bevroren sneeuw. Ze had daarbij haar enkel gebroken. De Hoge Raad besliste dat TNT Post de werkneemster hiertegen niet had hoeven verzekeren. De Hoge Raad wees erop dat de verzekeringsplicht was gerechtvaardigd door de bijzondere gevaren van het wegverkeer waarvoor de zorgplicht ontoereikend was en omdat hiervoor tegen betaalbare premies een verzekering kon worden afgesloten. Een eenzijdig ongeval van een voetganger viel buiten deze categorieën, aangezien struikelen of uitglijden niet een risico is dat naar zijn aard aan het wegverkeer is verbonden. Er was daarom geen reden om onderscheid te maken met struikelen of uitglijden op de arbeidsplaats. Voorts overwoog de Hoge Raad dat tegen dergelijke ongevallen geen betaalbare verzekeringen bestaan. De Hoge Raad erkende overigens wel dat de getrokken grens tot op zekere hoogte arbitrair is. De Hoge Raad overwoog verder dat weliswaar goede argumenten bestaan om werknemers een verdergaande bescherming te bieden dan op grond van art. 7:758 BW, maar dat het op de weg van de wetgever ligt om hiervoor een regeling te maken. Een verdere uitbreiding van de verzekeringsplicht zou de rechtsvormende taak van de Hoge Raad te buiten gaan en op gespannen staan met de rechtszekerheid.

⁵ Zie onder meer Robinson-Steele, 16 maart 2006, NJ 2007, 228 en Schultz-Hoff, 20 januari 2009, NJ 2009, 252).

⁶ Parvianen, JAR 2010/200, Gassmayr, JAR 2010/201.

In het andere arrest van 11 november 2011 paste de Hoge Raad dezelfde redenering toe (JAR 2011/315). Het betrof een medewerker van een tbs-instelling die door een patiënt lichamelijk letsel was toegebracht. De Hoge Raad was van oordeel dat vanwege de gevaarzettende situatie zeer hoge eisen mochten worden gesteld aan de zorgplicht van art. 7:658 BW, maar dat geen grond bestond om een verzekeringsplicht in het leven te roepen omdat aan de hiervoor beschreven criteria niet was voldaan. Het ongeval had zich immers niet voorgedaan op een plaats waar de werkgever slechts beperkte zeggenschap en invloed had waardoor de zorgplicht ontoereikend was, maar op de arbeidsplaats zelf. Een ander interessant punt uit het arrest was dat de Hoge Raad ten aanzien van de zorgplicht een parallel trok met de rechtspositie van ambtenaren. De Hoge Raad overwoog dat vanuit een oogpunt van rechtsgelijkheid en billijkheid gestreefd moet worden naar een zo beperkt mogelijk verschil in uitkomst tussen werknemers en ambtenaren.

Gelijke behandeling

Het Europese Hof van Justitie heeft wederom twee uitspraken gewezen over de toelaatbaarheid van leeftijdsontslag. In de eerste zaak diende het hof de toelaatbaarheid te beoordelen van een Bulgaarse wet op grond waarvan hoogleraren met 68 jaar verplicht met pensioen moeten en op basis waarvan zij vanaf 65 jaar uitsluitend mogen werken op basis van arbeidsovereenkomsten voor de bepaalde duur van één jaar. De universiteit en de Bulgaarse regering voerden aan dat de regeling was bedoeld om de leerstoelen van hoogleraren optimaal over de generaties te verdelen. In zijn arrest van 18 november 2010 overwoog het hof dat het bevorderen van de werkgelegenheid voor jongere werknemers op zich een legitiem doel kan zijn voor voeren van een leeftijdsbeleid (JAR 2010/25). De werknemer voerde hiertegen aan dat jongeren nauwelijks belangstelling hadden voor de positie van hoogleraar. Hoewel het doel legitiem was, kon

het hof op grond van het magere dossier niet vaststellen of de leeftijdsgrens in deze zaak ook een passend en noodzakelijk middel was. Het hof liet het aan de nationale rechter om dat te beoordelen.

De tweede zaak betrof een regeling van de Duitse luchtvaartmaatschappij Lufthansa. Op basis van de toepasselijke cao eindigden de arbeidsovereenkomsten van piloten zodra zij de leeftijd van 60 jaar bereikten. De regeling was bedoeld om de veiligheid van het luchtverkeer te waarborgen, hetgeen op zichzelf een rechtvaardiging voor leeftijdsonderscheid kan opleveren. In zijn arrest van 13 september 2011 oordeelde het hof echter dat de argumentatie van Lufthansa geen stand kon houden (JAR 2011/263). Het hof overwoog dat de nationale en internationale autoriteiten van mening zijn dat piloten in beginsel tot hun 65ste jaar over de fysieke capaciteiten beschikken om een vliegtuig te besturen. De omstandigheid dat piloten vanaf 60 jaar moeten kunnen beschikken over een copiloot van jonger dan 60 jaar rechtvaardigde nog geen leeftijdsontslag.

Komende wetgeving

In 2012 treden diverse voor de arbeidsrechtpraktijk relevante wetswijzigingen in werking. In de eerste plaats is de wetgeving ten aanzien van vakantiedagen gewijzigd. Per 1 januari 2012 komen vakantiedagen te vervallen als ze niet zijn opgenomen binnen zes maanden na het jaar waarin ze zijn opgebouwd, tenzij de werknemer redelijkerwijs niet in staat is geweest om ze op te nemen. Werkgever en werknemer mogen deze vervaltermijn wel in onderling overleg verlengen. De regeling geldt alleen voor het wettelijke minimumaantal vakantiedagen. Daarnaast geldt vanaf 1 januari 2012 voor zieke werknemers dezelfde volledige vakantieopbouw als voor niet-zieke werknemers. Tot 1 januari 2012 bouwden zieke werknemers slechts gedurende maximaal zes maanden vakantiedagen op. Deze huidige regeling was echter in strijd met de Europese vakantierichtlijn.

Voorts gaat vanaf 1 januari 2012 het ouderdomspensioen pas in op de 65ste verjaardag. Tot 1 januari 2010 was dat nog op de eerste van de maand waarin iemand 65 wordt.

Per 1 maart 2012 treedt een wijziging van de Wet melding collectief ontslag in werking. Op grond van de huidige WMCO moet de werkgever die binnen drie maanden via ontslagprocedures (ontbinding of opzegging) twintig werknemers of meer wil ontslaan dat melden aan de betrokken vakbonden en UWV WERKbedrijf. Vanaf 1 maart 2012 moeten voor deze meldingsplicht ook werknemers worden meegeteld van wie de arbeidsovereenkomst met wederzijds goedvinden en wordt beëindigd.

Ook treedt, naar verwachting per 1 juli 2012, de Wet bestuur en toezicht in werking. Op grond hiervan kan de rechtsverhouding tussen de bestuurder en de beursvennootschap niet langer als arbeidsovereenkomst worden aangemerkt. Als gevolg hiervan verliest de bestuurder de ontslagbescherming van het arbeidsrecht. Bestaande arbeidsovereenkomsten worden na invoering van de wet wel gerespecteerd. Tevens wordt met deze nieuwe wet onder meer de basis gegeven voor de 'one tier board' bij een nv of bv en wordt het aantal functies dat een bestuurder of commissaris kan bekleden gemaximeerd.

Tot slot heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid besloten de crisismaatregel op grond waarvan jongeren tot 27 jaar vier bepaalde tijd contracten in een periode van vier jaar aangeboden mochten krijgen per 1 januari 2012 niet te verlengen. Thans geldt derhalve ook voor jonge werknemers weer de reguliere regeling van art. 7:668a BW.

Kroniek vennootschapsrecht: noten weggefallen

In de Kroniek vennootschapsrecht 2011 (Advocatenblad 2012-1, p.44) zijn drie noten niet gepubliceerd. Deze moeten zijn: 24) TK, 2008-2009, 32014 nr.2 Nadien is dit wetsvoorstel nog enkele malen gewijzigd; 25) TK, 2009-2010, 32512 nr.2 Nadien is dit wetsvoorstel nog enkele malen gewijzigd; en 26) TK 2010-2011, 32887, nr.2.

20 maart 2012

«JAR-SYMPOSIUM WAL EN SCHIP, OVER FLEXWERK EN ONTSLAGRECHT»

«JAR», hét jurisprudentietijdschrift voor de arbeidsrechtpraktijk, bestaat 20 jaar. Vier dit met ons mee op 20 maart 2012 tijdens het «JAR»-Symposium Wal en schip over flexwerk en ontslagrecht, in De Balie in Amsterdam.

Sprekers

Prof. mr. E. Verhulp, hoogleraar arbeidsrecht aan de Universiteit van Amsterdam

Dr. R. Dekker, arbeidseconoom en senior onderzoeker bij het instituut 'Reflect' van de Universiteit van Tilburg

Drs. J.A. Kamps, voorzitter van de ABU

Minister H.G.J. Kamp, Ministerie van SZW

Mevr. mr. M.V. Ulrici, kantonrechter in de Rechtbank Amsterdam

Mevr. mr. E. Knipschild, partner bij Kennedy van der Laan

Dagvoorzitter en discussieleider

Prof. mr. P.F. van der Heijden

Ontvangst om 14.30 uur. De middag wordt om 17.00 uur afgesloten met een feestelijk aangeklede borrel.

Aan het symposium zijn 2 PO-punten toegekend door de NOvA.

**Kijk voor meer informatie en aanmelden
op www.jarzojaar.nl**

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail ons kort uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

Naar ander kantoor

Appelman, mr. A.L. : De Haan Advocaten te Zwolle

Arslan, mr. O. : Holland van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP te Amsterdam

Baan, mr. A.G.P. van der : Fruytier Lawyers in Business. B.V. te Amsterdam

Balkenende, mr. W.J.C.: Keizers Advocaten te Eindhoven

Beerdsen, mr. E.J.G.: Spuistraat 10 Advocaten te Amsterdam

Beldt, mr. J. van den: van Den Beldt Advocatuur te Haarlem

Bening, mw. mr. D.G.: De Koning Vergouwen Advocaten te Amsterdam

Bergh, mr. I.T.H.L. van de: Weening Strafrechtadvocaten te Maastricht

Boeve, mr. G.G.: RESOR N.V. te Amsterdam

Bogaart, mr. J.B.: Douffet Heuts advocaten te Maastricht

Bogerd, mw. mr. R. van den : The Greenery B.V. te Rotterdam

Bommel, mw. mr. M. van: Spuistraat 10 Advocaten te Amsterdam

Bondrager, mr. R.J. : Allen & Overy LLP te Amsterdam

Bos, mr. R. van den : mr. R. van den Bos te Zeist

Breukelen, mw. mr. S.R. van: DLA Piper Nederland N.V.

Broer, mr. W.T. : Bouwman Van Dommelen Advocaten te Bunschoten-Spakenburg

Bruidegom, mw. mr. J.M.: Nationale –Nederlanden te 's-Gravenhage

Campan, mw. mr. M.J.M. van: Küppers & CO Familiemediators en advocaten te Breda

Caspers, mr. E.R. : Octroobureau Vriesendorp & Gaade B.V.

Christoph, mr. T.C.P. : Bosselaar & Strengers Advocaten

Çimen, mw. mr. G. : Delissen Martens advocaten belastingadviseurs mediation te 's-Gravenhage

Cuijpers, mw. mr. D.M.J.M.G.: Tijssen & Saes Advocaten

Diks, mr. C.J. : Dirkzwager advocaten & notarissen N.V. te Nijmegen

Dissel, mw. mr. Y.H.: L & A Advocaten te Lijnden

Dunki Jacobs, mr. A.J. : Lexington Advocaten te Hoofddorp

Emden, mw. mr. E.A.L. van : Nationale –Nederlanden te 's-Gravenhage

Erwtman, mr. J. : Clifford chance LLP te London

Essink, mr. P.H.M.: Essink Advocaat te Arnhem

Faber, mw. mr. K.A. : Speciaaladvocaten te Tijnnaarlo

Foppen, mw. mr. A. : Alpha Advocaten te Almere

Franken, mw. mr. R.: Hogan Lovells International LLP te Amsterdam

Gertzen, mr. F.W.: Allen & Overy LLP te Amsterdam

Geurts, Mr. M.A.C.: Van Iersel Luchtman N.V. te 's-Hertogenbosch

Goes, mr. P.W.A.: Linklaters LLP te Beijing

Godthelp, mr. M.H.: Tanger Advocaten te Alkmaar

Gulikers, mr. M.J.M.A.: Hogeschool Zuyd te Heerlen

Haas, mr. A.H.T. de Haas : Van Bloemendaal & Verweij Advocaten

Haas, mr. J. de: Wintertaling Ondernemingsrecht B.V. te Amsterdam

Habets, mw. mr. L.L.C.: van Dijk c.s. Advocaten te Maastricht

Halder, mr. S.J.F. van: Loyens & Loeff N.v. te Amsterdam

Harmelen, mr. S.D. van: Dijkstra Voermans Advocatuur & Notariaat te Rotterdam

Hazelkamp, mw. mr. S.P.G.: Swart & De Schepper Advocaten te Eindhoven

Heerink- Hattem, mw. mr. C.: Rotterdam Legal B.V. te Berkel en Rodenrijs

Heuts, mw. mr. J.L.P.: MARK Advocaten te Breda

Hilberdink, mr. M.F.: Rohe Advocaten te Amsterdam

Hillenaar-Cöp, mw. mr. M.A.T.: 2BW Advocaten te Nijmegen

Hol, mr. A.E.: Stam Advocaten te Amsterdam

Houweling, mr. M.S.: Severijn Hulshof Advocaten te Rotterdam

Janssen, mw. mr. S.R.M.T.: Vereniging Buma/Stemra te Hoofddorp

Janssen-Dek, mw. mr. A.E.: Mielen Advocatuur & Mediation te Noordwijk

Jeurissen, mw. mr. A.F.G. : Beckers & Bergmans te Maastricht

Jong, mw. mr. C.B. de: De CLERQ Advocaten Notarissen te Leiden

Julius, mw. mr. E.: Moskowicz Advocaten te Amsterdam

Kikkert, mw. mr. Y.: Bierens en van Boven Advocaten en Mediators

Klaassen, mr. A.: Bouwman Van Dommelen Advocaten te Bunschoten-Spakenburg

Kleijwegt, mr. J.P.: @Jure Advocaten te Utrecht

Klingenberg, mr. P.B.: KBS Advocaten N.V. te Utrecht

Klomp makers, mw. mr. J.H.A. : Lawton Advocaten te Breda

Knottenbelt, mr. H.W. : Knottenbelt & Kwakman Strafrechtadvocaten

Koerhuis, mw. mr. S.C.M. : Koerhuis-Kersten familierechtadvocaten en scheidsmediators te Zwolle

Koop, mr. G. : Loyens & Loeff N.V. te Rotterdam

Korevaar, mr. E.P.W.: Dirkzwager advocaten & notarissen N.V. te Arnhem

Kranenburg, mw. mr. I.C.: Brinkhof te Amsterdam

Kreté-Ruijs, mw. mr. S.M.P.T.: Claassen Advocaten te Eindhoven

Krips, mr. A.A. : Wiersma Van Campen Vos te Amsterdam

Legger, mr. M. Th. : Van Zeijl Bijl Aartsen Advocaten te Harderwijk

Lenaerts, mw. mr. A.R.A. : DijkmansBergJeths Advocaten B.V.

Zelfstandig uitbreiden

Alrik de Haas stapte per 1 januari over naar Van Bloemendaal & Verweij Advocaten in Ermelo. 'Ik kan met een goed gevoel terugkijken naar de zes jaar dat ik bij OMVR Advocaten en Notarissen heb gewerkt. Maar het kantoor is snel groot geworden. Sommige collega's ken ik niet eens.' De emigratie van de mede-oprichter van OMVR Advocaten, die in Schotland een Bed & Breakfast is begonnen, was voor De Haas aanleiding om van kantoor te wisselen. 'Nu ben ik bezig zelfstandig een strafrechtpraktijk op te zetten en dat landelijk verder uit te breiden.'

Korte lijnen

Arbeidsrechtadvocate **Yvette Dissel** was vijftien jaar werkzaam bij Boekel De Nereé toen ze zich begin deze maand als partner bij L&A Advocaten in Lijnden aansloot. 'Mijn hart ligt bij het klas-sieke arbeidsrecht, dat wil zeggen niet alleen adviseren, maar ook procederen over uiteenlopende arbeidsrechtelijke onderwerpen. Deze praktijk is bij uitstek geschikt voor een niche arbeidsrechtkantoor, waar cliënten tegen een scherper tarief bediend kunnen worden. De kortere lijnen en het rechtstreekse contact met cliënten vind ik een groot voordeel van deze kleinere setting.'

Leur, mw. mr. A.H. van: Vissers Advocatuur te 's-Hertogenbosch
Linders, mw. mr. J.: Spectrum Advocaten te Haarlem
Lonterman, mr. R.: Kuijper & Lonterman te Amsterdam
Loon, mr. D. van: Bres Advocaten te Soest
Mansur, mw. mr. D.S.: Spigthoff Advocaten te Curaçao
Megen, mr. C.B.J. van: Abma Schreurs Advocaten te Purmerend
Meijers, mw. mr. S.N.: Advocaten in de Praktijk te Utrecht
Meijerink, mw. mr. H.: hidding & Breuls advocaten te Nieuw-Amsterdam
Mundt, mw. mr. L.: AKD te Rotterdam
Nauta, mw. mr. I.E.: KienhuisHoving advocaten en notarissen te Enschede
Nie, mr. J.C. van: Brusse & Masselink te Almelo
Nieuwmeyer, mr. R.N.A.: CMS Derks Star Busmann N.V. te Amsterdam
Nijman, mw. mr. drs. H.: Holla Advocaten te 's-Hertogenbosch
Otte, mw. mr. C.: simmons & Simmons LLP te Amsterdam
Oude Elferink, mr. E.: CMS Derks Star Busmann N.V. te Brussel
Pasma, mr. R.M.: Stijl advocaten te Amsterdam
Peek, mw. mr. S.M.: Clifford chance LLP te Amsterdam
Plaat, mr. C.C.W.: Burgers & Ran te Utrecht
Plantenga, mw. mr. H.: Van Koutrik c.s. te Amsterdam
Pol, mw. mr. C.C.J. van: Van den Eshoff Cuijpers Advocaten te Echt
Polle, mr. R.J.: Taxwise advocaten & belastingadviseurs te Amsterdam
Provo Kluit- van Minnen, mw. mr. M.H.J.: MannaertsAppels Advocaten Notarissen te Tilburg
Reerink, mr. N.S.: Davids Advocaten B.V. te Amsterdam
Roij, mr. J.A. de: Ekelmans & Meijer Advocaten te 's-Gravenhage
Roorda, mr. I.J.J.M.: Van Gelder Advocaten te Oisterwijk
Sanden, mw. mr. M.M.C. van der: DVDW advocaten te 's-Gravenhage
Senders, mr. D.D.: ARAG Rechtsbijstand te Leusden
Sluis, mw. mr. S.M. van: Redevo Nederland BV te Amsterdam
Smallegange, mw. mr. S.G.J.: AKD te Brussel
Spaan, mw. mr. G.I.T.: Staal & van Haarst Advocaten te Winschoten
Teeuwen, mw. mr.: Stamoulis Advocatuur te Rotterdam
Tjallingii, mw. mr. J.G.: De Kempenaar Advocaten N.V. te Arnhem
Vaessen, mw. mr. S.J.C.: Advocatenkantoor van der Pluijm te Panningen
Vandeputte, mw. mr. A.: Brugge De Vleeschouwer van Hevele te Terneuzen
Veldkamp, mr. J.A.: De Koningh Advocaten te Maarssen
Ven, mw. mr. W.G.B. van de: van de Ven Stiekema Advocaten te 's-Hertogenbosch
Vermunt, mr. dr. D.J.P.M.: Advocatenkantoor Vermunt te Arnhem

Voortman, mr. N.C.: Wijn & Stael Advocaten N.V. te Utrecht
Vos, mr. C.P.: Vlamincx advocaten te Venlo
Voskamp, mw. mr. J.: Nexus Advocaten te Amsterdam
Vreeburg, mw. mr. M.A.J.: Van Benthem & Keulen N.V. te Utrecht
Walinga, mr. E.: Spring Advocaten te Amsterdam
Wesselo, mw. mr. J.C.: Arslan & Ter Wee Advocaten te Zwolle
Witmer, mr. N.: Schuldink Advocaten te Hardenberg
Woensel, mr. M.M. van: Collet Advocaten 's-Hertogenbosch te 's-Hertogenbosch
Wolf, mr. J.E. van der: Bres advocaten te Utrecht
Zelst, mr. B. van: Van Doorne N.V. te Amsterdam

Naar nieuw(e) kantoor of associatie

ABC Legal (mw. mr. Ch. E. Koster, mr. W. de Haan te Amsterdam)
Advocatenkantoor A.A. Freriks B.V. (mw. mr. A.A. Freriks te Eindhoven)
Arttax Advocaten-Belastingkundigen Mediators Fiscalisten (mr. M.J.A.M. Tonnaer te Geleen)
Advocatenkantoor BOJA (mw. mr. T.J. Hidding te Groningen)
Advocatenkantoor Bosman (mr. M.A. Bosman te Rotterdam)
Advocatenkantoor Bunge (mr. R.A.E. Bunge te Heeze)
Advocatenkantoor Cornelisse (mw. mr. drs. M. Cornelisse te Wageningen)
Advocatenkantoor In 't Ven (mr. J. in 't Ven te Kerkrade)
Advocatenkantoor Peter van Alkemade (mr. P. Th. Van Alkemade te 's-Hertogenbosch)
Advocatenkantoor Stille Veerkade (mw. mr. P. Celikkal te 's-Gravenhage)
Advocatenkantoor Swart (mw. mr. N.B. Swart te Groningen)
Advocatenpraktijk Theunen (mr. A.A.P.M. Theunen te Deurne)
Advocatenkantoor Van Der Haar (mw. mr. J.M.E. van der Haar te Nijmegen)
Advocatenkantoor van Vloten (mr. F.W. van Vloten te 't Harde)
Advocatenkantoor Veenstra (mw. mr. A. Veenstra te Emmen)
Advocatenkantoor Wolters (mw. mr. A.L. Wolters-van Soest te Veenendaal)
Advocatenkantoor Zeeuw van der Laan (mw. mr. E.M. Zeeuw van der Laan te Hilversum)
Advocatenkantoor Zillinger Molenaar (mr. A.C. Zillinger Molenaar te Heerenveen)
Astanz Advocaten (mr. B. Coskun te Amsterdam)
Blokvoort Advocatenkantoor (mw. mr. M.H. Blokvoort te Deventer)
B.P. van Overeem (mr. B.P. van Overeem te Haarlem)

Anonimiteit gewaarborgd

Na er lang over te hebben nagedacht, hakten **Silvia Koerhuis** en **Rita Kersten** de knoop door om hun eigen kantoor in het familierecht te beginnen. 'Wij hebben beiden met veel plezier bij Nysingh (Zwolle en Apeldoorn) gewerkt, maar we wilden onze eigen business gaan voeren,' vertelt Kersten. 'Het uurtarief is bij Nysingh voor particulieren best hoog en soms moeilijk op te brengen. We kregen daar zelf moeite mee. In goed overleg met ons oude kantoor zijn we vertrokken en hebben we ons aan de rand van Zwolle gevestigd zodat de anonimiteit voor cliënten is gewaarborgd.'

Chris de Jong Advocaten B.V. (mr. C.A. de Jong, mw. mr. C.R. Angel te Groenekan)
Cleerdin & Hamer (mr. B.P. de Boer, mr. R.A.C.G. Martens, mr. T. de Bont te Haarlem)
Daniels Advocatuur (mr. J.B.R. Daniels te Arnhem)
Dominicus Advocatuur (mw. mr. J.F. Dominicus te Goes)
Dontje Lonterman Advocaten (mr. H. Dontje, mr. G. Loman te Assen)
Duurzaam Scheiden (mw. mr. J.M. Veldkamp te Amsterdam)
fd.advocaten (mr. R.J. Efdée te Groningen)
Hendriksen Strafrecht Advocatuur (mr. J.T.H.M. Mühren te Purmerend)
Hof-Recht advocaten (mw. mr. I.G.M. van Gorkum, mw. mr. M.J.A. Grimmeliikhuijsen, mr. R. Heemskerck, mw. mr. J. Lintjer, mw. mr. A.M.D. Naarden te 's-Gravenhage)
IVY Advocaten (mw. mr. J.A. van den Bosch te Amsterdam)
Jurza.nl (mw.dr.mr. M.J.C. Visser te Amsterdam)
Knottenbelt & Kwakman Strafrechtadvocaten (mw. mr. J.A.M. Kwakman te Assen)
Koerhuis- Kersten familierechtadvocaten en scheidingsmediators (mw. mr. H.L.J.M. Kersten te Zwolle)

Lanen & Standhardt (mw. mr. J.Hermelink- Kramer te Utrecht)
Lawyers'Specialist mr. M.E. Bruning Cassatie-advocatuur (mr. M.E. Bruning te 's-Gravenhage)
Legaltree Bruyninckx (mw. mr. E.L.J. Bruyninckx te Berkenwoude)
Levinson-Arps Advocatie (mw. mr. D.I.N. Levinson-Arps te Amsterdam)
Linklaters LLP (mr. R.H.J. van Bijnen te Beijing)
Libotte Advocatenkantoor (mr. R.H.M. Ch. Libotte te Maastricht)
Ligtenberg Advocatuur (mr. H.G.J. Ligtenberg te Utrecht)
LM Advocaten (mw. mr. L.J. van der Veen te Groningen)
Marquant Advocaten (mr. J.P.J. Wessels te Hardenberg)
Molenaar & Hermes Advocaten (mw. mr. L.N. Hermes, mw. mr. M.L. Molenaar te Noord-Scharwoude)
Mr. Bart Sanders, advocaat (mr. B.J. Sanders te Zutphen)
mr. N.A. de Wit (mw. mr. N.A. de Wit te 's-Gravenhage)
MWWS Advocaten (mr. D.A. Molier, mr. R.J.H.W. Vlutters te Utrecht)
ONE- advocaat (mw. mr. O.N.P. Nijkamp te Utrecht)
Partnerplanner (mw. mr. W.F. van Arkel te Zwijndrecht)
Paula Boshouwers (mw. mr. P.H.A. Boshouwers te Amsterdam)

Pieters Advocaten (mw. mr. J.B. Pieters, mr. J.H.S. Kroeze te Hoogeveen)
Roelse & Takens Strafrechtadvocaten (mr. P.J. Roelse, mr. R.I. Takens te Amsterdam)
Roodhof Advocatuur (mr. S.A. Roodhof te Steenwijk)
Scholte Advocaat (mr. N.P. Scholte te Zutphen)
Trompenburg Advocaten (mw. mr. D.E.J. Maes te Haarlem)
Van der Kolk, Volkerink & Wiechers Advocaten (mr. W. van der Kolk, mr. G.M. Volkerink, mw. mr. A.E. Grosscourt, mr. H. Boven te Kampen)
Van der Wal Advocatenkantoor (mr. drs. R.J.H. van der Wal te Hengelo OV)
Van Oudheusden & Chel Advocaten B.V. (mr. R.A.W. van Oudheusden, mr. E.R. Chel te Oosterhout)
Verdonk Advocaten (mr. R. Verdonk, mr. R.M. Goudberg, mw. mr. J. Oosterhof, mr. A.A. Scholtmeijer, mr. B.J. van Popta, mw. mr. A. Szirmai, mr. R. Tamourt, mr. A. de Haan, mw. mr. T.A. van der Meer, mw. mr. H.M. Bakker te Heerenveen)
Wienen & van Tellingen Advocaten (mr. E.D. van Tellingen, mr. W.F. Wienen te Almere)
Wilschut Advocaten (mw. mr. C.C.E. Wilschut, mw. mr. F. Putmans- de Kok te Veghel)
Witjes Advocatuur (mr. J.Th.S. Witjes te Elburg)
Zwiers Advocatenkantoor (mr. R. Zwiers te Almere)

Uit de praktijk

Aerts, mr. W. Nijmegen 01-01-2012
Asperen, mr. R. van Groningen 01-01-2012
Bakker, mr. J.J. Amsterdam 01-01-2012
Banarsi, mr. J.M.S. Rotterdam 09-01-2012
Bannier, mr. F.A.W. Amsterdam 01-01-2012
Barneveld, mw. mr. M. van Utrecht 06-01-2012
Berg, M.S. mw. mr. van den Nijmegen 28-12-2011
Bergen, mw. mr. S.J.L.M. van Nijmegen 01-01-2012
Bregonje, mw. mr. L.A.E. Terneuzen 03-01-2012
Breukelaar, mw. mr. M.M. Baarn 01-01-2012
Bes, mr. W.S.E. Haarlem 04-01-2012
Boersma, mr. H.H. Amsterdam 01-01-2012
Bontridder, mw. mr. M.J.J. Amsterdam 01-01-2012

Boom, mr. J.C.M. van den Uden 01-01-2012
Bosma, mr. F.J. Heerenveen 23-12-2011
Braat, mr. J. 's- Gravenhage 09-01-2012
Brinkhuis, mr. M.R. Amsterdam 10-01-2012
Calveen, mw. mr. M.T. van Helmond 31-12-2011
Claassens, mw. mr. K.N. Amsterdam 01-01-2012
Cnossen, mw. mr. B.A. Amsterdam 01-01-2012
Creusen, mw. mr. A.K. Eindhoven 01-01-2012
Dekker, mr. N. Amsterdam 01-01-2012
Dijk-Hartman, mw. mr. A. van Dordrecht 31-12-2011
Dijkstra, mr. S.J.O. Middelharnis 30-12-2011
Dorst, mr. D. Amsterdam 31-12-2011
Driessen, mw. mr. A.M.K. 's-Hertogenbosch 31-12-2011
Dubach, mr. J.K.P.M. 's-Hertogenbosch 01-01-2012
Eijsenga, mw. mr. M.K. Utrecht 01-01-2012
Engels, mr. E.A.P. Amsterdam 31-12-2011
Eradus, mr. J.E. Alphen a/d Rijn 01-01-2012
Erp, mr. J.F.M. 's-Hertogenbosch 01-01-2012
Gelderen, mr. W.F. van Maarssen 27-12-2011
Gijnen, mw. mr. J.M.L. Breda 05-01-2012
Groenewoud, mr. L. Amsterdam 31-12-2011
Hage, mr. C.A. Utrecht 01-01-2012
Hagen, mr. C.J. 's-Gravenhage 01-01-2012
Hartman, mw. mr. R. Haarlem 03-01-2012
Hellinga, mw. mr. K. van Rotterdam 01-01-2012
Hindriks- Roose, mw. mr. S. Werkendam 01-01-2012
Hoek, mw. mr. I.B.J.A. De Bilt 01-01-2012
Hofmeyer, mw. mr. A. Wierden 10-01-2012
Hojtink, mw. mr. M. Utrecht 01-01-2012
Hofmann, mr. V. Amsterdam 31-12-2011
Hogendorp, mr. F.W. Hardinxveld Giessendam 31-12-2011
Hoogwerf, mr. J.A. Rotterdam 01-01-2012
Hoozemans, mr. M.A. Amsterdam 31-12-2011
Hopman, mw. mr. S. Amsterdam 01-01-2012
Hummels, mr. E. Th. Zeist 01-01-2012
Hunneman, mr. E. Utrecht 01-01-2012
Jacobs, mr. A.P.M. Breda 01-01-2012
Jol, mr. C. 's-Gravenhage 30-12-2011

Jong, mw. mr. C.A.D. de Amsterdam 01-01-2012
Jongeneel- Lamers, mw. mr. P.Th.W. Lichtenvoorde 10-01-2012
Juchter van Bergen Quast, mr. R.A.U. 's-Gravenhage 29-12-2011
Kappert, mw. mr. A.A. Amsterdam 01-01-2012
Kessel, mw. mr. L.C.W.M. van s'-Gravenhage 01-01-2012
Kettler-Pinkster, mw. mr. S. Leiden 10-01-2012
Klatten, mr. R.H.G. Amsterdam 01-01-2012
Knoop, mw. mr. A.A. Amsterdam 01-01-2012
Kreumer, mr. J.W. 's-Gravenhage 31-12-2011
Kuypers, mr. A.C.M. 's-Gravenhage 01-01-2012
Lamers-Litjens, mw. mr. E.J.W.T. Helmond 31-12-2011
Lemmens, mr. A.F.J. Oosterhout 01-01-2012
Lenards, mr. J.M. Urk 31-12-2011
Leuftink, mw. mr. L.B. Amsterdam 01-01-2012
Ling, mw. mr. E.M. van Altea 03-01-2012
Meerten, mr. R.J. van Haarlem 01-01-2012
Meeuwssen, mr. B. Amsterdam 01-01-2012
Merkelij, mw. mr. J.J. Arnhem 31-12-2011
Meulen, mr. K. van der Zevenaar 31-12-2011
Michels, mw. mr. F.N.M. Amsterdam 01-01-2012
Middelkoop, mw. mr. C.L. van Rotterdam 31-12-2011
Moggré, mr. J.P. 's- Gravenhage 01-01-2012
Neels, mr. A.H.J. Vlissingen 01-01-2012
Nederlof, mr. J.G.D. Amsterdam 31-12-2011
Nerée tot Babberich, mr. F.W. de Amsterdam 10-01-2012
Nettenbreijers, mr. A.C.J. Veenendaal 31-12-2011
Nijdam, mr. R. Groningen 01-01-2012
Onland, mr. W.J.J.M. Haarlem 01-01-2012
Oort, mr. B.J. 's-Gravenhage 31-12-2011
Ooijen, mw. mr. W.A.M. van Helmond 01-01-2012
Orij-Melching, mw. mr. N.M. Amstelveen 31-12-2011
Ottow, mr. J.S.J. Amsterdam 28-12-2011
Ouden, mr. A. den Amsterdam 31-12-2011
Overbeek, mr. R.A. Amsterdam 01-01-2012
Paans, mw. mr. S.J. Rotterdam 01-01-2012
Park, mw. mr. H. Amsterdam 01-01-2012

Penders, mr. J.G.A. Maastricht 31-12-2011
Postma, mr. E.B.S. Utrecht 31-12-2011
Punt, mw. mr. L.J.C. Amsterdam 01-01-2012
Reenen, mw. mr. E. van Amsterdam 01-01-2012
Rive, mw. mr. S.L. Utrecht 01-01-2012
Ruuk, mr. R.W. de Amsterdam 31-12-2011
Schouten, mr. H.A.M. Nijmegen 01-01-2012
Schouten, mw. mr. M.A.P. Haarlem 30-12-2011
Schreuders, mw. mr. K.N. 's-Gravenhage 01-01-2012
Schonis, mr. H.M.N. Waalwijk 31-12-2011
Schop, mr. F.J. Almere 01-01-2012
Serraris, mr. J.R.M.M. Raamsdonkerveer 31-12-2011
Smits, mw. mr. A.M. Rotterdam 01-01-2012
Staden ten Brink- Jager, mw. mr. A.L. 's-Gravenhage 01-01-2012
Stevelmans, mr. H.P.M. Nuth 31-12-2011
Stratman, mr. H.B. Chr. Lelystad 31-12-2011
Suremond, mr. W. Breda 01-01-2012
Tillij, mw. mr. M.E.H.G. Amsterdam 27-12-2011
Tuin, mr. J.P. Dronten 31-12-2011
Uijterwijk, mr. A.G. Amsterdam 27-12-2011
Velo, mr. T.A. Utrecht 31-12-2011
Vermaas, mr. W. Utrecht 01-01-2012
Vervest, mw. mr. J.M.P. Utrecht 01-01-2012
Vreede, mr. F.G. Amsterdam 01-01-2012
Vries, mr. H.J.W. de Haarlem 01-01-2012
Vos, mr. L. Barendrecht 31-12-2011
Warendorf, mr. F.C.S. 's-Gravenhage 01-01-2012
Wersch, mr. P.J.M. van Nijmegen 30-12-2011
Wierink, mw. mr. S. Amsterdam 01-01-2012
Wiertz, mw. mr. M.H.P.G. Zeist 01-01-2012
Winden, mr. R.A. van Naaldwijk 01-01-2012
Wit, mr. L.G.C.M. Oosterhout 01-01-2012
Wit, mr. P. de Utrecht 31-12-2011
Wong, mw. mr. T.W. Amsterdam 01-01-2012
Wordragen, mw. mr. J.J. van 's-Gravenhage 22-12-2011
Woude, mw. mr. A.A. van der Apeldoorn 01-01-2012
Zebel, mr. R. Rotterdam 01-01-2012
Zondervan, mr. A.C. Haarlem 29-12-2011

Overleden:

Hoek, mw. mr. E. Utrecht 20-12-2011

SPEE ADVOCATEN

een klein, dynamisch advocatenkantoor met een jong team, dat zich heeft toegelegd op de civiele rechtspraak (met als belangrijkste aandachtsgebieden het arbeidsrecht, personen- en familierecht, ondernemingsrecht en verbintenissenrecht) en advies en bijstand verleent aan zowel ondernemingen als particulieren, zoekt voor in dienst treding op korte termijn:

ADVOCAAT-MEDEWERKER of GEVORDERD ADVOCAAT-STAGIAIR (M/V) Personen- en familierecht

Je wordt uitgenodigd om te solliciteren:

- als je ervaring en gedegen vaktechnische kennis hebt op het gebied van personen- en familierecht (en bij voorkeur ook in de algemene civiele rechtspraak);
- je een commerciële instelling hebt en gedreven, communicatief en sociaalvaardig bent;

Wij bieden je een uitdagende functie met veel ruimte voor zelfstandigheid en initiatief en een ongedwongen collegiale werksfeer, alsmede de mogelijkheid tot specialisatie.

Bij goed functioneren zijn er prima vooruitzichten betreffende salaris en verdere arbeidsvoorwaarden.

Schriftelijke sollicitaties graag richten aan:

SPEE advocaten

t.a.v. mr. Monique J.E. Spee
Australielaan 50
6199 AA Maastricht Airport
secretariaat@spee-advocaten.nl

Voor telefonische informatie:
T 043 – 365 20 88 (Monique Spee)
www.spee-advocaten.nl

gezocht

medewerkers en gevorderde stagiaires

Hoek Advocaat richt zich op de internationale haven- en handelspraktijk. Hoek zoekt harde werkers met een internationale blik en gevoel voor cliënten.

Brieven met motivatie aan:
Hoek Advocaat t.a.v. mr H.G.D. Hoek

Hoek Advocaat B.V.
Beurs-World Trade Center
Beursplein 37
P.O. Box 30002
3001 DA Rotterdam

t +31 (0)10 205 21 80
f +31 (0)10 205 21 81

info@hoek-advocaat.com
www.hoek-advocaat.com

www.hoek-advocaat.com

Van de tuchtrechter

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, H.J. de Groot, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, E. van Liere en H. Uhlenbroek. De uitspraken met LJN-nummer zijn integraal te raadplegen op www.tuchtrecht.nl.

Vertrouwelijke informatie over wederpartij

- Hof van Discipline 10 december 2010, nr. 5676
- Raad van discipline Amsterdam, 7 december 2009, YA0187

Het (on)geoorloofd gebruikmaken van vertrouwelijke informatie over de wederpartij, die door een werknemer van de wederpartij is verschaft.

- Artikel 46 Advocatenwet
- Gedragsregel 1 (2.1 Wat in het algemeen niet betaamt)

Feiten

De directeur van klaggster heeft vanaf mei 2007 onderhandelingen gevoerd met een buitenlandse vennootschap, hierna: Z, over een mogelijke overname door laatstgenoemde. Eén van de werknemers van Z, de heer Y, die niet persoonlijk bij de onderhandelingen dan wel besprekingen met Z werd en was betrokken, heeft op enig moment (vanaf januari 2008) contact gezocht met mr. X. Werknemer Y heeft vanaf januari 2008 vertrouwelijke/bedrijfsgevoelige informatie betreffende klaggster doorgespeeld aan Z die deze doorgaf aan mr. X, de advocaat van Z. In een e-mailbericht van 19 mei 2008 schrijft mr. X rechtstreeks aan werknemer Y onder meer:

'Wat ik (onder meer) nodig heb is: documentatie/informatie waaruit blijkt dat (klaggster, bew.) zich aan de gemaakte afspraken lijkt te onttrekken; een overzicht van de activa waarop beslag moet worden gelegd; de houders van de aandelen waarop beslag moet worden gelegd; documentatie waaruit blijkt dat (...).'

Klagster heeft de bedrijfslaptop van werknemer Y laten onderzoeken. Daaruit is naar voren gekomen dat werknemer Y – toen nog werknemer van klaggster – vanaf januari 2008 e-mailcorrespondentie heeft gevoerd met mr. X. Toen klaggster ontdekte dat werknemer Y bedrijfsgevoelige informatie had

doorgespeeld naar Z heeft zij hem op 20 mei 2008 op staande voet ontslagen. Dit ontslag heeft stand gehouden.

Klacht

De klacht houdt in dat mr. X

- in (een) procedure(s) gebruik heeft gemaakt van bedrijfsgevoelige informatie, verkregen van een (thans ex-)werknemer, hierna: Y;
- werknemer Y heeft benaderd om die informatie te verschaffen.

Overwegingen raad

Naar het oordeel van de raad zijn uit de stukken en uit hetgeen ter zitting is behandeld geen feiten of omstandigheden naar voren gekomen, op grond waarvan moet worden geoordeeld dat mr. X een tuchtrechtelijk verwijt moet worden gemaakt. Daarbij heeft de raad in aanmerking genomen dat tussen Z en werknemer Y contact is ontstaan toen nog geen sprake was van een geschil tussen Z en klaggster, zodat het niet ging om een van aanvang af ongeoorloofd contact. Daaraan doet niet af dat werknemer Y later op staande voet is ontslagen. Voorts neemt de raad in aanmerking dat het werknemer Y is die actief (opnieuw) contact heeft gezocht met mr. X. Dat mr. X vervolgens in het kader van de behartiging van de belangen van Z aan werknemer Y als werknemer van klaggster feitelijke vragen heeft gesteld (en beantwoord heeft gekregen) over het bedrijf van klaggster is in de gegeven omstandigheden niet tuchtrechtelijk verwijtbaar.

Beslissing raad

Verklaart de klacht in al zijn onderdelen ongegrond.

Overwegingen hof

Nu de klacht gericht is tegen mr. X, de advocaat van de wederpartij van klaggster, neemt het hof bij de beoordeling tot uitgangspunt dat aan de advocaat een grote mate van vrijheid toekomt om de belangen van zijn cliënt te behartigen op de wijze als hem in overleg

met zijn cliënt goed dunkte. Deze vrijheid is niet onbegrensd.

Ten aanzien van klachtonderdeel a

Uit de stukken en uit hetgeen ter zitting is behandeld zijn geen feiten of omstandigheden naar voren gekomen op grond waarvan moet worden geoordeeld dat mr. X met betrekking tot dit onderdeel een tuchtrechtelijk verwijt kan worden gemaakt. Daarbij heeft het hof in aanmerking genomen dat het contact tussen werknemer Y en Z is ontstaan toen nog geen sprake was van een geschil tussen Z en klaggster, zodat het niet ging om een van aanvang af ongeoorloofd contact. Voorts is van belang dat het werknemer Y zelf was die actief informatie doorspeelde. Dat mr. X van deze door Z aan hem gegeven informatie in een procedure gebruikmaakte, acht het hof in de gegeven omstandigheden tuchtrechtelijk niet verwijtbaar. Ook al zou op de wijze van verkrijging van een bewijsstuk het één en ander zijn aan te merken, dan betekent dit nog niet dat een advocaat tuchtrechtelijk verwijtbaar handelt door dit stuk in een civiele procedure over te leggen. Het is immers aan de rechter voorbehouden om, indien de wederpartij tegen overlegging van een bewijsstuk bezwaar maakt, te oordelen over de toelaatbaarheid van het betreffende bewijsmiddel, waarbij hij rekening zal houden met alle relevante omstandigheden van het geval, zoals de ernst van de door de wijze van verkrijging gemaakte inbreuk op de rechten van de partij die zich tegen de overlegging verzet en de zwaarwegendheid van het belang dat de andere partij, gelet op de inhoud van het stuk, heeft bij die overlegging. Een advocaat die een hem door zijn cliënt ter beschikking gesteld bewijsstuk in het geding brengt, zal dan ook, behoudens bijzondere omstandigheden, in het algemeen niet tuchtrechtelijk verwijtbaar handelen. Van zulke omstandigheden is in casu niet gebleken. Aldus acht het hof dit onderdeel van de klacht met de raad ongegrond.

Ten aanzien van klachtonderdeel b

Ter zitting heeft mr. X verklaard dat de e-mail van 19 mei 2008 inderdaad van hem afkomstig is. Door uit eigen beweging werknemer Y te benaderen met het verzoek om inlichtingen over klaagster, waarvan hij wist dat die inlichtingen niet vrij beschikbaar zijn, heeft mr. X gebruikgemaakt van een ongeoorloofd middel om aan inlichtingen ten behoeve van zijn cliënt te komen. Mr. X heeft namelijk werknemer Y bewogen om zijn geheimhoudingsplicht en loyaliteit jegens zijn werkgever te schenden en heeft daarmee gehandeld op een wijze die een behoorlijk advocaat niet betaamt. Klachtonderdeel b is mitsdien gegrond.

Beslissing hof

Vernietigt de beslissing van de raad voor zover daarbij onderdeel b van de klacht tegen mr. X ongegrond is verklaard en, opnieuw rechtdoende, verklaart klachtonderdeel b van de klacht tegen mr. X gegrond en legt aan mr. X op de maatregel van enkele waarschuwing en bekrachtigt de beslissing voor het overige.

Overname strafzaak

- Hof van Discipline, 9 mei 2011, no 5871
- Raad van discipline Arnhem 12 juli 2010 LJN: YA1015

Een advocaat die door derden is aangezocht om een gedetineerde verdachte bij te staan, moet de reeds toegevoegde advocaat tijdig in kennis stellen van zijn voornemen de verdachte te bezoeken. Als overleg niet tot overeenstemming leidt, kan de tussenkomst van de deken worden ingeroepen.

- Art. 46 Advocatenwet (5 Wat een behoorlijk advocaat betaamt t.o. zijn mede-advocaten; 5.3 Overname van zaken)
- Gedragsregels 17, 18 en 22

Feiten

Klager heeft twee cliënten, die op Schiphol waren aangehouden, als piketadvocaat bezocht. Een dag later deelt mr. X hem per fax mee dat hij het tweetal nog dezelfde avond zal bezoeken omdat de moeders van de betrokkenen mr. X benaderden om hun zoons bij te staan en hij wil vernemen of dat ook hun wens is. Kort daarop laat klager weten het verzoek tot overname met de

betreffende cliënten (zelf) te zullen bespreken. In afwachting daarvan geeft klager geen toestemming aan mr. X voor het beoogde bezoek. Desalniettemin bezoekt mr. X de twee betrokkenen nog diezelfde avond. Beiden maken vervolgens kenbaar te willen worden bijgestaan door mr. X.

Klacht

Mr. X heeft niet de zorgvuldigheid in acht genomen die van hem in dergelijke situaties gevergd mag worden.

Overwegingen raad

De raad stelt voorop dat een verdachte weliswaar een vrije advocaatkeuze heeft, maar indien een advocaat de behandeling van een strafzaak van een andere advocaat over wenst te nemen, dient hij daarbij op zorgvuldige wijze te handelen. Zo kan in het algemeen verlangd worden dat de advocaat die de behandeling van de zaak overneemt, daaraan voorafgaand behoorlijk overleg voert met de advocaat van wie hij de zaak over wenst te nemen. Het *‘Statuut voor de Raadsman in Strafzaken’* gaat ervan uit dat, indien het verzoek tot overname van de zaak niet van de verdachte zelf afkomstig is, bij de verdachte wordt geverifieerd of deze de overname wel wenst. Nu het verzoek tot overname niet rechtstreeks van de verdachten afkomstig was, diende de advocaat wiens zaak werd overgenomen, in beginsel de mogelijkheid te hebben bij zijn cliënt eerst zelf na te gaan of het inderdaad diens wens was van advocaat te wisselen. Het had op de weg van mr. X gelegen om, alvorens de verdachten te bezoeken, daadwerkelijk overleg met klager te voeren, terwijl niet blijkt dat het belang van de verdachten een bezoek door mr. X op zeer korte termijn vorderde. De raad is van oordeel dat mr. X een tuchtrechtelijk verwijt kan worden gemaakt van de wijze waarop hij de zaken van klager heeft overgenomen.

Beslissing raad

Verklaart de klacht gegrond en legt op de maatregel van enkele waarschuwing

Overwegingen hof

Het hof verwijst naar zijn beslissing van 29 maart 2010, LJN: YA0555, waarin het hof ten aanzien van de verhouding tussen de in een strafzaak toegevoegde advocaat en de door derden aangezochte advocaat overwoog:

‘De advocaat die door derden is aangezocht om een gedetineerde verdachte bij te staan aan wie reeds een andere advocaat is toegevoegd en die de verdachte wenst te bezoeken teneinde zich ervan te vergewissen of die zich inderdaad verder door hem wil laten bijstaan, behoort de toegevoegde advocaat tijdig in kennis te stellen van zijn voornemen om de verdachte te bezoeken. Indien de toegevoegde advocaat meedeelt daarvoor geen toestemming te verlenen, mag die mededeling niet zonder meer genegeerd worden, maar behoort in overleg tussen de advocaten naar een oplossing te worden gezocht. Indien dat overleg niet tot overeenstemming leidt, kan de tussenkomst van de deken worden ingeroepen.’

Naar het oordeel van het hof heeft mr. X zich onvoldoende ingespannen om het bedoelde overleg te laten plaatsvinden.

Beslissing hof

Bekrachtigt de beslissing van de raad.

Noot

Hoewel het accent in de overwegingen van de raad¹ anders doet vermoeden, brengt de uitwerking van de vrije advocatenkeuze in het Statuut voor de Raadsman in Strafzaken in beginsel mee dat de piketadvocaat niet kan of mag verhinderen dat een opvolgend raadsman een gedetineerde verdachte bezoekt. Met verwijzing naar zijn eerdere uitspraak van 29 maart 2010 verplicht het hof de opvolgend raadsman een ‘oplossing’ te zoeken als de piketadvocaat niet zonder meer toestemming geeft voor een bezoek aan zijn cliënt. Onvermeld blijft dat de toelichting bij het Statuut daartoe een concrete optie biedt, te weten een ‘gezamenlijk bezoek’ van de eerste en de mogelijk opvolgend raadsman teneinde het standpunt van de (potentiële) cliënt te vernemen. In de praktijk kan dit weliswaar op logistieke bezwaren stuiten, maar het beproeven van deze optie doet enerzijds recht aan het belang van de verdachte en anderzijds aan de onderlinge verhoudingen tussen gekozen en toegevoegde raadslieden. Pas als deze optie, om wat voor reden dan ook, niet toegepast kan worden en evenmin overeenstemming kan worden bereikt omtrent een passend alternatief lijkt het opportuun de tussenkomst van de deken in te roepen. *EvL*

¹ Vgl. inmiddels ook Raad van discipline ‘s-Gravenhage, 4 juli 2011 LJN: YA1828.

Ik ben 4

*en wil een pensioen
waarbij mijn twee
medewerkers altijd
en overal inzicht in
hun gegevens hebben*

***Ontdek Het Nieuwe Pensioen
van De Goudse***

*Duidelijk. Inzichtelijk. En voor alle
bedrijven vanaf 1 medewerker*

De Goudse biedt oplossingen voor elke ondernemersleeftijd.

Je verwacht een pensioen waarbij je medewerkers altijd de actuele waarde van hun pensioenopbouw kunnen opvragen. De Goudse begrijpt dat en introduceert daarom Het Nieuwe Pensioen. Dat is een collectief pensioen voor alle bedrijven vanaf 1 medewerker. Met een overzichtelijk online portaal waarin alles onmiddellijk wordt verwerkt. Kijk op www.hetnieuwepensioen.nl of vraag het je verzekeringsadviseur.

De Goudse helpt ondernemers verder.

de Goudse

Oplossen

De ICT-bedrijven van de Lexxyn Groep leveren vaksoftware voor de advocatuur (FORTUNA, CClaw en BigHand) en ondersteunen de juridische sector met cloud computing, kantoorautomatisering, document management, webdiensten en telefonie.

Oplossen begint hier: 088 002 84 00
Maak een afspraak met onze specialisten
of kijk op www.lexxyn.nl

Lexxyn Groep
T 088 002 84 00
info@lexxyn.nl
www.lexxyn.nl